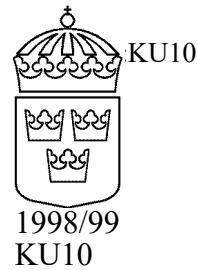

Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU10

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Inledning

Enligt 12 kap. 1 § regeringsformen skall konstitutionsutskottet granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Utskottet har rätt att för detta ändamål få ut protokollen över besluten i regeringsärenden och de handlingar som hör till ärendena.

Det åligger konstitutionsutskottet att när skäl föreligger till det, dock minst en gång om året, meddela riksdagen vad utskottet vid sin granskning har funnit förtjäna uppmärksamhet. I det betänkande som nu läggs fram behandlas vissa administrativt inriktade granskningsuppgifter angående regeringsarbetet.

Utöver konselj-, regerings- och statsministerprotokoll har vid granskningen funnits att tillgå material som tagits fram av utskottets kansli och, på begäran av utskottet, av Regeringskansliet. Ett stort antal akter i regeringsärenden har varit tillgängliga. Väsentliga delar av det material som funnits att tillgå återges i *bilaga 1.1–7.4.2.2*.

Sammanfattning

Sedan den 1 januari 1997 är Regeringskansliet en enda myndighet. Eftersom det enligt utskottets mening är viktigt att Regeringskansliet fungerar väl oavsett vilken den sittande regeringen är, finns det anledning för konstitutionsutskottet att följa Regeringskansliets verksamhet. Som ett led i sin granskning har utskottet nu från Regeringskansliet inhämtat upplysningar om den nya organisationens verkningssätt. Någon analys eller allmän bedömning av vad reformen hittills resulterat i har emellertid inte tillförts ärendet på detta sätt. Utskottet utgår från att det skall bli möjligt för Regeringskansliet att senare lämna en mera preciserad redovisning.

Utskottet har granskat om det finns risker för jäv när departementstjänstemän har uppdrag som ledamöter av styrelserna för statliga bolag och affärsverk. Granskningen ger vid handen att frågan om risker för jäv måste ges ytterligare uppmärksamhet inom Regeringskansliet. Enligt utskottets åsikt kan det finnas anledning att lägga ett principiellt annat synsätt på frågor som enbart har med det statliga ägandet att göra än på frågor som rör myndighetsutövning mot ifrågasvarande bolag eller affärsverk. Vidare anser utskottet att det

finns ett särskilt behov av en mer tydlig och enhetlig handlingslinje när det gäller jävsfrågorna på chefstjänstemannanivå. En diskussion av jävsfrågan bör utmynna i en avvägning mellan olika intressen som är av betydelse i sammanhanget.

Regeringskansliets organisation för handläggningen av EU-frågor har undersökts i skilda hänseenden. Den bild som har framkommit genom utskottets undersökning har givit vid handen att hanteringen av EU-frågorna blivit bättre ju längre tid som Sverige varit medlem i EU. Detta hindrar inte att hanteringen enligt utskottets bedömning kan förbättras. Ett exempel är att mer uppmärksamhet kan ägnas kommissionens verksamhet. Utskottet avser att återkomma till Regeringskansliets hantering av EU-frågorna.

I fråga om hanteringen hos regeringen och Regeringskansliet av allmänna handlingar som berör Sveriges förhållande till Europeiska unionen har utskottet fullföljt en granskning som togs upp under 1995/96 års riksmöte. Såvitt framgår av redogörelser som lämnats från departementen fungerar hanteringen av EU-handlingar i Regeringskansliet väl. Utskottet konstaterar vidare att utvecklingen inneburit en avsevärd minskning av antalet regeringsbeslut om avslag på framställningar om att få ta del av allmänna handlingar som berör Sveriges förhållande till EU.

Utskottet har gått igenom regeringens behandling av riksdagens beslut på grundval av den skrivelse från regeringen som lämnats till riksdagen avseende i huvudsak tiden den 1 juli 1996–den 31 december 1997. I fråga om vissa ärenden anser utskottet det otillfredsställande att de ännu inte redovisats som slutbehandlade. Utskottet framhåller också det anmärkningsvärda i ett felaktigt utfärdande av bibliotekslagen (1996:1596).

Om det i den tillsynsverksamhet som bedrivs av Riksdagens ombudsmän uppkommer anledning att väcka fråga om författningsändring eller annan åtgärd från statens sida, får ombudsmännen enligt 4 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän göra en framställning i ämnet till riksdagen eller regeringen. Utskottet har begärt ett yttrande från Regeringskansliet över en sammanställning av sådana framställningar samt beslut av Riksdagens ombudsmän som överlämnats till departement inom Regeringskansliet för kännedom. Det yttrande som inkommit innehåller en tillfredsställande redogörelse som är av värde för såväl Riksdagens ombudsmän som utskottet.

Utskottet har granskat regeringens regleringsbrev. Granskningen har genomförts från formella utgångspunkter. I betänkandet redovisar utskottet vissa iakttagelser som gäller grunderna för att avgöra när föreskrifter skall ha formen av författning eller kan meddelas i regleringsbrev.

Regeringen har betydande uppgifter som förvaltningsmyndighet. Utskottet redovisar i detta betänkande en granskning med inriktning på denna sida av regeringens verksamhet. I ett inledande avsnitt beskrivs utvecklingen av regeringens uppgifter på förvaltningens område, såvitt gäller avgörande av enskilda förvaltningsärenden. Därefter följer redogörelser för den granskning som genomförts. Denna har riktats in på allmänt förvaltningsrättsliga

aspekter på regeringens handläggning av förvaltningsärenden. Utskottet har från sådana utgångspunkter granskat regeringsprotokollen från vissa departement och akterna i vissa grupper av regeringsärenden från skilda departement. En särskild ärendegrupp som handlagts inom flera departement har också granskats, nämligen permutationsärenden.

Under den förvaltningsrättsligt inriktade granskningen har i några fall iakttagits att det gått längre tid än som varit önskvärt innan regeringen avgjort enskilda förvaltningsärenden. I andra fall har iakttagits mindre brister i fråga om motiveringen av regeringsbeslut samt dokumentation av handläggningen m.m. Särskilt i fråga om vissa permutationsärenden har utskottet lagt märke till att det gått åt lång tid innan ärendena avgjorts.

Utskottet har inte på grundval av den granskning som nu har genomförts uttalat några mera allmänna synpunkter på regeringens roll som förvaltningsmyndighet.

1 Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation

I tidigare granskningsbetänkanden har utskottet beskrivit viktigare förändringar i regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation. Den senaste beskrivningen avsåg i huvudsak år 1996 (1996/97:KU25). I det följande redogör utskottet för vad som ägt rum i dessa hänseenden under år 1997 och fram till december månad 1998. Den organisatoriska förändring som trädde i kraft den 1 januari 1997 och som innebär att Regeringskansliet ombildats till *en* myndighet tas upp i ett annat avsnitt av detta granskningsbetänkande (avsnitt 2.1).

Den 22 januari 1997 entledigade statsministern statsrådet Thage G Peterson från uppdraget att vara chef för Försvarsdepartementet fr.o.m. utgången av januari 1997. Thage G Peterson skulle efter entledigandet vara statsråd i Statsrådsberedningen. Samma dag förordnades statsrådet Björn von Sydow att fr.o.m. den 1 februari 1997 vara chef för Försvarsdepartementet. Vissa förordnanden enligt 7 kap. 5 § regeringsformen för von Sydow upphävdes samtidigt av statsministern med verkan från utgången av januari 1997. Vidare förordnades statsrådet Leif Pagrotsky enligt 7 kap. 5 § regeringsformen samma dag att fr.o.m. den 1 februari 1997 i stället för chefen för Utrikesdepartementet föredra vissa ärenden. Statsministern beslutade därtill att Inspektionen för strategiska produkter skulle höra till statsrådet Pagrotskys ansvarsområde.

Statsrådet Leif Blomberg avled den 2 mars 1998. Den 24 mars 1998 förordnades Lars Engqvist att vara statsråd fr.o.m. den 1 april 1998. Samma dag förordnade statsministern med stöd av 7 kap. 5 § regeringsformen Engqvist att i stället för chefen för Inrikesdepartementet föredra vissa ärenden. Avsikten var att Engqvist skulle ha samma ansvarsområde som Leif Blomberg hade haft.

I den regeringsförklaring som avgavs vid riksdagsöppnandet den 6 oktober 1998 förutskickade statsministern en omorganisation av regeringens arbete.

Omorganisationen kommer till uttryck genom ändring av förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet, beslutad den 10 december 1998. Ändringen innebär att fyra departement avvecklas, Kommunikationsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Närings- och handelsdepartementet samt Inrikesdepartementet. Ett nytt departement, Näringsdepartementet, tillskapas fr.o.m. den 1 januari 1999.

Vid riksdagsöppnandet den 6 oktober 1998 tillkännagav statsministern en ombildning av regeringen. Fr.o.m. den 7 oktober 1998 bestod regeringen således av 20 statsråd, nämligen statsministern, en vice statsminister, tio departementschefer och åtta andra statsråd. Regeringens sammansättning efter regeringsombildningen framgår av *bilaga 1.1*.

Den 6 oktober 1998 yrkade Moderata samlingspartiet i kammaren att riksdagen enligt 12 kap. 4 § regeringsformen skulle förklara att statsminister Göran Persson icke åtnjöt riksdagens förtroende.

Med stöd av 7 kap. 5 § regeringsformen förordnade statsministern den 7 oktober 1998 genom 15 särskilda beslut att ärenden som hör till vissa departement skall föredras av annat statsråd än departementschefen. Den 20 oktober 1998 fattade statsministern ytterligare fyra sådana beslut. Besluten återfinns i *bilaga 1.2*.

Yrkandet om misstroendeförklaring mot statsministern avslogs av riksdagen den 8 oktober 1998.

Socialminister Anders Sundström avgick ur regeringen den 26 oktober 1998. Den 12 november 1998 utsåg statsministern statsrådet Lars Engqvist att med verkan fr.o.m. den 16 november 1998 vara chef för Socialdepartementet och Lars-Erik Lövdén att med verkan fr.o.m. den 23 november 1998 vara statsråd och chef för Inrikesdepartementet. Statsrådet Maj-Inger Klingvall, som sedan Anders Sundströms avgång varit chef för Socialdepartementet, entledigades samtidigt från det uppdraget.

Den nya förordningen med instruktion för Regeringskansliet ändrades den 1 april 1997 (SFS 1997:80), den 1 juni 1997 (SFS 1997:174), den 1 augusti 1997 (SFS 1997:613), den 1 april 1998 (SFS 1998:50), den 1 oktober 1998 (SFS 1998:1031) och den 1 november 1998 (1998:1217).

Ändringen den 1 april 1997 innebar att rättschefen i Utrikesdepartementet gavs i uppgift att vaka över lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet även i utrikesrepresentationens verksamhet samt att också en *grupp* tjänstemän i Regeringskansliet gavs möjlighet avgöra ärenden som inte behöver avgöras av Regeringskansliets chef. Vidare infördes i förordningen en bestämmelse om att Regeringskansliet utövar arbetsgivarens befogenheter enligt centrala kollektivavtal. Ändringen den 1 juni 1997 var av redaktionell art medan ändringen den 1 augusti 1997 bl.a. innebar att Regeringskansliet i stället för chefen för Regeringskansliet skall besluta om revisionsplan för internrevisionen och Statsrådsberedningen skall bereda lagstiftningsärenden som gäller

revision av Regeringskansliet. Ändringarna den 1 april 1998 gällde bl.a. reglerna om anställning av enhetschef i Regeringskansliets förvaltningskontor samt förvaltningskontorets och förvaltningschefens uppgifter. Ändringen den 1 oktober 1998 innebar att det är Regeringskansliets beslut i *administrativa ärenden* som får överklagas bara om det är särskilt föreskrivet. Ändringen den 1 november 1998 innebär att Svenska institutet i Alexandria ingår i utrikesrepresentationen.

Ändringen den 1 augusti 1997 innebar – bortsett från förändringar i förteckningarna över myndigheter under resp. departement – att vissa lagar om årsredovisning fördes in under Justitiedepartementets förvaltningsärenden, att klagomål mot Sverige inför vissa internationella organ fördes till Utrikesdepartementets förvaltningsärenden, att lagen (1991:649) om straff för vissa trafikbrott i sin helhet hör till Justitiedepartementets område samt att revisorer och revisionsbolag utgår ur förteckningen över Närings- och handelsdepartementets förvaltningsärenden.

2 Regeringskansliet

2.1 Regeringskansliet en myndighet

Allmän bakgrund

Sedan den 1 januari 1997 utgör Regeringskansliet en myndighet bestående av Statsrådsberedningen, 13 departement samt Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Utrikesförvaltningen består av Utrikesdepartementet och utrikesrepresentationen. Utrikesrepresentationen, i vilken ingår bl.a. beskickningar, delegationer vid internationella organisationer och karriärkonsulat (utlandsmyndigheter), lyder under Regeringskansliet. Statsministern är chef för Regeringskansliet. Chef för ett departement är det statsråd som statsministern utser enligt 7 kap. 1 § regeringsformen. Bestämmelser om Regeringskansliets organisation m.m. finns i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Arbetsordning för Regeringskansliet återfinns i Regeringskansliets föreskrifter (RFK 1998:1).

Konstitutionsutskottet har i samband med sin behandling av proposition 1996/97:1, vari regeringen aviserade omorganisationen av Regeringskansliet till en enda myndighet, uttalat att den ändring av Regeringskansliets organisation som då förbereddes gav ytterligare anledning för utskottet att vid kommande granskningar uppmärksamma de organisatoriska förutsättningarnas betydelse för regeringsarbetet (1996/97:KU1 s. 16). Utskottet erinrade i sitt granskningsbetänkande våren 1997 om detta uttalande (1996/97:KU25 s. 12).

Ärendets initiering hösten 1996

I budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1) anfördes att det inom Regeringskansliet pågick ett arbete syftande till att från den 1 januari 1997 föra samman Regeringskansliets dåvarande 15 myndigheter till en sammanhållen

myndighet. Skälet till förändringen var enligt budgetpropositionen att det var nödvändigt att anpassa Regeringskansliets organisation och arbetsformer till de stora krav som ställdes på statsförvaltningens högsta ledning, inte minst mot bakgrund av den ökade internationaliseringen och de pågående stora omställningarna inom den offentliga sektorn. Regeringen ansåg att regeringsformens krav på en indelning av Regeringskansliet i departement kunde tillgodoses inom ramen för den tilltänkta konstruktionen samtidigt som ökad flexibilitet skulle kunna vinnas.

Konstitutionsutskottet fann sig föranlåtet att som ett led i behandlingen av budgetpropositionen i det aktuella avsnittet genomföra en utfrågning av statssekreterare Hans Dahlgren och rättschefen Bengt-Åke Nilsson i Statsrådsberedningen. De frågor beträffande den aviserade nyordningens konsekvenser som därvid avhandlades gällde främst departementschefernas förhållande till statsministern, omfördelning av medel mellan departementen, departementens personal, Utrikesdepartementets ställning samt konstitutionsutskottets möjligheter till granskning av Regeringskansliet. Svaren på utskottets frågor har dokumenterats i form av sammanfattande minnesanteckningar, *bilaga 2.1.1.*

Utskottet erinrade i sitt betänkande med anledning av budgetpropositionen (1996/97:KU1) om att bestämmelserna i 7 kap. 1 § regeringsformen angående Regeringskansliet avser att ge statsministern och regeringen en mycket vidsträckt möjlighet att bestämma regeringens sammansättning och formerna för fördelningen av uppgifterna inom regeringskretsen. Av förarbetena till regeringsformen framgår att det inte ansetts motiverat att i regeringsformen eller annan lag ange ramar för antalet statsråd eller antalet departement. I den proposition genom vilken förslaget till ny regeringsform lades fram för riksdagen anförde föredragande statsråd emellertid att han ansåg det självklart att riksdagen skulle vara tillförsäkrad ett inflytande i dessa frågor. Detta ansågs uppnås på ett tillfredsställande sätt genom reglerna för riksdagens anslagsmakt (prop. 1973:90 s. 181).

I betänkande 1996/97:KU1 erinrade utskottet vidare om att riksdagen sedan budgetåret 1994/95 anvisade medel för hela Regeringskansliet utom UD i form av ett samlat anslag. Denna ordning hade vid sin tillkomst ansetts stämma väl överens med den syn på regeringens rätt att bestämma över sin egen organisation som kommit till uttryck i regeringsformen. De skäl som anförts för den aviserade förändringen av Regeringskansliets organisation låg enligt utskottets mening i linje med detta synsätt.

Förändrings- och förnyelsearbete inom Regeringskansliet

Regeringen fattade i september 1997 beslut om grunderna för det fortsatta arbetet med att förändra och förnya Regeringskansliets arbetssätt och organisation (SB96/3633). I ett bakgrundsavsnitt i beslutshandlingen redovisas bl.a. att, sedan regeringen i december 1996 fattat beslut om den nya organisationen, arbetet med att förändra och förnya Regeringskansliets arbetssätt och organisation fortsatt under det första halvåret 1997. Därvid hade en särskild översyn gjorts beträffande vissa administrativa stödfunktioner, och en sär-

skild arbetsgrupp hade arbetat med att formulera principer som borde vara vägledande för styrning och ledning av departementen.

Av beslutet framgår att det övergripande målet är att Regeringskansliet skall vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik. Vidare anføres att den interna styrningsprocessen, departementens lednings- och styrningsfunktioner och kvalitetssäkringen inom Regeringskansliet skall utvecklas. Möjligheten att föra samman de juridiska funktionerna inom respektive departement bör prövas. Förvaltningschefen skall vidare föreslå åtgärder som främjar effektivisering och rationalisering. Kompetensförsörjningen i Regeringskansliet skall ses över. En kartläggning skall göras av konsekvenserna för dimensioneringen av Regeringskansliet av Sverige medlemskap i EU. Ansvarig för ledningen av detta arbete är förvaltningschefen, som fortlöpande skall samråda med departementen samt med företrädare för de fackliga organisationerna i Regeringskansliet. De överväganden som ligger till grund för regeringens beslut redovisas i en till beslutet bifogad promemoria.

I budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1) redovisas bl.a. följande.

Inom ramen för arbetet med att utveckla ledning och styrning har ett ledarskapsprogram för statssekreterarna genomförts. En del av arbetet med att stärka mål- och resultatstyrningen syftar till att höja analys- och beställarkompetensen inom Regeringskansliet. En översyn av kommittéväsendet pågår syftande till att skapa bättre förutsättningar för kommittéernas arbete. En närmare redogörelse för detta kommer att lämnas i kommittéberättelsen i början av 1999. Arbetet med en ny, gemensam IT-plattform har slutförts under 1998. Arbetet med förberedelser av de svenska insatserna under det första halvåret år 2001, då Sverige skall utöva ordförandeskapet i EU, har inletts.

Under 1999 kommer enligt propositionen bl.a. följande åtgärder att vidtas inom ramen för förändrings- och förnyelsearbetet. Ett chefsutvecklingsprogram kommer att genomföras. Verksamheten bör tillföras och utveckla angelägen kompetens. Tonvikten vad gäller IT-utvecklingen skall läggas på utbildning och kommunikation avseende möjligheterna för en effektiv verksamhetsutveckling.

Promemoria från Statsrådsberedningen

Utskottet har i en skrivelse till Statsrådsberedningen den 29 oktober 1998 ställt fyra frågor om Regeringskansliets nya organisation m.m., *bilaga 2.1.2*.

Frågorna gällde vilka praktiska åtgärder som vidtagits inom Regeringskansliet med anledning av den nya ordning som infördes den 1 januari 1997, vidare vilken roll det pågående förändrings- och förnyelsearbetet spelar i detta sammanhang, i vilken omfattning det uppgivna syftet med förändringen uppnåtts samt vilken utvecklingen har varit inom Regeringskansliet sedan den 1 januari 1997 på vissa områden som togs upp i utskottets utfrågning hösten 1996. Statsrådsberedningen har besvarat frågorna i en promemoria den 16 november 1998, *bilaga 2.1.3*.

I promemorian anføres att sammanslagningen av departementen till en myndighet kom till uttryck i den nya instruktionen för Regeringskansliet och

en arbetsordning för myndigheten. Samtidigt upphävdes departementsförordningen och instruktionerna för Utrikesdepartementet och Regeringskansliets förvaltningskontor. I promemorian redovisas de viktigare författningsmässiga och praktiska inslagen enligt den gamla och nya ordningen inom Regeringskansliet.

När det gäller frågan om vilken roll det pågående förändrings- och förnyelsearbetet spelar i det aktuella sammanhanget, anförs i promemorian att Regeringskansliets uppgift är att vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sitt politiska program, vilket var utgångspunkten för bildandet av den sammanhållna myndigheten Regeringskansliet. Den nya organisationsstrukturen skapade enligt promemorian förutsättningar för att utveckla verksamhet och arbetsformer i Regeringskansliet, men för att fullfölja den vision som låg bakom bildandet av myndigheten Regeringskansliet krävs ett långsiktigt förändringsarbete. Därefter lämnas en redogörelse för det pågående förändrings- och förnyelsearbetet i huvudsaklig överensstämmelse med utskottets referat i det föregående.

En fråga som utskottet ställde till Statsrådsberedningen gällde i vilken utsträckning det uppgivna syftet med förändringen uppfyllts. Syftet var att anpassa organisation och arbetsformer till kraven på regeringsarbetet med anledning av den ökade internationaliseringen och den offentliga sektorns omställning samt strävan efter ökad flexibilitet. I promemorian redovisas vissa åtgärder som vidtagits på olika områden med sikte på att uppnå det nämnda syftet. Ett exempel är att EU-frågor har integrerats med sakfrågor och huvudområdena och att EU-politiken kommer att samordnas i Statsrådsberedningen. Ett annat exempel är att det tvärssektoriella arbetet mellan olika politikområden har ökat. I arbetet med den offentliga sektorns omställning har särskilt mål- och resultatstyrningen inom statsförvaltningen lyfts fram. Regeringskansliet avser också att utarbeta en strategi för uppföljning och utvärdering av statliga insatser.

I promemorian redovisas också hur utvecklingen har varit på vissa områden, som togs upp i KU:s utfrågning hösten 1996 beträffande departementschefernas förhållande till statsministern, omfördelning av medel mellan departementen, departementschefernas befogenheter i fråga om departementens personal samt UD:s ställning.

Av promemorian framgår att departementscheferna väsentligen har samma reella beslutanderätt som de hade före organisationsförändringen. Viss omfördelning av medel har skett mellan departementen, varvid departementens anslagssparande inlemmats i beredningen och hela det disponibla beloppet avseende anslaget för Regeringskansliet blivit föremål för omprövning med hänsyn till de prioriterade målen. Departementschefen beslutar i allmänhet om anställning av personal i departementet. Departementschefen har också rätt att besluta om indelningen av departementet i sakområden, chefstjänstemännens uppgifter och om fördelningen av arbetet mellan dem samt formerna i övrigt för verksamheten. Beträffande UD:s ställning gäller bl.a. att utrikesministern och departementet efter statsministerns bemyndigande utövar ett bestämmande inflytande över utrikesrepresentationen och i detta sammanhang spelar rollen av en central förvaltningsmyndighet. I flera avseenden är UD en integrerad myndighet på samma sätt som övriga departement. UD:s

anslag bereds skilt från de övriga departementens anslag. Utrikesdepartementet har en särpräglad personalpolitik och UD:s personal har i motsats till övrig personal i Regeringskansliet en förflyttningsskyldighet inom utrikesförvaltningen.

Utskottets bedömning

Som framgått av det föregående har konstitutionsutskottet redan inför genomförandet av reformen genom vilken Regeringskansliet blev en myndighet intresserat sig för reformen och dess genomförande. Ett skäl till utskottets intresse för Regeringskansliets fortsatta utveckling är att riksdagen med den ordning för anslagstilldelningen som numera råder inte har något direkt inflytande över Regeringskansliets organisation och verksamhet. Eftersom det enligt utskottets mening är viktigt att Regeringskansliet fungerar väl oavsett vilken den sittande regeringen är, finns det anledning för konstitutionsutskottet att följa Regeringskansliets verksamhet även framgent.

När det gäller den redogörelse som Statsrådsberedningen lämnat till utskottet som svar på vissa frågor som utskottet ställt, finner utskottet att någon analys eller allmän bedömning av vad reformen hittills resulterat i inte har lämnats. Detta kan möjligen ha sin förklaring i att relativt kort tid förflutit sedan den organisatoriska förändringen genomfördes och att det är svårt att mera precist mäta vilka framsteg som gjorts. Utskottet utgår från att det skall bli möjligt för Regeringskansliet att senare lämna en mera preciserad redovisning till utskottet. Den nu aktuella redovisningen föranleder i övrigt inget uttalande från utskottet.

2.2 Jävsfrågor när departementstjänstemän har styrelseuppdrag

Inledning

Konstitutionsutskottet har under en följd av år i sina granskningsbetänkanden redogjort för personalutvecklingen i Regeringskansliet. Under senare tid har uppmärksamheten därvid bl.a. riktats mot inslaget av politiskt tillsatta tjänstemän och på jämställdhetsfrågor. Redogörelserna har grundats på statistiska uppgifter som inhämtats från Regeringskansliet. Inom ramen för behandlingen av jämställdhetsfrågor lämnade utskottet i föregående års administrativa granskningsbetänkande (bet. 1997/98:10, avsnitt 1) en redovisning av antalet styrelseuppdrag i statliga företag och affärsdrivande verk och av hur arvordena för uppdragen fördelade sig mellan kvinnor och män m.m. I sin bedömning uttalade utskottet bl.a. att det avsåg att vid kommande granskning ta upp frågan om det finns risker för jäv när tjänstemän i Regeringskansliet har uppdrag som ledamöter av styrelser för statliga företag och affärsverk.

Utskottet har nu företagit en granskning av frågan om jäv för departementstjänstemän som har styrelseuppdrag i statliga företag eller affärsverk. Till grund för granskningen har bl.a. legat en promemoria från Statsrådsberedningen, *bilaga 2.2*.

Förvaltningslagen

Bestämmelser om jäv finns för förvaltningsmyndigheterna i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223). Inom Regeringskansliet gäller lagen vid handläggningen av regeringskansliärenden, dvs. sådana ärenden som beslutas av Regeringskansliets chef, en departementschef eller ett annat statsråd eller av en departementstjänsteman. Däremot gäller förvaltningslagen inte vid handläggning av regeringsärenden, dvs. sådana ärenden som beslutas vid ett regeringssammanträde. I förarbetena till förvaltningslagen uttalade departementschefen (prop. 1985/86:80 s. 57) att, i regeringens praxis, förvaltningsärenden i möjligaste mån brukade handläggas enligt samma regler som gäller för underordnade myndigheter och att någon ändring av denna praxis inte var avsedd.

Enligt 11 § förvaltningslagen är den som skall handlägga ett ärende jävig

1. om saken angår honom själv eller någon närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,

2. om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

3. om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över annan myndighet och han tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

4. om han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

5. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

I 11 § andra stycket anges att från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse.

Enligt 12 § får den som är jävig inte handlägga ärendet. Han får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov. Vidare anges att den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom själv skall ge det till känna.

Statsrådsberedningens allmänna råd om förvaltningslagens tillämpning hos regeringen

Förvaltningslagen gäller formellt inte för ärenden hos regeringen. Statsrådsberedningen har nyligen kommit ut med en reviderad version av *Gula boken* – handbok för handläggningen av ärenden i Regeringskansliet (Ds 1998:39). I denna anges att det är viktigt att man även i regeringsärenden följer de principer som förvaltningslagen ger uttryck för, trots att regeringen inte är en förvaltningsmyndighet i förvaltningslagens mening. I regeringskansliärendena är förvaltningslagen dock direkt tillämplig.

Statsrådsberedningen utkom år 1987 med en särskild handbok med allmänna råd om förvaltningslagens tillämpning hos regeringen (*Bruna boken*). Enligt uppgift från Statsrådsberedningen har man inte för avsikt att revidera denna bok, men vad som sägs i den äger alljämt giltighet vid regeringsärendenas handläggning.

När det gäller förvaltningslagens jävsbestämmelser anges i *Bruna boken* att det kan finnas skäl att skilja mellan jäv vid å ena sidan föredragningen och avgörandet vid regeringssammanträdet och å andra sidan beredningen i departementen.

I fråga om jäv vid regeringssammanträdet anges att det i princip bör undvikas att ett statsråd som är jävigt i ett ärende enligt någon av de jävsgrunder som anges i 11 § föredrar ärendet eller annars deltar i avgörandet av det vid regeringssammanträdet. Också i tveksamma fall bör statsrådet avstå från att delta i avgörandet.

Vad gäller jäv vid beredningen av regeringsärenden i departementen anges i *Bruna boken* att det i princip bör undvikas att någon som är jävig deltar. Också i detta fall bör jävsreglerna i förvaltningslagen följas. När tjänstemannens möjlighet att påverka utgången i ett ärende är liten eller när han inte har någon valmöjlighet kan man enligt *Bruna boken* ofta med tillämpning av 11 § andra stycket bortse från jäv. En departementstjänsteman som känner tvekan om hans opartiskhet kan ifrågasättas bör anmäla det till sin överordnade.

I *Bruna boken* tas därutöver bl.a. upp den situationen att en departementstjänsteman är styrelseledamot i ett statligt bolag. Enligt vad som anförs kan den särskilda jävsgrunden i 11 § första stycket 2 då bli aktuell, om en tjänsteman är behörig att företråda bolaget (s.k. ställföreträdarjäv). Är detta inte fallet kan tjänstemannen komma att anses som jävig enligt generalklausulen i punkt 5. Vidare hänvisas till konstitutionsutskottets granskningsbetänkande KU 1985/86:25 s. 37 f. där det förhållandet diskuterades att en departementstjänsteman var ledamot av flygbolaget Swedairs styrelse vid det tillfälle då regeringen fattade vissa beslut om tillstånd till flygtrafik. Hänvisning görs också till utskottets granskningsbetänkande KU 1986/87:33 s. 72, där utskottet återkom till jävsfrågan.

Tidigare granskning i konstitutionsutskottet av frågor om jäv för departementstjänstemän m.fl.

Under riksmötet 1985/86 granskade konstitutionsutskottet vissa regeringsbeslut med anledning av ansökningar om tillstånd till viss flygtrafik (bet. KU 1985/86:25 s. 37 f.). I ärendet hade bl.a. tagits upp frågan om i vilken utsträckning jäv kan anses ha förelegat beträffande vissa tjänstemän i departementen. Konstitutionsutskottet erinrade om att förvaltningslagen formellt inte gäller för ärenden hos regeringen. Utskottet konstaterade att föredragande departementschefen då lagen infördes emellertid anförde att lagens regler borde följas så långt som möjligt även hos regeringen. Vidare redogjorde utskottet för innehållet i *Bruna boken* angående frågan om jäv.

Utskottet fann att granskningen inte gav vid handen annat än att de aktuella koncessionsärendena handlagts i enlighet med gällande regler och

praxis. Ärendet föranledde utskottet att därutöver framhålla vikten av att förvaltningslagens jävsregler iakttas vid ärendeberedningen i Regeringskansliet. I ärenden med två- eller flerpartsintressen borde således, enligt utskottets mening, en departementstjänsteman som är styrelseledamot i ett hel- eller halvstatligt bolag inte delta i beredningen av ett ärende som rör bolaget.

Under riksmötet 1986/87 tog konstitutionsutskottet till granskning upp frågan i vilken utsträckning det förekommer att departementstjänstemän innehar poster i styrelserna för olika statliga myndigheter och andra organ, frågan om jäv för dessa tjänstemän m.m. (KU 1986/87:33 s. 71 f.). När det gällde jävsfrågan hänvisade utskottet till vad det uttalat under föregående års granskning. Utskottet ville också tillägga att det, enligt utskottets mening, var önskvärt att, vid handläggningen inom Regeringskansliet av ett ärende som rörde ett statligt bolag där en departementstjänsteman var styrelseledamot, oavsett ärendets beskaffenhet, låta en annan tjänsteman i departementet i första hand svara för handläggningen – bl.a. med hänsyn till intresset av att ärendet skall bli allsidigt belyst. Utskottet konstaterade att en sådan rekommendation var intagen i den särskilda handbok med anvisningar om förvaltningslagens tillämpning i Regeringskansliet som getts ut av Statsrådsberedningen. I övrigt fann utskottet inte anledning till något särskilt uttalande.

Under föregående riksmöte behandlade konstitutionsutskottet ett granskningsärende om näringsminister Anders Sundströms handläggning av frågan om tillstånd för anläggande av likströmskabel mellan Sverige och Polen (bet. 1997/98:KU25 s. 69 f.). I granskningen aktualiserades frågan om jäv hade förelegat för vissa tjänstemän i Närings- och handelsdepartementet vid beredningen och avgörandet av koncessionsärendet. Enligt utskottets mening hade vid granskningen inte kommit fram annat än att det aktuella regeringsärendet i detta avseende hade handlagts i enlighet med gällande regler. Utskottet fann dock anledning att ånyo framhålla vikten av att förvaltningslagens jävsregler iakttas vid beredningen av ärenden i Regeringskansliet. Härvid hänvisade utskottet till sitt tidigare uttalande om att en departementstjänsteman, som är styrelseledamot i ett hel- eller halvstatligt bolag, inte bör delta i ett ärende som rör bolaget, oavsett ärendets beskaffenhet. I sådant fall bör en annan tjänsteman i första hand svara för handläggningen. I en reservation fann ledamöterna från (fp) och (mp) att jäv förelegat.

Riktlinjer för förvaltningen av statens företagsägande

Allmänt

Efter beslut i riksdagen i februari 1981 (prop. 1980/81:22, bet. 1980/81:NU29, rskr. 1980/81:147) lämnar regeringen årligen en redogörelse för företag med statligt ägande, dvs. för affärsverken och de statligt ägda bolagen. I skrivelse 1998/99:20 med 1998 års redogörelse ingår 59 företag, jämfört med 74 i 1997 års redogörelse. Av företagen utgör 4 stycken affärsverk. Övriga är bolag, med undantag för Svenska skeppshypotekskassan. Drygt 40 av företagen hade den 31 december 1996 en statlig ägarandel om 100 %. Huvudmän

för företagen har varit riksdagen (Sveriges riksbank) och Utrikes-, Social-, Kommunikations-, Finans-, Arbetsmarknads-, Kultur-, Närings- och handelsdepartementen samt Inrikes- och Miljödepartementen. Närings- och handelsdepartementet har varit huvudman för flest företag (22 stycken), följt av Finansdepartementet som ansvarat för 12 företag.

Riksdagens beslut om riktlinjer för förvaltningen av statens företagsägande

Riksdagen beslutade våren 1996 om riktlinjer för förvaltningen av statens företagsägande (prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26, rskr. 1995/96:302). Beslutet innebar att riksdagen godkände de av regeringen föreslagna riktlinjerna för förvaltningen av statens företagsägande. Riktlinjerna innebär i korthet att kommersiella och fullt konkurrensutsatta företag skall förvaltas med krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning. Den som förvaltar skall med utgångspunkt i uppsatt verksamhetsmål aktivt följa företagets utveckling och vidta de åtgärder som behövs för att företagen skall uppfylla ovannämnda krav. Ägarens uppgift är att medverka till företagets långsiktiga utveckling och inriktning.

Som bakgrund till regeringens förslag angavs bl.a. (prop. 1995/96:141 s. 8) att regeringen inte ämnade fortsätta med de ideologiskt motiverade utförsäljningarna av statligt ägda företag som genomförts av den föregående regeringen. I stället ansåg regeringen att staten borde spela en mer aktiv ägarroll för att främja utvecklingen av företag med statligt ägande. Riksdagens försäljningsbemyndigande från år 1991 var enligt regeringen därför inte ändamålsenligt utformat för att möjliggöra och underlätta regeringens ägarpolitik. Regeringen anförde vidare att ett väsentligt medel för staten att utöva en aktiv ägarroll hade försvunnit genom att riksdagen år 1991 beslutade att avveckla Förvaltningsaktiebolaget Fortia. Detta var huvudmotiven till att regeringen i budgetpropositionen 1995 föreslog ett bemyndigande för ägarförvaltningen som skulle ersätta det gällande försäljningsbemyndigandet.

Regeringen anförde därutöver att det inom Regeringskansliet sedan hösten 1994 hade pågått ett arbete som syftade till att åstadkomma en mer samordnad och professionell ägarförvaltning. Förutsättningarna för att utöva en mer aktiv ägarroll skulle enligt regeringen studeras vidare.

När det gällde innebörden av kraven på ett aktivt och professionellt ägarskap konstaterade regeringen att den formella rollfördelningen mellan ägare, styrelse och företagsledning i aktiebolag finns reglerad i aktiebolagslagen. Staten hade enligt regeringen i flertalet fall utövat ägarrollen relativt passivt, särskilt när det gällde företagets yttre omstrukturering. Statens ägande jämfördes därvidlag ofta med institutionellt ägarskap, såsom det hade utövats av t.ex. försäkringsbolag och aktiefonder. En skillnad var dock att de senare i allmänhet endast är minoritetsdelägare i större företag med sammansatta ägarstrukturer, medan staten ofta är den ende eller dominerande ägaren.

Regeringen anförde vidare att det, för att den statligt ägda företagssektorn skulle kunna utvecklas och behålla sin ställning inför framtiden, krävdes ett större engagemang, bl.a. för att skapa en bättre balans gentemot styrelser och företagsledningar. Det var enligt regeringen ägarens uppgift och ansvar att medverka till företagets utveckling. Det kunde bl.a. ske genom tillförsel av

kompetens och kapital, men vid behov även medverkan till verksamhetsanpassning, omstrukturering och i vissa fall ägarförändring, för att utveckla enskilda företag och företagsgruppen som helhet samt statens kapital i denna. Regeringen anförde att det även är en viktig uppgift för staten som ägare att se till att företags verksamhet bedrivs på ett sätt som motsvarar högt ställda krav på etik och moral.

Riksdagens revisorers förslag angående statens roll som ägare av bolag

Riksdagens revisorer har granskat statens roll som ägare av majoritetsägda bolag. Resultatet redovisades i en rapport (1997/98:2), som därefter remissbehandlades. Under remissbehandlingen av rapporten lämnade bl.a. Regeringskansliet ett remissyttrande. Med utgångspunkt från rapporten och remissyttrandet, redovisade revisorerna sina överväganden i förslag 1997/98:RR9 till riksdagen.

När det gällde styrelserna i de statliga bolagen ville revisorerna bl.a. framhålla det principiella synsätt som redovisats i deras rapport, nämligen att personer inom ett departement som arbetar med ärenden rörande mål och målpåföljning för bolaget i fråga inte skall sitta i styrelsen för bolaget. Revisorerne konstaterade att det inte föreligger en sådan rollkonflikt i de flesta fall, men att regeringen hittills inte varit helt konsekvent på denna punkt. Särskilt viktigt är det enligt revisorerne att skilja på dessa roller när bolaget i fråga är beroende av årliga anslag från staten.

Revisorernas förslag har behandlats av riksdagen (bet. 1997/98:NU15, rskr. 1997/98:283). Näringsutskottet avstyrkte revisorerne förslag med hänsyn till det omfattande utvecklingsarbete som pågår inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg att den granskning som revisorerne gjort var förtjänstfull och väl ägnad att ligga till grund för ytterligare arbete i frågan.

Regeringskansliets ägarhandbok

En arbetsgrupp i Regeringskansliet har utarbetat en handbok (Regeringskansliets ägarhandbok) som syftar till att utveckla en för departementen gemensam policy i ägarstyrningsfrågor och som förnyas fortlöpande (jfr bet. 1997/98:NU15 s. 7 f.). I handboken finns ett avsnitt som behandlar frågor om styrelsens sammansättning i statliga bolag. Härvid anfördes bl.a. att det i bolag som har tydliga ansvar för samhällspolitiska mål, eller för bolag som påverkas väsentligt av politiska beslut, kan vara av värde att ha med personer med politisk förankring och kompetens i styrelsen. Det bör enligt handboken däremot inte förekomma att politiker sitter i styrelser samtidigt som de har ett direkt inflytande på de sektorspolitiska beslut som bolaget är berört av. Denna restriktion gäller i lika hög grad tjänstemän inom Regeringskansliet. Sektors- och ägarpolitik bör enligt handboken därmed hållas åtskilda.

Konstitutionsutskottets granskning

Konstitutionsutskottet har vid några tillfällen granskat frågor rörande den statliga affärsverksamheten.

Vid riksmötet 1982/83 granskade utskottet regeringens befattning med frågor rörande ledningen för ett antal statliga bolag (bet. KU 1982/83:30). I samband med denna granskning gjorde utskottet några principiella uttalanden (s. 30 f.) Bland annat konstaterade utskottet att den formella styrningen av de bolag där staten helt eller delvis äger aktierna endast kan utövas på bolagsstämman. Genom bl.a. valet av styrelse och möjligheten att i bolagsordningen föra in särskilda bestämmelser om exempelvis bolagets målsättning kan statens representanter på bolagsstämman påverka inriktningen av bolagets verksamhet. Vidare, i den mån ekonomiska anslag beslutats för bolagets verksamhet, kan styrning utövas genom att särskilda villkor föreskrivs för anslaget användande. Utskottet konstaterade att några andra formella styrmedel än de angivna inte fanns. Utskottet erinrade dock om att staten kan sluta avtal med bolaget, varigenom bolaget frivilligt går med på att inskränka sin handlingsfrihet på det sätt som staten önskar. Ett bolag kan också gå med på att skriva in bestämmelser i bolagsordningen om att vissa av bolagets beslut skall underställas regeringen eller annan statlig myndighet. Utskottet konstaterade härefter att nu återgivna regelsystem självfallet inte betydde att underhandskontakter mellan ägare och den direkta bolagsledningen inte fick förekomma.

Även under riksmötet 1991/92 granskade konstitutionsutskottet vissa bolagsfrågor (bet. 1991/92:KU30). Bland annat framhöll utskottet (s. 70) att det var önskvärt med mera uttryckliga direktiv och dokumentation i frågor som avsåg statens företrädare på bolagsstämmor eller i andra sammanhang. Detta var enligt utskottet av vikt inte minst för utskottets granskningsverksamhet.

Under riksmötet 1994/95 granskade konstitutionsutskottet vissa frågor som hade anknytning till den s.k. bankkrisen (bet. 1994/95:KU30 s. 84 f.). En fråga som därvid behandlades var utövandet av statens ägande i Nordbanken. I sin bedömning uttalade utskottet att det ansåg det angeläget att en tydlig policy utvecklades för hur ägandet skulle utövas i statligt ägda företag. Från de utgångspunkter som utskottet i detta sammanhang hade att beakta var det enligt utskottet av betydelse att skriftliga riktlinjer utformades för hur ägandet skulle utövas av statsråden och övriga företrädare för Regeringskansliet. Rutiner borde utvecklas som gjorde det möjligt att följa viktigare händelseförlopp och att granska vilka kontakter som förevarit mellan bolagsledning och berörda departement i frågor av större betydelse. Utskottet ville understryka vikten av att ställningstaganden i ärenden som behandlas på bolagsstämmor och i andra viktiga frågor dokumenterades. Härvid erinrade utskottet om sitt tidigare uttalande från riksmötet 1991/92:KU30. Utskottet uttalade vidare att det inom ramen för ägarpolicyen borde ingå att staten skulle ha en aktiv och initierad roll i fråga om val av styrelseledamöter.

Utövandet av statens ägande i Apoteksbolaget AB var föremål för utskottets granskning under riksmötet 1995/96 (bet. 1995/96:KU30, avsnitt 13.3). I sin bedömning hänvisade utskottet till sina tidigare uttalanden i samband med granskningen av statens ägande i Nordbanken. Vidare konstaterade utskottet bl.a. att när det gällde kontakterna mellan bolaget och Socialdepartementet hade den föregående borgerliga och den nuvarande socialdemokratiska regeringen agerat olika beträffande sättet att låta sig representeras i styrelsen. Enligt utskottets mening var den viktiga frågan att regeringen

skaffade sig tillräcklig insyn i verksamheten snarare än sättet på vilket detta sker. Utskottet hade inga erinringar mot departementets faktiska agerande härvidlag under den granskade perioden.

Utskottets nu aktuella granskning

Utskottets frågor till Statsrådsberedningen

Till grund för sin nu aktuella granskning har utskottet från Statsrådsberedningen begärt en redovisning från samtliga departement där tjänstemän är styrelseledamöter i statliga företag eller affärsverk. Utskottet framhöll att det av redovisningen borde framgå vilken befattning respektive tjänsteman har i departementet och vilket styrelseuppdrag denne innehar. Vidare ville utskottet ha en redovisning av styrelsearvodenas storlek. Utskottet önskade också få en redovisning av om den ifrågavarande tjänstemannen tjänstgör på den enhet där ärenden angående det aktuella bolaget eller affärsverket handläggs. Därutöver ställde utskottet frågan om det inom respektive departement finns någon särskild ordning för hur jävsfrågor skall hanteras. Utskottet ville också veta vilka överväganden som ligger bakom att ett departement är representerat i ett bolags eller affärsverks styrelse. Utskottet undrade om det finns en allmän policy i Regeringskansliet i denna fråga eller om detta avgörs särskilt i varje departement.

Promemoria från Statsrådsberedningen

I en promemoria till utskottet den 9 november 1998 har Statsrådsberedningen lämnat redogörelser från de departement som har styrelseuppdrag att redovisa. Statsrådsberedningen anför för egen del att det allmänt gäller att departementen tillämpar förvaltningslagens regler om jäv, också i ärenden angående statliga bolag och affärsverk. Därutöver hänvisar Statsrådsberedningen till den inom Regeringskansliet utarbetade handboken som syftar till att utveckla en för departementen gemensam policy i ägarstyrningsfrågor och som förnyas fortlöpande. Den gemensamma policy som finns i dag när det gäller departementstjänstemän i styrelserna framgår enligt Statsrådsberedningen av den text i handboken som behandlar frågor om styrelsens sammansättning.

De aktuella departementens redogörelser kan sammanfattas enligt följande.

Av de tretton departementen i Regeringskansliet har nio departement tjänstemän som också är styrelseledamöter i statliga företag eller affärsverk. Dessa utgörs av Utrikes-, Social-, Kommunikations-, Finans-, Utbildnings-, Arbetsmarknads-, Närings- och handels-, Inrikes- och Miljödepartementen. Sammanlagt har 49 departementstjänstemän styrelseuppdrag av aktuellt slag. Av dessa är fem departementssekreterare, fem kansliråd, tre sakkunniga, 17 departementsråd, åtta finansråd, en budgetchef, en expeditions- och rättschef samt nio statssekreterare.

Styrelsearvodena varierar kraftigt mellan de olika uppdragen. Som exempel kan nämnas att två tjänstemän från Utbildningsdepartementet, som är ledamot respektive ordförande i styrelsen för Svenska Statens Språkresor

AB, inte uppbär några arvoden för sina uppdrag. Det högsta arvodet, som uppgår till 125 000 kr, uppbärs av två tjänstemän i Närings- och handelsdepartementet som är ledamöter av Celsius AB:s styrelse.

Av redogörelserna framgår att 23 av de 49 departementstjänstemän som också innehar styrelseuppdrag arbetar på den enhet inom departementet som handlägger frågor som berör det aktuella bolaget. Vidare framgår att det inom departementen, med ett undantag, inte har utarbetats någon särskild ordning för hur jävsfrågor skall hanteras. Flera departement hänvisar till *Bruna boken*. Arbetsmarknadsdepartementet anför att departementet numera allmänt följer principen att en tjänsteman som har ansvar för frågor som rör ett visst bolag inom departementets ansvarsområde inte skall ingå i bolagsstyrelsen. Enligt Inrikesdepartementet tjänstgör de tjänstemän som företräder staten i aktuella bolags styrelser på samma enhet. Ärenden om förvaltningen av respektive bolag handläggs dock enligt de rutiner som nu gäller av annan tjänsteman än den som innehar styrelseuppdrag. Närings- och handelsdepartementet konstaterar i sin redogörelse att ärenden angående respektive bolag kan ha principiellt olika inriktning. I vissa fall har bolaget anslag för vissa uppgifter eller på annat sätt särskilda uppgifter reglerade i lag, författning eller genom avtal. I andra fall förekommer att statens ägarförvaltning av det berörda bolaget handläggs på den enhet där tjänstemannen tjänstgör. Detta är ett vanligt förhållande på departementet. I redogörelsen framhålls att i båda fallen handläggs ärenden som berör respektive bolag dock regelmässigt av en annan tjänsteman än den som innehar styrelseuppdrag i det ifrågavarande bolaget.

Inom Finansdepartementet finns sedan 1990 särskilda riktlinjer angående styrelseuppdrag i kreditinstitut för anställda i departementet. Enligt riktlinjerna bör statssekreterarna samt avdelningscheferna på budget-, finansmarknads- och skatteavdelningarna samt ekonomiska avdelningen inte inneha styrelseuppdrag i kreditinstitut. Detsamma gäller för planeringschefen och informationssekreteraren samt för rättschefen, enhetschefer och handläggare på finansmarknadsavdelningen. När det gäller expeditions- och rättschefen samt avdelningschefen på internationella avdelningen samt enhetschefer och huvudmän som inte hör till de kategorier som nu nämnts bör det prövas från fall till fall om den anställde lämpligen kan inneha ett visst styrelseuppdrag. Avdelningscheferna och enhetscheferna på den administrativa avdelningen samt övriga anställda på Finansdepartementet bör enligt riktlinjerna vara oförhindrade att inneha styrelseuppdrag i kreditinstitut.

När det gäller frågan om vilka överväganden som ligger bakom att ett departement är representerat i ett bolags eller affärsverks styrelse hänvisar flertalet av departementen i första hand till Regeringskansliets ägarhandbok. Utrikesdepartementet anför att det av tradition har ansetts viktigt att den särskilda kompetensen som departementet besitter i frågor som rör utvecklingsarbete kommer det aktuella bolaget – Swedfund International AB – till del. Ett annat skäl är att departementet ansett det angeläget att de övergripande utvecklingsmålen beaktas vid styrelsens beredning av bl.a. enskilda investeringsfrågor. Närings- och handelsdepartementet, som i första hand hänvisar till Regeringskansliets ägarhandbok, anför att uppfattningen inom departementet är att det som ett led i ägarförvaltning av bolagen är nödvän-

digt att medverka i styrelsearbete i de bolag och affärsverk som lyder under departementet för att uppnå en effektiv förvaltning av bolagen och affärsverken.

Utskottets bedömning

Utskottet har företagit den under föregående riksmöte aviserade granskningen av frågan om det finns risk för jäv när departementstjänstemän har uppdrag som styrelseledamöter för statliga bolag och affärsverk.

Inledningsvis vill utskottet erinra om vad som sägs i 12 § förvaltningslagen, nämligen att den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom själv skall ge det till känna. Förvaltningslagens bestämmer lägger således ett visst ansvar på den enskilde tjänstemannen när det gäller frågan om jäv.

Granskningen utvisar att 49 departementstjänstemän har styrelseuppdrag i statliga bolag eller affärsverk. Utskottet vill härvid framhålla att frågan om risk för jäv framför allt torde bli aktuell i de situationer där departementstjänstemän med styrelseuppdrag också i sin ordinarie departementsbefattning möter frågor som rör det aktuella bolaget eller affärsverket. Departementens redogörelser visar att 23 departementstjänstemän tjänstgör på eller har befattning med den enhet inom departementet som handlägger frågor som berör de bolag där de själva sitter i styrelsen. I redogörelserna anges vidare att departementen i huvudsak tillämpar den ordningen att ärenden som berör respektive bolag eller affärsverk handläggs av annan departementstjänsteman än den som innehar styrelseuppdraget. Förutom i ett fall har departementen, vid sidan av de allmänna riktlinjer som gäller, inte utarbetat någon särskild ordning för hur jävsfrågor skall hanteras. Av departementens redogörelser framgår vidare att 12 av de 23 departementstjänstemän med styrelseuppdrag som tjänstgör på eller har befattning med den enhet där frågor om det aktuella bolaget eller affärsverket handläggs innehar chefsposter, dvs. är departementsråd, finansråd eller statssekreterare.

Enligt utskottets mening är det framför allt i de situationer där staten uppträder i dubbla roller – både som ägare och myndighetsutövare – som frågan om jäv torde bli aktuell. Utskottet anser att det är av stor vikt att arbetet i Regeringskansliet och de särskilda departementen sköts på ett sådant sätt att jäv inte uppstår. Det är också betydelsefullt att möjligheterna för den enskilde tjänstemannen att identifiera och undvika jävssituationer underlättas. Den företagna granskningen ger vid handen att frågan om risk för jäv när departementstjänstemän har styrelseuppdrag i statliga bolag eller affärsverk måste ges ytterligare uppmärksamhet inom Regeringskansliet.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla, vilket också understryks i redogörelsen från Närings- och handelsdepartementet, att ärenden inom departementen angående de statliga bolagen eller affärsverken kan ha principiellt olika inriktning. Någon skillnad i den ordning – beroende på vilken fråga som är aktuell – som departementen tillämpar för att undvika jävssituationer tycks dock inte göras. Utskottet anser härvid att det kan finnas anledning att anlägga ett principiellt annat synsätt på frågor som enbart har med det statliga ägandet att göra än på frågor som rör myndighetsutövning mot ifrågava-

rande bolag eller affärsverk. Vidare anser utskottet att granskningen har utvisat att det finns ett särskilt behov av en mer tydlig och enhetlig handlingslinje när det gäller jävsfrågorna på chefstjänstemannanivå. Därutöver efterlyser utskottet, när det gäller det enskilda bolaget eller affärsverket, en mer ingående diskussion än vad lämnade redogörelser ger intryck av i fråga om jävsfrågans känslighet och behovet av att departementets särskilda kompetens kommer bolaget eller verket till godo. Enligt utskottets mening bör en sådan diskussion utmynna i att en avvägning görs mellan de intressen som nämnda frågor avser.

Granskningen föranleder i övrigt inget uttalande från utskottets sida.

2.3 Organisationen för handläggning av EU-frågor

Konstitutionsutskottet redogjorde i granskningsbetänkandet år 1996 för regeringens organisation för handläggning av EU-frågor under år 1995 (bet. 1995/96:KU30, s. 26–27). Utskottet uttalade att det avsåg att även framdeles följa regeringens organisation för hantering av EU-frågor.

Utskottet återkommer nu till detta ärende. I det följande ges först en översiktlig redogörelse för Regeringskansliets organisation för arbetet med EU-frågor. Därefter berörs vissa särskilda aspekter av EU-frågornas hantering i Regeringskansliet. Redovisningen bygger på uppgifter som framkommit vid intervjuer med företrädare för Regeringskansliet. Uppgifterna rör framtagandet av ståndpunktspromemorior, användningen av kommittéväsendet och kontakter med intresseorganisationer, kontakter med riksdagen, urvalsprinciper för faktapromemorior samt instruktionsgivningen till dem som företräder Sverige i EU. Beskrivningen avser i denna del arbetet i fyra departement: Justitiedepartementet, Utrikesdepartementet, Miljödepartementet samt Närings- och handelsdepartementet. Inom Utrikesdepartementet avser redovisningen följande tre enheter: enheten för migration och asylpolitik, enheten för internationellt utvecklingssamarbete samt enheten för internationell handelspolitik. Efter genomgången av de valda departementens organisation för hantering av EU-frågor redovisas Utrikesdepartementets beredning av mötena i Allmänna rådet. De departement och enheter som har valts ut täcker EU:s tre pelare.

Granskningen har genomförts under hösten 1998. Enligt ett pressmeddelande från Regeringskansliet den 6 oktober 1998 med anledning av regeringsförklaringen samma dag ges Statsrådsberedningen ett uttryckligt lednings- och samordningsansvar för den svenska EU-politiken och kommer att tillföras särskilda resurser för detta. EU-sekretariatet ligger kvar i Utrikesdepartementet. Vad dessa förändringar kan innebära berörs inte i denna granskning.

I *bilaga 2.3.1* redovisas de intervjufrågor som ställts till departementen och vilka personer som intervjuats. I *bilaga 2.3.2* återges Justitiedepartementets underlag för besvarande av konstitutionsutskottets frågor och i *bilaga 2.3.3* finns en promemoria från Utrikesdepartementet om beredningen inför EU:s utrikesministermöten (Allmänna rådet).

Denna redogörelse bygger huvudsakligen på EU-sekretariatets cirkulär, framför allt cirkulär 1 *EU-samordningen i Regeringskansliet* och cirkulär 3 *Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av svenska ståndpunkter i EU-frågor*, en rapport om översyn av Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen (Utrikesdepartementet) samt Riksdagens revisorers förstudie 1997/98:4 *Regeringskansliets arbete med EU-frågor*.

I regeringen har statsministern det övergripande politiska samordningsansvaret för EU-frågorna. Varje departementschef ansvarar för att departementets EU-frågor bereds på ett ändamålsenligt sätt och att organisationen utformas för att tillgodose dessa behov. Utrikesministern svarar för beredningen av ärenden inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

EU-ärenden som berör flera departement skall göras till föremål för gemensam beredning. EU-frågor skall alltid beredas gemensamt med Statsrådsberedningen, EU-sekretariatet i Utrikesdepartementet och Finansdepartementets budgetavdelning. Systemet för beredning av EU-frågor inom Regeringskansliet har stora likheter med den sedvanliga beredningen av regeringsärenden.

Statssekreterargruppen för EU-frågor består av samtliga statssekreterare och möts för att utbyta information och diskutera större EU-frågor. *EU-beredningen (beredningsgruppen för EU-frågor)* är ett organ för löpande diskussion och samordning av EU-frågor av övergripande politisk art. Gruppen består bl.a. av statssekreterare i Statsrådsberedningen, Utrikesdepartementet och Finansdepartementet. Justitiedepartementet är företrätt. Till denna grupp kallas också särskilt de andra statssekreterare vars departement direkt berörs av de ärenden som skall behandlas vid mötet. EU-beredningen sammanträder varannan vecka.

EU-sekretariatet i Utrikesdepartementet biträder Statsrådsberedningen och svarar för sekretariatsfunktioner vid samordningen av EU-frågor i Regeringskansliet. EU-sekretariatet skall genom riktlinjer och överblick verka för ett samordnat svenskt agerande i beslutsprocesserna i EU:s institutioner. Sekretariatet skall verka för att svenska intressen drivs aktivt så tidigt som möjligt och för att gemensamt beredda svenska ståndpunkter finns senast när beslutsförfarandet inleds. Sekretariatet skall ha en god överblick över EU-arbetet i Regeringskansliet och hos de centrala myndigheterna. Kontaktnätet består bl.a. av departementens EU-samordnare. Sekretariatet skall ha ett nära samarbete med Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen och med EU-nämndens kansli.

En gång i veckan hålls ett *EU-samråd* under ledning av EU-sekretariatet. Till mötena kallas departementens EU-samordnare och andra tjänstemän vid departementen. Representanter för representationen i Bryssel deltar i regel (genom videokonferens). Vid EU-samrådet behandlas instruktioner för veckans möte i Coreper.

I syfte att erhålla ytterligare kunskap om Regeringskansliets organisation för hantering av EU-frågorna har intervjuer gjorts med företrädare för fyra departement. Intervjuerna har utförts på tjänstemannanivå. Den nedanstående redogörelsen bygger på dessa intervjuer och material som överlämnats i samband med dessa. De frågor som har legat till grund för intervjuerna och vilka personer som intervjuats redovisas i bilaga 2.3.1.

Ståndpunktspromemorior

Enligt EU-sekretariatets cirkulär 3 *Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av svenska ståndpunkter i EU-frågor* ansvarar varje departement inom sitt sakområde för att en gemensamt beredd, svensk ståndpunkt beträffande förslag och initiativ från kommissionen tas fram på ett så tidigt stadium som möjligt. Informationen skall finnas i en ståndpunktspromemoria.

Departementen har tillfrågats i vilken utsträckning de tar fram ståndpunktspromemorior.

Miljödepartementet tar fram ståndpunktspromemorior för alla lagstiftningsförslag och för i princip alla grön- och vitböcker med undantag för mycket små frågor. Framtagandet av promemorior fungerar väl och sker under gemensam beredning. Promemoriorna kan vara väldigt detaljerade och förhållandevis långa. De förankras hos ministern. Ståndpunktspromemoriorna kan revideras efter hand som arbetet pågår i rådet och dess arbetsgrupper. Väsentliga förändringar förankras hos ministern.

Närings- och handelsdepartementet tar fram ståndpunktspromemorior på i stort sett alla frågor där ett svenskt ställningstagande krävs. Ståndpunktspromemoriorna, som bygger på faktapromemorior, bör innehålla en andrahandsposition och vara flexibla.

Inom *Justitiedepartementet* tas ståndpunktspromemorior så gott som alltid fram för förslag till rättsakter i första pelaren. Många förslag inom tredje pelaren saknar den konkretion som gör det meningsfullt att ta fram en särskild ståndpunktspromemoria. Det kan förekomma att förslag delas vid bordet på ett rådsmöte. Det kan ibland råda tveksamhet t.o.m. huruvida ett förslag har lagts fram eller inte.

Huvuddelen av den EU-relaterade verksamheten vid *Utrikesdepartementets enhet för migration och asylpolitik* faller inom tredje pelaren. Kommissionen har initiativrätt när det gäller dessa frågor, men utnyttjar den sällan. Det kan röra sig om fem till sex förslag som kommissionen har lagt fram på detta område under Sveriges tid som medlem i EU. De flesta förslagen kommer från det land som för tillfället innehar ordförandeskapet i EU. Förslagen har ofta teknisk karaktär och då görs inte alltid någon ståndpunktspromemoria.

Enheten för internationell handelspolitik inom Utrikesdepartementet ansvarar för arbetet inom den gemensamma handelspolitiken. Kommissionen lägger fram få förslag till normgivning inom detta område. Dokumenthanteringen är mindre formell än vad som är vanligt inom första pelaren men i

praktiken är det inte svårt att följa beslutsprocesserna. Den viktigaste rådsarbetsgruppen på det handelspolitiska området är den s.k. 113-kommittén som har det övergripande samordningsansvaret för handelspolitiska policyfrågor. 113-kommittén möts varje vecka. En gång i månaden möts kommitténs ordinarie ledamöter och tre gånger i månaden deras ställföreträdare. På ställföreträdarnivå behandlas vanligen 10–15 dagordningspunkter, på ordinarie ledamotsnivå knappt hälften så många. Arbetet i kommittén sker löpande och varje vecka möts enheten för internationell handelspolitik och företrädare för andra enheter inom UD, andra berörda departement, ofta Jordbruksdepartementet, samt Kommerskollegium för att gå igenom de svenska ståndpunkterna. Man kan skilja på de löpande promemoriorna inför olika möten och de sammanhållande ståndpunktspromemorior som skickas ut till berörda ett par gånger om året och som kan omfatta mer än 200 sidor.

Inom utvecklingssamarbetets område har en strategi för Sveriges agerande i EU tagits fram. Inom Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* används riktlinjerna i denna strategi för att utarbeta instruktioner vilket gör att ståndpunktspromemorior inte utarbetas i samma omfattning som inom andra områden. Inför varje ordförandeskap görs en halvårsvis aktivitetsplan där Sveriges syn på de frågor som står på dagordningen redovisas. Aktivitetsplanerna föredras för den politiska ledningen.

Kommittéväsendet och kontakter med intresseorganisationer

Av EU-sekretariatets cirkulär 1 EU-samordningen i Regeringskansliet och cirkulär 3 *Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av svenska ståndpunkter i EU-frågor* framgår att det inom Regeringskansliet finns en eller flera berednings- och referensgrupper för EU-frågor. Beredningsgrupperna, som består av departementsföreträdare och ofta även företrädare för centrala förvaltningsmyndigheter, har till uppgift att effektivisera den gemensamma beredningen av EU-frågorna. I referensgrupperna ingår företrädare för olika intresseorganisationer. Varje departement skall enligt cirkuläret samråda med och informera intresseorganisationerna inom sitt sakområde. Detta kan ske t.ex. genom referensgrupperna eller traditionellt remissförfarande.

I en kartläggning av statsförvaltningens arbete med EU-frågorna rekommenderas en ökad användning av kommittéväsendet (Statskontoret 1996:7 *EU-medlemskapets effekter på svensk statsförvaltning*). Riksdagens revisorer har därefter konstaterat att kommittéer används i mycket liten utsträckning för att förbereda svenska ståndpunkter i EU. Revisorerna anser att kommittéer i högre grad kan användas som stöd i EU-arbetet (förs. 1997/98:RR3 Kommittéväsendet).

Till de aktuella departementen har följande fråga ställts i denna granskning: Hur använder departementet kommittéväsendet för framtagande av svenska ståndpunkter? Vidare har frågats om vilka kontakter departementet har med svenska intresseorganisationer i EU-frågor och om remissförfarandet beträffande kommissionens grön- och vitböcker.

Miljödepartementet har bl.a. genom remisser av utredningar om det svenska miljöarbetet i EU (Ds 1994:126 och Ds 1997:68) förankrat den övergripande

strategin hos intresseorganisationerna. Kommittéväsendet har inte utnyttjats för att ta fram svenska ståndpunkter till enskilda direktivförslag. Däremot sker ett remissförfarande bland de mest berörda organisationerna för direktivförslag och viktigare grön- och vitböcker. Inför varje rådsmöte möter också departementet en referensgrupp, som består av bland andra myndigheter, miljöorganisationer, LO och TCO. Men det har inträffat att det inte har varit så lätt för remissinstanserna att säga något eftersom förslagen har varit komplicerade och det har varit svårt att förutse konsekvenserna för svenska förhållanden. Dessutom finns i vissa fall särskilda beredningsgrupper.

Närings- och handelsdepartementet använder sällan kommittéväsendet för att ta fram en svensk ståndpunkt. Ofta krävs förhållandevis snabba beslut och kommittéväsendet kan då spelas över. Däremot kan tidigare utredningar tjäna som underlag i arbetet. Närings- och handelsdepartementet är ett brett departement och har mycket både formella och informella kontakter med intresseorganisationer. Det finns således väl utarbetade kanaler som kan utnyttjas också för EU-frågor. Grön- och vitböcker sänds alltid på remiss. Inför vissa möten i ministerrådet kallas intresseorganisationer till departementet.

Justitiedepartementet har inte i något fall använt det traditionella kommittéväsendet för att ta fram svenska förhandlingsståndpunkter. Det förekommer dock att den sakkunskap som finns hos en person som deltar i en viss utredning utnyttjas när en svensk ståndpunkt tas fram, men detta sker då inte för att personen i fråga deltar i utredningen utan att för personens kunskap inom området kan vara till nytta. I det nationella genomförandearbetet begagnas kommittéer, bland annat på bolagsrättens, immaterialrättens och dataskyddets områden.

Förslag till rättsakter i första pelaren och förslag till konventioner i tredje pelaren – i den mån sådana numera förekommer – remitterar Justitiedepartementet vanligen till inte bara berörda myndigheter utan även till berörda intresseorganisationer (om det finns sådana, vilket särskilt på tredje pelarens område inte alltid är fallet). Efter möten i vissa rådsarbetsgrupper på civilrättsområdet skickas mötesrapporter för kännedom och eventuell synpunkt till åtminstone de organisationer som svarat på den ursprungliga remissen. Intresseorganisationerna är dessutom ofta företrädare i särskilda referensgrupper som fortlöpande eller när behov uppkommer möts under departementets ledning för att diskutera svenska ställningstaganden i EU-arbetet. I vissa fall förekommer fortlöpande underhandskontakter med intresseorganisationer.

Inom det område där Utrikesdepartementets *enhet för migration och asylpolitik* är ansvarigt förekommer det inga grön- eller vitböcker. Det kan dock i sammanhanget påpekas att enheten har kontakt på tjänstemannanivå med intresseorganisationerna på området tre fyra gånger per år (t.ex. Amnesty och Caritas). Kontakterna är uppskattade av intresseorganisationerna och fungerar väl. Vidare har enheten löpande kontakter med berörda myndigheter.

Enheten för internationell handelspolitik inom Utrikesdepartementet har ett antal beredningsgrupper med representanter för departementet, myndigheter och intresseorganisationer, bland dem arbetsmarknadens parter. Verksamhet-

en i EU inom det område enheten ansvarar för är endast undantagsvis föremål för arbete inom det svenska kommittéväsendet. I praktiken är Kommerskollegium det organ som gör utredningar åt enheten. Kommerskollegium har kontakt med berörda intressen under arbetets gång. Det är ovanligt med grön- och vitböcker inom enhetens område.

Det har inte varit aktuellt för Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* att utnyttja kommittéväsendet. Inom enhetens område har endast en grönbok – om Lomékonventionen – förekommit. Den remitterades till enskilda organisationer. Före rådsmötena, som äger rum en gång i halvåret, hålls ett möte med enskilda organisationer under ledning av statsrådet eller statssekreteraren. Inför varje ordförandeskap skickas dagordningen ut till enskilda organisationer som har möjlighet att beställa underlag och komma med synpunkter i de frågor de önskar.

Kontakter med riksdagen

Konstitutionsutskottet har uttalat att riksdagen bör utöva ett aktivt och reellt inflytande som gör det möjligt att på förhand påverka de ståndpunkter Sverige skall inta i förhandlingar och beslutsfattande inom EU (bet. 1994/95:KU22, bet. 1996/97:KU2). I frågorna till departementen erinras om att konstitutionsutskottet i granskningsbetänkande 1996/97:KU25 anförde att de synpunkter utskotten framför till regeringen under ett tidigare skede i beslutsprocessen naturligtvis borde vara ett stöd vid utarbetandet av regeringens förslag till förhandlingspositioner.

Departementet har tillfrågats om hur de beaktar riksdagens roll vid utarbetandet av ståndpunkter.

Miljödepartementet har avgivit skrivelser till riksdagen om utvecklingen inom EU på departementets ansvarsområde. Departementet har regelbundna genomgångar i miljö- och jordbruksutskottet inför ministerrådsmötena. Vidare gör departementet föredragningar i utskottet under tidigare skeden i processen, och en ambition är att redovisa viktigare kommissionsförslag för utskottet. För Miljödepartementet har det rent allmänt väldigt stor betydelse vilka frågor som riksdagen har uppmärksammat, och departementet försöker snarast föregripa EU-nämndens och miljö- och jordbruksutskottets synpunkter.

Inom *Närings- och handelsdepartementet* är erfarenheten den att enheterna uppskattar kontakterna med näringsutskottet och EU-nämnden. Inför rådsmöten om den inre marknaden sker föredragningar i näringsutskottet, utöver samrådet i EU-nämnden. Statsråden har ansett att det är viktigt vad utskotten anser.

Justitiedepartementet beaktar alltid synpunkter som kommer till uttryck i av riksdagen godkända betänkanden. Men också de synpunkter som informellt framförs vid möten mellan departementet och utskotten bedöms ofta vara av värde. Departementet har regelbundet möten med justitie- och lagutskotten i syfte att informera om aktuella EU-frågor och att ha meningsutbyte om dessa. Vid vissa tillfällen har liknande möten förekommit även med konsti-

tutionsutskottet. Normalt är departementet vid dessa tillfällen företrätt av statssekreteraren och ansvariga chefstjänstemän. Det kan nämnas att rapporterna från möten i rådsarbetsgrupper i många fall skickas till utskottens kanslier för kännedom. När det gäller EU-nämnden har Justitiedepartementet hitintills alltid beaktat de uppfattningar som av ordföranden sammanfattats såsom varandes nämndens. Många gånger händer det också att enskilda ledamöter framför uppfattningar som är av värde och som departementet kan tillgodogöra sig i förhandlingsarbetet.

För *Utrikesdepartementets enhet för migration och asylpolitik* är riksdagens synpunkter inom det egna området väl kända. Kontakterna med socialförsäkringsutskottet har under det senaste året ökat i omfattning. Föredragningarna hos socialförsäkringsutskottet har blivit fler och i samband med varje nytt ordförandeskap kommer enheten till socialförsäkringsutskottet. På torsdagen före rådsmötena besöks socialförsäkringsutskottet.

Traditionellt har det inte varit särskilt mycket debatt i riksdagen om handelsfrågorna men det har blivit mer under senare år. *Enheten för internationell handelspolitik* svarade för en skrivelse till riksdagen om Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet (skr. 1996/97:71, bet. 1996/97:NU8, rskr. 249). Berört statsråd och statssekreterare informerar näringsutskottet emellanåt; eventuellt kan man förvänta sig att det blir fler besök hos näringsutskottet i framtiden.

Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* inhämtar synpunkter inför de halvårsvisa mötena i utvecklingsrådet hos utrikesutskottet och EU-nämnden. En grönbok om Lomékonventionen har tagits upp i utrikesutskottet och EU-nämnden. Utrikesutskottet informeras om viktigare biståndsfrågor inom EU vid behov och efter önskemål från utskottet.

Urvalsprinciper för faktapromemorior

Ett sätt för regeringen att informera riksdagen om olika EU-frågor är att överlämna faktapromemorior. Enligt riktlinjerna skall huvudansvarigt departement skriva en redogörelse för innebörden av kommissionens förslag till viktigare rättsakter och hur svenska bestämmelser påverkas. Grönböcker, vitböcker och meddelanden med förslag till viktigare nya regelsystem eller principiellt viktiga ändringar i gällande lagstiftning skall också presenteras i faktapromemorior (EU-sekretariatets cirkulär 2 *Samråd och information mellan regering och riksdag i EU-frågor*).

Departementen har ombetts besvara frågan om vilka urvalsprinciper som används för att avgöra vilka frågor som skall bli föremål för faktapromemorior.

Inom *Miljödepartementet* görs faktapromemorior på alla nya lagstiftningsförslag och ofta på meddelanden samt på grön- och vitböcker. Frågorna inom miljöområdet är ofta av politiskt intresse vilket förklarar att det görs förhållandevis många faktapromemorior inom departementet. Det kan dröja en till två månader innan ett förslag är officiellt översatt och inkommer formellt.

För *Närings- och handelsdepartementet* är en riktlinje att det skall vara för riksdagen nyttig och relevant information. Om ett meddelande från kommissionen anses föra utvecklingen framåt görs en faktapromemoria om meddelandet. I diskutabla fall väljer man oftast att göra en faktapromemoria. Självfallet följs EU-sekretariatets riktlinjer.

Under medlemskapets första år upprättade *Justitiedepartementet* inte alltid faktapromemorior beträffande förslag till rättsakter i första pelaren. Efterhand har en rutin etablerats och alla förslag till rättsakter i första pelaren blir föremål för faktapromemorior. I den mån konventionsarbeten inleds inom tredje pelaren upprättas också faktapromemorior. Detta har dock inte varit aktuellt på länge inom departementets område. Övriga förslag i tredje pelaren föranleder faktapromemorior i den mån sådana bedöms som betydelsefulla och i den mån riksdagen kan antas ha något intresse av att få information om förslaget i just denna form. Från senare tid finns det endast ett mindre antal exempel på att en faktapromemoria ansetts behövlig i ett sådant fall.

De få förslag som kommissionen lägger fram inom området för *Utrikesdepartementets enhet för migration och asylpolitik* blir föremål för faktapromemorior. Ordförandelandets förslag är ofta mer tekniska och blir inte särskilt ofta föremål för faktapromemorior.

På *enheten för internationell handelspolitik* inom Utrikesdepartementet hänvisas till riktlinjernas kriterium att en fråga skall vara "viktig" för att den skall bli föremål för en faktapromemoria; bedömningen av frågans vikt avgörs inom enheten från fall till fall. I tveksamma fall gör man hellre en faktapromemoria för mycket än för lite.

Inom Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* görs faktapromemorior på förslag till förordningar samt viktigare eller nya frågor, i synnerhet om de inte behandlas i strategin. Det finns dock ingen klar grund för att närmare avgöra vad som skall göras faktapromemorior på.

Instruktionsgivning

Enligt EU-sekretariatets cirkulär 3 *Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av svenska ståndpunkter i EU-frågor* ansvarar varje departement för instruktioner som skall framföras i ministerrådets förberedande instanser. Frågan om instruktionen skall ha skriftlig form får avgöras från fall till fall. Instruktionen skall vara skriftlig om den avser frågor som inte behandlats i ståndpunktspromemorian eller ståndpunkter som ändrats i förhållande till vad som ursprungligen angivits. Instruktionerna inför möten i Coreper skall ha skriftlig form.

Frågor har ställts till departementen om instruktionsgivningen.

Miljödepartementet ger alltid instruktioner till rådsarbetsgrupperna. För möten inom kommittologin kan raminstruktioner som täcker flera möten utfärdas. Instruktionerna kan vara förhållandevis detaljerade och innehåller också andrahandsinstruktioner. En erfarenhet är att den svenska representationen i Bryssel önskar mer flexibla instruktioner.

En ståndpunktspromemoria upprättas innan behandlingen i rådet påbörjas. Om något nytt och viktigt inträffar uppmärksammar sakenheten den politiska ledningen på detta. Man kan uttrycka det som att ståndpunkten beslutas av den politiska ledningen, medan de förhandlingstaktiska övervägandena i huvudsak görs av tjänstemän (när taktiken blir politik kopplas dock den politiska ledningen in).

Myndighetstjänstemännen är väl medvetna om att de företräder Sverige på regeringens uppdrag i kommissionens grupper. Typen av möte avgör vilken slags instruktion som ges. Ibland räcker det med ett muntligt samtal. På viktigare områden finns det ståndpunktspromemorior och en genomdiskuterad strategi.

Inom *Närings- och handelsdepartementet* är instruktionerna inför möten i rådets arbetsgrupper skriftliga. Inför möten i kommittologin kan det dock förekomma muntliga instruktioner även om huvudregeln också här är att instruktionerna skall vara skriftliga. Det har skett en utveckling över tid som har inneburit att instruktionerna har blivit mer flexibla. I början av det svenska medlemskapet band instruktionerna de svenska representanterna alltför mycket. Också styrningen av myndigheternas representanter på olika möten har blivit bättre.

Närings- och handelsdepartementet anser att kontakterna med kommissionen borde öka och har också denna ambition. Närings- och handelsdepartementet har inom EU tagit upp frågan om s.k. parallellimport. Frågan aktualiserades efter ett utslag från EG-domstolen där möjligheten till parallellimport inskränktes. Det har varit centralt för regeringen att driva Sveriges linje om frihandel, och det har lagts ner ett stort arbete gentemot kommissionen i denna fråga.

Den normala gången i *Justitiedepartementet* är att det vid beredning för justitieministern bestäms en allmän instruktion som gäller tills annat bestäms vid ny beredning. Ofta hålls denna beredning först när situationen har klarnat efter det att ett första arbetsgruppsmöte har ägt rum. Denna allmänna instruktion ges skriftlig form och bör normalt stå i överensstämmelse med ståndpunktspromemorian, om sådan har upprättats. Särskild instruktion ges sedan inför arbetsgruppsmötena. Om frågorna inte kommit i annorlunda läge sedan föregående instruktionstillfälle behöver inte ny särskild instruktion ges. De särskilda instruktionerna, som i regel är muntliga, avser ofta bara de viktigaste frågorna. Handläggaren förutsetts hantera lagtekniska frågor, detaljspörsmål och mindre frågor i övrigt efter eget huvud (men med rapporteringsskyldighet). Instruktionerna skall baseras på gemensam beredning med berörda enheter inom Justitiedepartementet och med andra berörda departement. Det sker ofta i form av förmöten. Om det behövs förankras instruktionen hos berörd rättschef och, om nödvändigt, hos justitieministern. Som en kompletterande möjlighet att bestämma instruktioner inför rådsgruppsmötena begagnas ett veckovis återkommande forum ("EU-beredning") med medverkan av den politiska ledningen utom justitieministern.

Det som nu beskrivits utgör normalfallet. Frågans karaktär, handläggarens erfarenhet och förhandlingsläget föranleder ibland att instruktionen ges i skriftlig form även till arbetsgruppsmöten och att de görs mer preciserade än

vad som vanligen behövs. Å andra sidan brukar det över huvud taget inte ges någon särskild instruktion till den svenska representanten när det gäller mindre frågor och inför vissa beslut av rutinkaraktär.

Justitiedepartementet deltar i liten utsträckning i kommissionsarbetet. Instruktionsgivningen inför det arbetet följer i huvudsak samma modell som beskrivits för rådsarbetet.

Utrikesdepartementets enhet för migration och asylpolitik har en muntlig beredning med statssekreteraren en gång per vecka och tar då upp aktuella EU-frågor. Eftersom en och samma handläggare följer en viss grupps arbete i EU anses inte skriftliga instruktioner normalt sett behövas. Det är nästan alltid någon från departementet närvarande på mötena inom EU. På grund av vakanser på departementet har det dock någon gång hänt att det endast har varit myndighetsrepresentanter närvarande vid ett möte. Det kan ha förekommit att det har rått oklarhet huruvida myndighetstjänstemannen har representerat något annat än Sverige.

Inom Utrikesdepartementets *enhet för internationell handelspolitik* har man beredningsgrupper där företrädare för enheten och myndigheter möts. Inom enheten tar man varje vecka fram en omfattande skriftlig instruktion inför möten i 113-kommittén (från 10 sidor upp till som mest 38 sidor). I allmänhet är någon från enheten med vid det möte där instruktionerna skall användas. Det finns också specialkommittéer rörande t.ex. textilvaror och tjänster där tjänstemän från berörd myndighet (ofta Kommerskollegium) får instruktioner från departementet. När det rör informella konsultationer i tekniska frågor förekommer det att någon instruktion inte utfärdas.

Inom Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* ges nästan alltid skriftliga instruktioner inför rådsmötena. Tidsfaktorn kan vara ett problem eftersom det ofta bara är ett par dagar mellan att dagordningen för mötet slutligen kommer och själva mötet. Underlaget till instruktionen måste ofta hämtas från flera olika enheter på Utrikesdepartementet och Sida, vilket innebär att instruktionerna skrivs under stor tidspress. Beträffande kommittologin skall skriftliga synpunkter på de ärenden som står på dagordningen vara enheten till handa tio dagar före mötet. Synpunkterna ställs samman av de regionala enheterna på Utrikesdepartementet och Sida, som deltar i mötena.

Åtterrapporering från möten i EU

Enligt EU-sekretariatets cirkulär 3 *Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av svenska ståndpunkter i EU-frågor* skall en skriftlig rapport ställas samman efter varje möte där Sverige varit företrätt som medlemsstat. Varje möte skall avrapporteras snarast, normalt ett dygn efter det att mötet har avslutats. Om en fullständig rapport inte hinns med skall en kortfattad rapportering ändå ges inom denna frist. När rapporten kommer in skall ansvarigt departement vidta de åtgärder som föranleds av rapporteringen.

Frågor om återrapporeringen har ställts till departementen.

Miljödepartementets erfarenhet är att när ett miljöråd vid den svenska representationen i Bryssel svarar för återrapporteringen är grundregeln att systemet fungerar; rapporterna lämnas inom 24 timmar och håller god kvalitet. Sveriges och andra länders agerande redovisas och det finns förslag på hur Sverige kan gå vidare. När departements- eller myndighetstjänstemän svarar för återrapporteringen fungerar det dock inte alltid lika väl. Information om t.ex. andra länders agerande kan då saknas.

I *Närings- och handelsdepartementet* inkommer rapporterna från möten i rådets arbetsgrupper inom 24 timmar. När det gäller möten i kommissionen kan det dock dröja upp till 48 timmar innan rapporterna kommer in till departementet.

De rapporteringsansvariga vid *Justitiedepartementet* är väl medvetna om 24-timmarsregeln och tillämpar den också, men inte på ett slaviskt vis. Det finns situationer då det är försvarligt att överskrida tidsgränsen. Ibland framstår det som uppenbart att rapporteringen inte brådskar – så är det ofta i ett stort förhandlingsarbets inledningskede – samtidigt som det för det fortsatta beredningsarbetets behov är viktigt att få en gedigen och genomarbetad rapport. I de fall då en tjänsteman från den svenska representationen i Bryssel svarar för rapportskrivandet har det visat sig att 24-timmarsregeln hålls praktiskt taget undantagslöst. Rapporternas kvalitet är genomgående hög. Ett problem är dock att rapporterna skall läsas av flera olika personer, varvid några är väl insatta i ämnet och intresserade av detaljerna, medan andra har behov av att få en översiktlig bild av de viktigaste frågorna. Departementet försöker hitta former som gör att rapporterna kan läsas med behållning av alla.

Det händer inom Utrikesdepartementets enhet för *migration och asylpolitik* att det tummas på kravet att återrapporten skall inkomma inom 24 timmar efter mötets avslutande, men eftersom det inte är så att ärendena skall behandlas på Coreper omedelbart efter rådsarbetsgruppsmötet så är detta inte något problem i praktiken. Återrapporterna bedöms innehålla det som behövs för frågornas vidare hantering i departementet. Vidare har återrapporterna blivit bättre ju längre tid Sverige har varit medlem i EU.

Inom *enheten för internationell handelspolitik* i Utrikesdepartementet fungerar återrapporteringen väl och rapporterna innehåller mycket information.

Erfarenheten inom Utrikesdepartementets *enhet för internationellt utvecklingsarbete* är att återrapporteringen fungerar väl. Oftast sker den i godtagbar tid efter mötet, om än inte alltid inom 24 timmar. Kvaliteten är bra. Det är representationen i Bryssel som svarar för återrapporteringen.

Beredningen inom Utrikesdepartementet av EU:s utrikesministermöten (Allmänna rådet)

De aspekter som har tagits upp ovan är huvudsakligen inte tillämpliga på EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete (GUSP) inom den andra pelaren. I detta avsnitt ges en beskrivning av Utrikesdepartemen-

tets arbete med EU:s utrikesministermöten. Redovisningen grundar sig på en intervju med Europakorrespondenten vid Utrikesdepartementet samt en promemoria som överlämnats av Europakorrespondenten. Promemorian återfinns som *bilaga 2.3.3*.

Utrikesministrarna i EU:s medlemsstater sammanträder en gång i månaden i *Allmänna rådet* (General Affairs Council, GAC). Mötena hålls året om utom i augusti. Utrikesministrarna sammanträder alltid måndag–tisdag. En gång per ordförandeskap inbjuder ordförandelandets utrikesminister till ett informellt möte under en helg.

Inför mötena med allmänna rådet samråder utrikesministern föregående fredag med *EU-nämnden*. EU-nämnden erhåller inför detta möte i början av veckan ett skriftligt underlag om samtliga B-punkter, diskussionspunkter, på dagordningen. I början av sammanträdet med EU-nämnden överlämnas dessutom en skriftlig förteckning över de frågor som troligen kommer att tas upp som A-punkter vid Allmänna rådets möten. Inför de informella mötena sker normalt inget samråd med EU-nämnden.

Beredningen inom Utrikesdepartementet inför ett möte i Allmänna rådet sker enligt följande. Sexton dagar före Allmänna rådets möte inkommer dagordningen. Tio dagar före mötet med Allmänna rådet överlämnas ett skriftligt underlag till EU-nämnden om samtliga ärenden på dagordningen. Fyra dagar före mötet i Allmänna rådet, dvs. på torsdag eftermiddag, hålls en föredragning för utrikesministern på Utrikesdepartementet. Vid denna deltar en i förväg fastställd och begränsad krets. Tidigare under torsdagen har ett förberedande samråd hållits under ledning av utrikesrådet för politiska frågor med samtliga berörda enhetschefer och handläggare. Senare under torsdag förmiddag gör utrikesrådet på utrikesutskottets begäran en föredragning i utskottet av de utrikespolitiska frågorna på Allmänna rådets dagordning. På fredag förmiddag samråder utrikesministern med EU-nämnden. Efter sammanträdet med EU-nämnden hålls på Utrikesdepartementet en briefing för EU-ländernas ambassader i Stockholm om den svenska ståndpunkten i de ärenden som finns på Allmänna rådets dagordning. På söndagen, dvs. dagen före allmänna rådets möte, gör den medresande delegationen en uppdaterad föredragning för utrikesministern på planet. På måndag morgon hålls en avslutande genomgång med representationen i Bryssel.

Vid utrikesministerns samråd med EU-nämnden förs stenografiska uppteckningar som några dagar senare skickas till Utrikesdepartementet för granskning. Efter Allmänna rådets möte gör representationen i Bryssel en kort och sammanfattande rapport om samtliga ärenden som har behandlats. Rapporten inkommer inom 24 timmar. De enheter på Utrikesdepartementet som har haft ärenden på dagordningen delges rapporten av Europakorrespondenten. Därutöver skriver representationen i Bryssel mer detaljerade rapporter om de enskilda frågorna på dagordningen. Dessa inkommer kort efter mötet. EU-nämnden får en översiktsrapport om diskussionerna vid allmänna rådet inom fem arbetsdagar efter mötet.

EU-ländernas polchefer sammanträder tre gånger per månad i Politiska kommittén (POCO). Polcheferna har till uppgift att regelbundet diskutera olika aktuella utrikespolitiska frågor och lämna rekommendationer för utrikesministrarnas agerande. Förutom två ordinarie heldagsmöten varje månad

har polcheferna även överläggningar på förmiddagen under allmänna rådets första dag. Inför mötena med Politiska kommittén anordnas en förberedande föredragning på Utrikesdepartementet med utrikesrådet för politiska frågor. Vid föredragningen deltar samtliga de enheter som har ärenden på Politiska kommitténs dagordning. På basis av denna genomgång utarbetar respektive enhet talepunkter för deltagandet i Politiska kommittén. Talepunkterna samlas därefter i en pärm som sammanställs hos Europakorrespondenten. Detta underlag kan sägas utgöra instruktionen för deltagandet i Politiska kommittén. Rapporteringen från mötena i Politiska kommittén sker inom 24 timmar.

Under Politiska kommittén finns ett trettiotal arbetsgrupper (GUSP-arbetsgrupper), såväl funktionella som geografiska. Frekvensen på arbetsgruppernas möten varierar men de brukar vanligtvis sammanträda varje eller varannan månad. Vid dessa möten deltar representanter från berörda enheter på Utrikesdepartementet. Inför deltagandet i GUSP-arbetsgrupperna skall enheterna utarbeta en enkel skriftlig instruktion. Principen är att deltagarna i GUSP-arbetsgrupperna skall sammanställa en kort skriftlig rapport. Denna bör inkomma inom 24 timmar och inledningsvis ange vad som är operativt inför nästkommande möte i Politiska kommittén. En särskild arbetsgrupp är de så kallade GUSP-rådgivarna. Dessa är stationerade på representationen i Bryssel och har till uppgift att från finansiella, rättsliga och administrativa synpunkter få ihop de beslut (gemensam ståndpunkt respektive gemensam åtgärd) som polcheferna och sedermera utrikesministrarna tagit om olika utrikespolitiska frågor. Den skriftliga instruktionsgivningen till denna grupp sköts av Europakorrespondenten. Rapportering inkommer inom 24 timmar efter mötet.

Instruktionsgivningen inför Coreper ombesörjs av EU-sekretariatet. Instruktionsgivningen inför rådsarbetsgruppernas möten (som i första hand inriktar sig på samarbetet inom första pelaren) i Bryssel görs av respektive enhet på Utrikesdepartementet.

Sammanfattning av intervjuerna

Sammanfattningsvis har följande beskrivning givits vid intervjuerna.

Departementen uppger att ståndpunktspromemorior i stort sett görs i den utsträckning som Regeringskansliets egna riktlinjer kräver. Inom tredje pelaren saknar många förslag den konkretion som gör det meningsfullt att ta fram en särskild ståndpunktspromemoria.

Kommittéväsendet har i huvudsak inte utnyttjats för att ta fram svenska ståndpunkter i EU-frågor. Andra former som referensgrupper och remissförfarande har befunnits vara mer ändamålsenliga än kommittéväsendet.

Departementen redovisar att de har regelbundna kontakter med EU-nämnden och utskotten och att riksdagens åsikter beaktas i arbetet. Regeringen har avgivit skrivelser om sin syn på utvecklingen inom EU inom vissa områden till riksdagen.

Faktapromemorior skall enligt riktlinjerna göras på ”viktigare” kommissionsförslag. Det finns dock ingen enhetlig uppfattning om vad som skall anses vara viktigare förslag. I praktiken avgörs vilka kommissionsförslag

som skall bli föremål för faktagpromemorior på sakenheterna, och det skrivs snarare en extra faktagpromemoria än en för lite.

Huvuddelen av instruktionerna ges skriftligt. I början av medlemskapet kunde det finnas oklarheter i relationen mellan Regeringskansliet och myndigheterna när myndighetstjänstemän deltog i möten i EU, men dessa problem har enligt vad som uppges minskat eller nästan helt försvunnit.

Återrapporteringen fungerar enligt departementen i stort sett enligt riktlinjerna. Det kan dock inträffa att återrapporterna inkommer efter den utsatta 24-timmarsgränsen, bl.a. efter möten i kommissionens regi.

Rapport om översyn av Brysselrepresentationen

I början av november överlämnade en arbetsgrupp inom Utrikesdepartementet sin rapport till utrikesministern om Sveriges ständiga representation i Bryssel (Brysselrepresentationen). Arbetsgruppens samlade intryck är att den svenska representationen i det stora hela är en väl fungerande organisation. Rapportens fokus ligger på Brysselrepresentationen och inte på det som denna granskning avser. Några iakttagelser i rapporten som berör de aspekter som utskottet tar upp i denna granskning kan dock nämnas. I flera av de intervjuer som gjorts under arbetet med rapporten pekas på att återrapporteringen från mötena i verkställighetskommittéerna måste bli bättre och utvecklas. Vissa tjänstemän vid representationen i Bryssel har påtalat brister i dialogen mellan Bryssel och Stockholm. Alltför ofta är instruktionerna sena eller otydliga. Tjänstemännen klagar också över att kunskapen om EU:s beslutsstrukturer inte är tillräcklig i Stockholm. Några har emellertid påpekat att kunskaperna om instruktionsgivning ökar stadigt. När det gäller verksamheten i rådsarbetsgrupper löser vissa tjänstemän problemen med bristande instruktioner genom att skriva förslag till instruktioner själva och sedan kräva att de godkänns av Stockholm.

Arbetsgruppen anser sig ha funnit vissa brister i Regeringskansliet beträffande såväl kvaliteten på instruktionsgivningen som den horisontella samordningen och bevakningen av EU-frågor. För att stärka den politiska styrningen och effektiviteten i det svenska förhandlingsarbetet föreslår arbetsgruppen att regeringen överväger ett formaliserat, regelbundet återkommande mötesforum mellan den politiska ledningen i Regeringskansliet och ledningen för Brysselrepresentationen.

Utskottets bedömning

Utskottet har ovan redovisat de uppgifter som inhämtats vid kontakterna med Regeringskansliet. Den bild som framkommit på detta sätt ger vid handen att hanteringen av EU-frågorna har blivit bättre ju längre tid som Sverige varit medlem i EU. Detta hindrar emellertid inte att hanteringen kan förbättras. Ett exempel är att mer uppmärksamhet kan ägnas kommissionens verksamhet.

Utskottet avser att återkomma till Regeringskansliets hantering av EU-frågorna. Utan att nu gå in i detalj på hur den vidare granskningen skall utformas kan några möjligheter nämnas.

Regeringskansliets hantering av enskilda frågor genom EU:s hela beslutsprocess kan studeras. Frågorna kan följas från de informella processer där frågorna initieras, genom EU:s beslutsprocess där kommissionen, rådet och parlamentet spelar avgörande roller, tills det formella beslutet är fattat. Därefter kan Regeringskansliets hantering av beslutet följas, t.ex. hur ett beslutat direktiv införlivas i svensk lagstiftning. Ärenden som Sverige initierar kan vara av särskilt intresse att följa.

I granskningen kan flera av de aspekter som tagits upp ovan i redovisningen av uppgifter från departementen behandlas. Granskningen kan omfatta hur Regeringskansliet beaktar riksdagens roll, vid vilket skede i processen Sverige intar en ståndpunkt, hur Regeringskansliet arbetar gentemot andra länder och EU:s olika institutioner. En annan aspekt som kan vara aktuell att följa är regeringens förhållande till myndigheterna och hur den svenska förvaltnings-traditionen med avseende på myndigheternas ställning fungerar när EU-frågor behandlas.

Redovisningen av uppgifterna från Regeringskansliet föranleder i övrigt ingen kommentar från utskottet.

3 Regeringens och Regeringskansliets hantering av allmänna handlingar som berör Sveriges förhållande till EU

Bakgrund

Sedan den 1 januari 1995 gäller, enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100), sekretess för uppgift som angår Sveriges förbindelser med annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs.

Utgångspunkten är sedan den 1 januari 1995 att alla uppgifter som rör Sveriges förbindelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer är offentliga. Förslaget var enligt proposition 1994/95:112 motiverat i första hand av en strävan att även inom ramen för ett svenskt deltagande i EU-samarbetet säkerställa rätten till insyn i allmänna angelägenheter.

EU-Dia

I Regeringskansliet infördes den 1 april 1995 dokumentregistreringssystemet EU-Dia. Systemet är konstruerat för att ta hand om det omfattande flödet av allmänna handlingar, ”dokument”, som emanerar från EU:s olika organ eller som upprättats inom Regeringskansliet och som relateras till EU-frågor. EU-Dia används på likartat sätt av alla departement med undantag för UD. Registreringen uppfyller de krav som ställs på registrering av allmänna handlingar enligt sekretesslagens 15 kap.

I EU-Dia har varje departement ansvar för sina ”egna” dokument. Registreringssuppgifterna bildar tillsammans en databas som är uppbyggd per

kalenderår. Det är möjligt att öppna samtliga departements databaser samtidigt och därigenom få en överblick över vilka handlingar som kommit in eller upprättats oavsett departementstillhörighet.

Utrikesdepartementet har två dokumentregister, ett för officiella rådsdokument och ett för andra handlingar.

Konstitutionsutskottets tidigare granskning

Konstitutionsutskottet behandlade våren 1996 en anmälan i vilken begärdes att utskottet skulle granska regeringens och Regeringskansliets prövning av utlämnande av handlingar i ärenden som berör Sveriges förhållande till EU (bet. 1995/96:KU30). Enligt anmälaren hade bl.a. från journalisthåll framförts kritik mot att det sedan Sverige blivit medlem av EU blivit svårare att få ut inkomna handlingar som t.ex. berör Sveriges förhållande till EU på olika områden.

När konstitutionsutskottet behandlade den ovan nämnda granskningsanmälan begärde utskottet, från varje departement inom Regeringskansliet, svar på fyra frågor med anledning av anmälan. Frågorna gällde bl.a. tillämpningen av offentlighetsprincipen avseende EU-handlingar inom Regeringskansliet. Departementens svar sammanfattades enligt följande (bet. 1995/96:KU30 s. 29).

Det är svårt att avgöra om den från den 1 januari 1995 gällande lydelsen av 2 kap. 1 § sekretesslagen angående utrikessekretessen lett till någon förändring i antalet utlämnade dokument. Underlaget är för litet för att en jämförelse skall kunna göras med vad som gällde tidigare. En presumtion för offentlighet finns numera i motsats till vad som gällde tidigare. Detta leder till att den i viss mån mer "schablonmässiga" sekretessbedömningen som tidigare kanske skedde ersatts av en mer ingående bedömning.

När det gäller diarieföringen av EU-handlingar är departementens erfarenheter att det inte föreligger några svårigheter att avgöra vilka EU-handlingar som är allmänna. Eventuellt kan det någon gång vara problem för enskilda tjänstemän att avgöra vad som skall diarieföras och betraktas som allmänna handlingar speciellt när det är fråga om handlingar som tjänstemännen erhållit i samband med möten i EU:s arbetsgrupper. Rutinerna för diarieföringen av EU-handlingar följer de generella principer som antagits för regeringskansliet (EU-Dia).

När det gäller hanteringen av de handlingar som upprättats inom regeringskansliet (t.ex. bakgrunds-, analys- och diskussionsmaterial) har inte departementen funnit några större svårigheter att avgöra vilka handlingar som är att anse som allmänna och vid vilken tidpunkt de är att anse som allmänna.

När det gäller överlämnande av handlingar till riksdagens EU-nämnd har detta inte berett några större problem. EU-nämnden har fått de handlingar som nämnden skall ha eller som nämnden begärt att få. Handlingar som lämnas över till riksdagens EU-nämnd har upprättats utifrån det faktum att de blir allmänna handlingar genom överlämnandet.

Konstitutionsutskottet gjorde följande bedömning i betänkandet (bet. 1996/97:KU30 s. 29 f.).

Regeringskansliet synes ha ett väl fungerande system för hantering av EU-handlingar. Dokumentregistreringssystemet EU-Dia som infördes den 1 april

1995 har av vad som framgår av departementens svar fungerat väl under den relativt korta period som det varit i bruk.

Vissa svårigheter vid hanteringen/registreringen gäller dock de handlingar som enskilda tjänstemän erhåller på t.ex. arbetsgruppsmöten inom EU utomlands. Dessa handlingar är allmänna handlingar och bör registreras i regeringskansliet liksom alla allmänna handlingar. Rutinerna för hanteringen av dessa handlingar bör följas inom Regeringskansliet.

Det har enligt utskottets mening gått för kort tid för att en mer ingående utvärdering av Regeringskansliets hantering av EU-handlingar skall kunna göras. Frågan bör bli föremål för granskning sedan en längre tid förflutit.

Årets granskning

Utskottets enkät

Utskottet har under årets granskning hos Regeringskansliet begärt en promemoria med svar på följande frågor:

1) Vad har den fr.o.m. den 1 januari 1995 gällande lydelsen av 2 kap. 1 § sekretesslagen angående utrikessekretessen inneburit i praktiken för utlämnandet av handlingar/uppgifter som har beröring med EU? Kan man t.ex. göra den bedömningen att fler handlingar/uppgifter numera lämnas ut än vad som tidigare varit fallet? Om så är fallet, är det möjligt att ange vilken typ av handlingar/uppgifter som lämnas ut nu men inte tidigare?

2) Vilka erfarenheter har departementet gjort i fråga om diarieföringen av inkomna handlingar från EU? Föreligger t.ex. svårigheter att avgöra vilka handlingar som är att betrakta som allmänna, särskilt vad gäller de handlingar som överlämnas till departementets tjänstemän vid deras deltagande i beredningsprocesser i de olika EU-organen? Har inom departementet upprättats rutiner för diarieföringen av inkomna EU-handlingar och i så fall vilka rutiner?

3) Mot bakgrund av att en del av lagstiftningsprocessen numera utgörs av den gemensamma beslutsprocessen inom EU anser utskottet det vara av vikt att även få belyst vilka erfarenheter som har gjorts i fråga om hanteringen av de handlingar som härvid upprättats inom Regeringskansliet (t.ex. bakgrunds-, analys- och diskussionsmaterial). Föreligger vad gäller dessa handlingar t.ex. svårigheter att avgöra vilka handlingar som är att anse som allmänna och när de är att anse som allmänna?

4) Utskottet önskar vidare få del av de beslut som under år 1998 har fattats av statsråd eller regeringen (och som hör till departementets beredningsområde) som utgör helt eller delvis avslag på begäran om utlämnande av handlingar som berör EU.

Regeringskansliets redogörelse

Regeringskansliet har överlämnat redogörelser från departementen som svar på utskottets frågor, *bilaga 3.1*.

Departementens svar kan sammanfattas enligt följande.

Sedan Sverige blev medlem i EU har departementens tillgång till EU-handlingar ökat. Departementen lämnar i allmänhet ut fler handlingar i dag jämfört med tidigare. Om det beror på ökningen av antalet handlingar eller på den ändrade lydelsen när det gäller utrikessekretess synes svårt att avgöra. Enligt Justitiedepartementet är intrycket emellertid att den ändrade lydelsen när det gäller utrikessekretess gör att departementet oftare än förr lämnar ut handlingar där delar "maskats över" på grund av sekretess, i stället för att som tidigare inte lämna ut någonting. Enligt Jordbruksdepartementet är det troligt att fler handlingar lämnas ut än före lagändringen. Pappersflödet har emellertid ökat så markant att det möjligen inte är någon reell ökning. Allt efter det att tiden gått och vanan att hantera EU-handlingar ökat har själva frågan om utlämnande avdramatiserats enligt Jordbruksdepartementet och hanteringen blivit en vana på samma sätt som utlämnandet var före medlemskapet. Handlingar/uppgifter lämnas i Arbetsmarknadsdepartementet ut i samma omfattning som år 1996. Inom Kulturdepartementets område har ändringen av sekretessbestämmelsen inte haft någon praktisk betydelse. EU-medlemskapet har enligt Miljödepartementet inneburit en mycket stor ökning av antalet handlingar av sådan karaktär att utrikessekretess kan vara aktuell. Med hänsyn till att sådana handlingar knappast fanns i departementet för medlemskapet är det svårt att yttra sig om ändringen i utrikessekretessregeln haft någon praktisk betydelse. Rutinerna i Miljödepartementet innebär att hemligstämpling av EU-handlingar sker i ett begränsat fall då det är klart att handlingen innehåller uppgifter som inte kan lämnas ut.

Regeringskansliet tillämpar sedan flera år dokumentregistret EU-Dia. Det föreligger inga svårigheter att avgöra vilka EU-handlingar som är allmänna när det gäller handlingar inkomna från EU. Enligt Justitiedepartementet kan allmänt sägas att åtskilliga EU-handlingar blir föremål för registrering trots att detta strängt taget inte är nödvändigt enligt en strikt tillämpning av sekretesslagen. Enligt Utbildningsdepartementet finns det emellertid fortfarande behov av att kontrollera att handlingar som överlämnas till departementets tjänstemän vid EU-möten registreras i de fall de skall registreras. Rutinerna fungerar enligt Jordbruksdepartementet bra; ibland kan det emellertid vara viss eftersläpning på grund av det stora antalet dokument. När det gäller vissa arbetspapper i utkast kan det enligt Inrikesdepartementets svar ibland vara svårt för enskilda tjänstemän att avgöra om handlingar som överlämnats t.ex. i samband med möten i olika EU-organ skall diarieföras och betraktas som allmänna handlingar.

När det gäller hanteringen av de handlingar som upprättats inom Regeringskansliet (t.ex. bakgrunds-, analys- och diskussionsmaterial) är uppfattningen att det inte är svårt att avgöra om det är fråga om allmänna handlingar. Gränsdragningen för vad som är allmän handling uppfattas enligt Finansdepartementet inte generellt som svårare när det gäller EU-handlingar än när det gäller andra handlingar. Enligt Kommunikationsdepartementet har rutinerna blivit mer etablerade och kända, varför arbetet flyter bättre. Enligt Miljödepartementet innebär medlemskapet inte någon ändring när det gäller frågan om vilka handlingar som skall diarieföras och när det skall ske.

För den tid under år 1998 som redogörelsen avser, har endast fem beslut fattats som innebär avslag på begäran om utlämnande av handlingar som berör EU. Samtliga dessa var regeringsbeslut.

Kommittén med uppgift att göra en översyn av bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet

Regeringen beslutade den 16 april 1998 att tillkalla en kommitté med uppgift att göra en översyn av bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet i syfte att vidga möjligheterna för offentlighetsprincipens tillämpning i IT-samhället (dir. 1998:32). Enligt direktiven skall kommittén göra en allmän översyn av sekretesslagen. Kommittén skall också göra en uppföljning av utvecklingen i frågor om utrikessekretess mot bakgrund av bl.a. Sveriges inträde i EU och en utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om utrikessekretess. Utredningsarbetet skall vara avslutat, såvitt avser uppdraget som gäller offentlighetsprincipen och IT, senast den 1 september 2000 och i övrigt senast den 1 maj 2001.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att såvitt framgår av departementens redogörelser fungerar hanteringen av EU-handlingar i Regeringskansliet väl. Utskottet kan konstatera att det vid hanteringen av EU-handlingar som departementens tjänstemän erhåller vid arbetsgruppsmöten eller andra EU-möten ibland kan vara svårt för enskilda tjänstemän att avgöra huruvida dokumentet skall diarieföras och betraktas som en allmän handling. Utskottet utgår emellertid från att Regeringskansliet följer upp att hanteringen av dessa handlingar sker i enlighet med gällande bestämmelser.

Regeringskansliet synes lämna ut fler handlingar i dag jämfört med tidigare. De beslut som regeringen enligt redogörelsen dittintills hade fattat under år 1998 och som innebar avslag eller delvis avslag på en begäran att få ta del av en handling som berör EU uppgick till fem. Utskottet, som inte granskat de aktuella avslagsbesluten i sak, konstaterar att utvecklingen inneburit en avsevärd minskning av antalet avslagsbeslut jämfört med år 1995 – den tidigare granskade perioden, då regeringen fattade 23 beslut som innebar avslag eller delvis avslag.

Granskningen föranleder inte något annat uttalande från konstitutionsutskottet.

4 Regeringens behandling av riksdagens skrivelser

Inledning

Sedan år 1961 lämnar regeringen redogörelser till riksdagen för vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av riksdagens olika beslut. Redogörelsen är knuten till de skrivelser i vilka riksdagen meddelar regeringen sina beslut. Redovisningsperioden har omfattat tiden den 1 juli–den 30 juni, dvs. sammanfallande med det tidigare brutna budgetåret.

Utöver själva redogörelsen för riksdagsskrivelse-ernas behandling har i de senaste årens skrivelser lämnats redovisningar av regelbeståndet och regelregistreringen. 1995 utökades dessutom skrivelsen med en redogörelse för det pågående reformarbetet avseende reglers kvalitet, språkvård och information om regelverket.

Årets redogörelse

Inom Regeringskansliet har upprättats en ny redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen, regeringens skrivelse 1997/98:75. Den nu aktuella redogörelsen avser huvudsakligen sådana åtgärder som vidtagits under tiden den 1 juli 1996–den 31 december 1997. Periodens omfattning – övergångsvis 18 månader – har bestämts i samråd med konstitutionsutskottets kansli för att bättre stämma överens med de granskningsrutiner utskottet numera tillämpar och det statliga budgetårets nuvarande förläggning. För att underlätta riksdagsutskottens möjligheter att vid sitt utvärderings- och uppföljningsarbete få en så aktuell bild som möjligt har redovisningen fått omfatta även vissa regeringsbeslut från tiden efter den egentliga redovisningsperiodens utgång. Detta förfarande har använts om riksdagsskrivelserna därigenom har kunnat rapporteras som slutbehandlade.

Skrivelsen tar upp 544 riksdagsskrivelser, varav 130 har avgetts under riksmötet 1997/98, 257 under riksmötet 1996/97, 48 under riksmötet 1995/96 och 109 under tidigare riksmöten. Skrivelserna redovisas i regeringens redogörelse departementsvis.

Utskottets granskning

Utskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över de delar av skrivelsen som har samband med respektive utskotts beredningsområde. Finansutskottet, skatteutskottet och kulturutskottet har yttrat sig, se *bilagorna 4.1–4.3*. Övriga utskott har beslutat att avstå från att avge yttrande.

Konstitutionsutskottet får inledningsvis för egen del anföra följande. Redogörelsen omfattar 50 riksdagsskrivelser om beslut på grundval av betänkanden av konstitutionsutskottet. Sex av dessa skrivelser var inte slutbehandlade när redogörelsen avlämnades; av dem är två äldre än två år och en härrör från 1995/96.

Den äldsta inte slutbehandlade skrivelsen, 1992/93:5, gäller skyldighet för kommuner och landsting att publicera sina författningar. Beträffande föreskrifter på det kommunala området hade utskottet i sitt betänkande 1992/93:KU1 bl.a. anfört att regeringen borde låta frågan om publicering av kommunernas och landstingens författningar bli föremål för närmare överväganden i något lämpligt sammanhang, vilket gavs regeringen till känna. Regeringen uppger i redogörelsen att ärendet bereds samt att en promemoria, Kommunala författningssamlingar (Ds 1995:7), har remissbehandlats.

I promemorian föreslogs bl.a. att det skall finnas en författningssamling för varje kommun och landsting. Utskottet kan konstatera att regeringen ännu inte lagt fram något förslag till riksdagen med anledning av departements-

promemorian. I november 1996 tillsatte regeringen en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag till ett moderniserat rättsdatasystem. Arbetsgruppen redovisar i departementspromemorian Ett offentligt rättsinformationssystem (Ds 1998:10) sina förslag. Bland annat skall kommunala föreskrifter av betydelse för allmänheten på frivillig basis vara med i det föreslagna rättsinformationssystemet. De enskilda kommunerna skall ha informationsansvaret för sina föreskrifter.

I ett interpellationssvar (interpellation 1996/97:233) som lämnades i riksdagen den 17 april 1997 anförde inrikesminister Jörgen Andersson bl.a. att det i dagens ansträngda ekonomiska läge inte fanns tillräckligt starka skäl att vidta åtgärder i fråga om kommunala författningssamlingar. Ett krav på kommunala författningssamlingar skulle enligt inrikesministern nämligen innebära ett nytt åliggande för kommunerna som staten på grund av finansieringsprincipen måste kompensera kommunerna för. Regeringen har valt att ge andra angelägna kommunala åtaganden och åligganden högre prioritet. Det arbete som pågår inom Regeringskansliet med ett moderniserat rättsdatasystem skulle dock enligt inrikesministern kunna vara ett led i att få de kommunala författningarna mer överblickbara och lättillgängliga.

I regeringens skrivelse 1998/99:17 Ett nytt rättsinformationssystem presenterar regeringen sin syn på ett nytt offentligt rättsinformationssystem. Kommunerna har för närvarande ingen skyldighet att kungöra sina föreskrifter i en författningssamling. Det är enligt regeringen ändå av intresse för var och en att även de kommunala föreskrifterna finns tillgängliga. Rättsinformationssystemet bör därför hållas öppet för kommunala föreskrifter.

Riksdagsskrivelse 1994/95:243 handlar om åtgärder mot våldsskildringar m.m. Enligt regeringen behandlas frågan i proposition 1997/98:43 Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden – barnpornografifrågan m.m. Frågan om filmcensur och Statens biografbyrås framtida inriktning bereds enligt regeringen i Regeringskansliet.

Riksdagsskrivelse 1995/96:84 handlar om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Mom. 2 om propositionens huvudsakliga riktlinjer, mom. 4 om vård av kulturhistoriskt värdefull egendom och mom. 5 om regeringens förslag i övrigt behandlas enligt regeringen delvis i propositionen Staten och trossamfunden – grundlagsfrågor (prop. 1997/98:49). Frågorna behandlas enligt regeringen också i proposition 1997/98:116 Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund. De återstående frågorna kommer enligt regeringen att behandlas i en proposition som skall avlämnas till riksdagen hösten 1998.

Finansutskottets, bilaga 4.1, allmänna bedömning är att riksdagens beslut inom utskottets ansvarsområde i allt väsentligt fullföljts på det sätt som riksdagen avsåg vid beslutstillfället. Utskottet kommenterar därutöver regeringens redovisning på några punkter.

Riksdagsskrivelse 1993/94:79 Redogörelse för bankstödet och förslag om bidrag till Stiftelsen Konsumenternas Bankbyrå, mom. 4 om allmänhetens bankombudsman, är ett tillkännagivande som initierades av näringsutskottet. Regeringen anger i skrivelsen att frågan om en ombudsman för bankfrågor

kommer att behandlas i samband med en översyn av konsumentfrågor på det finansiella området. Utskottet konstaterar att riksdagens beställning ännu efter fem år inte är tillgodosedd. Enligt uppgift från Finansdepartementet kommer en intern promemoria i ärendet att upprättas under hösten 1998.

Riksdagsskrivelse 1994/95:145 Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m., mom. 44 om begränsad uppräknig av basbeloppet, avser ett tillkännagivande efter initiativ från socialförsäkringsutskottet. Finansutskottet ansåg därvid att regeringen borde göra en djupare analys av effekterna för olika samhällsområden av förändringarna av basbeloppsberäkningen. Regeringen anmäler i sin redogörelse – som är daterad den 29 april 1998 – att ett uppdrag att genomföra en undersökning av vilka effekter den begränsade basbeloppsuppräknig har i olika privaträttsliga sammanhang beräknas kunna redovisas för riksdagen under riksmötet 1997/98. Finansutskottet kan konstatera att någon sådan redovisning ännu inte har gjorts. Utskottet har emellertid erfart att diskussioner pågår mellan socialförsäkringsutskottet och Socialdepartementet om former och tidpunkt för en återrapportering till riksdagen.

Riksdagsskrivelse 1995/96:248 Sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tiptjänst, m.m. mom. 2 om lokalisering av det nya bolaget, gäller ett tillkännagivande om lokaliseringen av det nya bolaget liksom om fördelningen av uppgifter i det nya bolaget mellan Visby och Sundbyberg. I regeringens föregående redogörelse redovisades denna punkt som slutbehandlad med hänvisning till att det nya bolaget enligt bolagsordningen skall ha sitt säte i Visby. Finansutskottet yttrade sig över redogörelsen och anförde att det inte framgick hur regeringen i övrigt skulle efterkomma riksdagens uttalande. Finansutskottet utgick från att en sådan redovisning skulle komma att lämnas i nästkommande redogörelse från regeringen. Utskottet noterar att regeringen i den nu aktuella redogörelsen framhåller att den numera för en systematisk dialog i viktiga frågor med företrädare för AB Svenska Spel. Ett väsentligt syfte med denna dialog är att säkerställa att de uttalanden efterlevs som riksdagen gjort avseende Svenska Spel.

Riksdagsskrivelse 1996/97:17 Utvecklingen inom den kommunala sektorn mom. 1 om regeringens skrivelse 1995/96:194: Av redogörelsen framgår att regeringen den 27 november 1997 beslutade att lägga riksdagens skrivelse till handlingarna. Utskottet vill påpeka att den här aktuella riksdagsskrivelsen gällde betänkande 1996/97:FiU7. I detta betänkande behandlade utskottet regeringens skrivelse 1995/96:194 om utvecklingen inom den kommunala sektorn samt ett antal motioner med anledning av denna. Utskottet konstaterar att riksdagen den 23 oktober 1996 beslöt att lägga regeringens skrivelse till handlingarna. Det får enligt utskottet anses mindre tillfredsställande att det tog ett drygt år att effektuera ett beslut av denna karaktär.

Skatteutskottet, bilaga 4.2, anför med anledning av riksdagsskrivelse 1988/89:158: Finansdepartementets ärende nr 1 gäller ett tillkännagivande till regeringen om införande av en avdragsrätt vid arvsbeskattningen för kostnader för vård och skötsel av gravplats. Med anledning av detta ärende påpekade utskottet redan förra året att detta tillkännagivande beslutades av riksdagen redan år 1989 efter förslag av skatteutskottet. Med tanke på den långa tid som förflutit sedan det ifrågavarande tillkännagivandet gjordes och

att skatteutskottet enigt stod bakom uttalandet när det beslutades av riksdagen anser utskottet att det är anmärkningsvärt att ingen av de regeringar som regerat landet sedan dess har vidtagit någon som helst åtgärd med avseende på denna fråga. Utskottet utgår ifrån att regeringen presenterar en lösning senast i samband med kommande förslag till ny arvs- och gåvoskattelagstiftning som enligt redogörelsen kommer att läggas fram för riksdagen under år 1999.

I övrigt föranleder regeringens redogörelse inga vidare kommentarer från skatteutskottets sida.

Kulturutskottet, bilaga 4.3, anför bl.a. följande: Vid behandlingen av regeringens förslag i kulturpropositionen (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129) rörande en bibliotekslag beslutade kulturutskottet att – med vissa ändringar – föreslå riksdagen att anta lagen. Utskottet har vid sin genomgång granskat bibliotekslagen och funnit att lagens 7 § i ett avseende skiljer sig från lydelsen av den av kulturutskottet föreslagna och av riksdagen antagna lagen. En jämförande undersökning visar att orden ”ansvarar för” i 7 § första, andra och tredje stycket ändrats till ”svarar för” i den av regeringen utfärdade lagen. Då förhållandet påpekades för Kulturdepartementet framkom att frågan under våren 1998 aktualiserades av studerande vid Bibliotekshögskolan. Dessa hade av en tjänsteman vid departementet i ett brevsvaret fått förklaringen att de båda ”uttrycken ansvara för och svara för är synonymer vilket innebär att lagparagrafens innehåll inte förändrats”. Vidare anfördes i brevsvaret att Regeringskansliet har en ambition att skriva propositioner, lagar och förordningar m.m. på enkel svenska samt att Regeringskansliet – då regeringen slutligen skulle utfärda lagen – bedömde att uttrycket svarar för var den lämpligaste formuleringen språkligt sett.

I sin bedömning i denna del av granskningen har kulturutskottet funnit att redan det förhållandet att den aktuella lagparagrafen fick en annan formulering i den av regeringen utfärdade lagen än riksdagen beslutat om är beklagligt. Då det gäller den förklaring av det inträffade som lämnats av Kulturdepartementet, är den anmärkningsvärd och tyder på vissa bristande kunskaper om grundläggande konstitutionella regler. Utöver denna principiella invändning vill Kulturutskottet även tillägga att utskottet inte är av den uppfattningen att uttrycken ”svara för” och ”ansvara för” är synonyma. Kulturutskottet har under sin granskning funnit att konstitutionsutskottet redan har uppmärksammat på denna fråga. Det ankommer på konstitutionsutskottet att närmare överväga om hanteringen av ärendet inom Regeringskansliet är av sådan art att den bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt yttrande anför kulturutskottet vidare att den nya budgetprocessen, som tillämpades första gången hösten 1996, innebär att riksdagen fattar ett samlat beslut för samtliga anslag inom ett utgiftsområde. I budgetpropositionen för budgetåret 1997 fanns 52 anslag inom utgiftsområde 17, kultur, medier, trossamfund och fritid, och i budgetpropositionen för budgetåret 1998 53 anslag. I de två utskottsbetänkandena som avsåg anslagsbesluten inom utgiftsområde 17 behandlades även andra frågor som hade anknytning till anslagsbesluten, vilka bl.a. avsåg tillkännagivanden och bemyndiganden. Riksdagen meddelade regeringen sina beslut med anledning av anslagsbe-

tänkanden i skilda riksdagsskrivelser till de berörda departementen. Regeringen lämnar en samlad redovisning av sina beslut med anledning av varje sådan riksdagsskrivelse. I redovisningen av regeringsbesluten med anledning av de två riksdagsskrivelserna om anslag m.m. inom Kulturdepartementets verksamhetsområde för budgetåren 1997 och 1998 anger regeringen att dessa två skrivelser ännu inte var slutbehandlade den 31 december 1997. Det redovisas däremot inte om – och i så fall i vilka avseenden eller delmoment – de två skrivelsernas samlade och omfattande anslagsmoment ännu inte är slutbehandlade. Det kan förutsättas att större delen av delmomenten i anslagsmomenten är slutbehandlade, men det går inte att enbart med regeringens skrivelse som grund avgöra i vilka avseenden eller delmoment det eventuellt återstår att fatta beslut som rör anslagsmomenten. Det skulle enligt kulturutskottet vara av värde för granskningen av regeringens beslut om det även i fråga om de omfattande anslagsbesluten redovisades i vilka avseenden och delmoment riksdagsskrivelserna ännu inte var slutbehandlade vid redovisningsperiodens slut.

Utskottets bedömning

Den äldsta inte slutbehandlade skrivelsen på konstitutionsutskottets område, rskr. 1992/93:5, gäller ett tillkännagivande till regeringen från den 4 november 1992 om att regeringen borde låta frågan om publicering av kommunernas och landstingens författningar bli föremål för närmare överväganden i något lämpligt sammanhang. Enligt regeringens redogörelse bereds ärendet. Regeringen har inte redovisat orsakerna till att den inte vidtagit någon åtgärd, inte heller när någon åtgärd beräknas vidtas.

Finansutskottet har i sitt yttrande till konstitutionsutskottet bl.a. kommenterat riksdagsskrivelse 1993/94:79 med anledning av riksdagens tillkännagivande till regeringen om en allmänhetens bankombudsman. Finansutskottet konstaterar att riksdagens beställning ännu efter fem år inte är tillgodosedd. Enligt uppgift från Finansdepartementet skall en intern promemoria i ärendet upprättas under hösten 1998.

Skatteutskottet anför med anledning av riksdagsskrivelse 1988/89:158 som gäller ett tillkännagivande till regeringen om införande av en avdragsrätt vid arvsbeskattningen för kostnader för vård och skötsel av gravplats, att utskottet utgår från att regeringen presenterar en lösning senast i samband med kommande förslag till ny arvs- och gåvoskattelagstiftning som enligt regeringen kommer att läggas fram för riksdagen under år 1999.

Kulturutskottet har bl.a. med anledning av riksdagsskrivelse 1996/97:129 framfört synpunkter dels på regeringens utfärdande av den enligt riksdagens beslut antagna bibliotekslagen, dels på den förklaring från Kulturdepartementet som framförts med anledning av det inträffade.

Regeringens årliga skrivelse med en redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen ger information om vilka åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av riksdagens beslut. I redogörelsen lämnas uppgifter om t.ex. att en författning utfärdats eller en utredning tillsatts. Det kan också framgå att beredning och överväganden alltjämt pågår i frågor som

riksdagen beslutat om. Som utskottet vid tidigare års granskningar har framhållit fyller skrivelsen en viktig funktion i riksdagens uppföljnings- och utvärderingsarbete. För den som vill följa den politiska beslutsprocessen är den också av stort intresse. Den nu aktuella skrivelsen omfattar mer än 500 riksdagsbeslut.

När det gäller regeringens åtgärder med anledning av tillkännagivanden underströk utskottet i betänkande 1994/95:KU30 att utgångspunkten måste vara att det önskemål som tillkännagivandet avser bör tillgodoses. Om det visar sig föreligga omständigheter som hindrar ett genomförande eller om regeringen gör en annan bedömning än riksdagen måste regeringen dock kunna underlåta att vidta de åtgärder tillkännagivandet avser. En förutsättning borde då enligt utskottet vara att regeringens bedömningar i detta avseende redovisas för riksdagen.

När det gäller mer än ett år gamla riksdagsskrivelser som inte har slutbehandlats har utskottet tidigare anfört att orsakerna till att regeringen inte vidtagit någon åtgärd borde redovisas för riksdagen med uppgift om när åtgärderna beräknas vidtas. I årets redogörelse redovisas 52 skrivelser från riksmötet 1994/95 eller tidigare som inte slutbehandlade. Tidpunkter för när åtgärder beräknas vidtas redovisas i de flesta fall, men saknas i vissa fall. Utskottet anser att en redovisning av planerade åtgärder fyller ett angeläget behov i utskottens uppföljnings- och utvärderingsarbete och vill därför återigen understryka att uppgift om när åtgärder beräknas vidtas bör redovisas för de äldre skrivelserna.

När det gäller de ovan i utskottets bedömning särskilt återgivna ärendena anser utskottet att det är otillfredsställande att dessa ännu inte redovisats som slutbehandlade. Med anledning av vad kulturutskottet påpekat om den felaktigt utfärdade bibliotekslagen vill konstitutionsutskottet instämma i att det inträffade är anmärkningsvärt. Utskottet utgår från att Kulturdepartementet har vidtagit erforderliga åtgärder för att komma till rätta med vad som brustit i detta fall. Vad i övrigt gäller de ej slutbehandlade ärenden som kommenterats i utskottens yttranden finner konstitutionsutskottet – som inte företagit någon närmare granskning av dessa ärenden för egen del – inte skäl till annan bedömning än den som respektive utskott gjort.

Granskningen i denna del föranleder inte något annat uttalande från konstitutionsutskottets sida. Regeringens skrivelse 1997/98:75 bör läggas till handlingarna.

5 Regeringens behandling av skrivelser från Riksdagens ombudsmän

Bakgrund

Enligt regeringsformen (RF) väljer riksdagen en eller flera ombudsmän att i enlighet med den instruktion som riksdagen beslutar utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar (12:6 RF).

Riksdagens ombudsmän (justitieombudsmännen, JO) har, enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, tillsyn över att de

som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. Ombudsmännen skall verka för att brister i lagstiftningen avhjälps. Om det vid tillsynsverksamheten uppkommer anledning att väcka fråga om författningsändring eller annan åtgärd från statens sida, får Riksdagens ombudsmän göra en framställning i ämnet till riksdagen eller regeringen, 4 § i instruktionen. Riksdagens ombudsmän bedriver sin verksamhet genom prövning av klagomål från allmänheten samt genom inspektioner och andra undersökningar som de finner påkallade.

Vid justitieombudsmännens besök hos konstitutionsutskottet i november 1997 aktualiserades frågan om Regeringskansliets hantering av framställningar i lagstiftningsfrågor och JO-beslut som för kännedom överlämnats till Regeringskansliet – i vissa fall även till riksdagsutskott. En överenskommelse träffades om att Riksdagens ombudsmän skulle tillställa utskottets kansli en sammanställning över framställningar och överlämnade beslut, baserade på vad som rapporterats i JO:s ämbetsberättelse under de tre senaste åren.

Riksdagens ombudsmäns sammanställning 1998-03-11

I mars 1998 överlämnade Riksdagens ombudsmän en sådan sammanställning till utskottet, *bilaga 5.1*.

Av redogörelsen framgår att Riksdagens ombudsmän under verksamhetsåren 1995/96, 1996/97 och 1997/98 gjort fyra framställningar till regeringen enligt 4 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän samt i 38 fall för kännedom överlämnat beslut till departement i Regeringskansliet.

Konstitutionsutskottet överlämnade Riksdagens ombudsmäns sammanställning till Regeringskansliet för yttrande.

Regeringskansliets yttrande 1998-11-09

Som svar överlämnade Regeringskansliet de upplysningar och kommentarer som respektive departement upprättat, *bilaga 5.2*. Av upplysningarna och kommentarerna framgår vilka åtgärder som vidtagits. Det lämnas t.ex. uppgifter om att en viss fråga behandlas i en proposition, att ett ärende har lett till en ny bestämmelse i en lag, att en departementspromemoria med förslag till lagstiftning i frågan har upprättats samt att ett ärende har överlämnats till en pågående utredning.

Utskottets bedömning

Regeringens sammanställning över vidtagna åtgärder med anledning av Riksdagens ombudsmäns beslut och framställningar enligt 4 § lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän ger en bra information till såväl utskottet som till Riksdagens ombudsmän. Utskottet finner redogörelsen tillfredsställande.

6 Regleringsbrev

Inledning

Utskottet har granskat en del av regeringens regleringsbrev för budgetåret 1998 främst i syfte att undersöka om det förekommer villkor och bemyndiganden som hellre borde ges i förordningsform. Granskningen har begränsats till utgiftsområdena 1–5 och 7–14 enligt riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 5.12.1 och har i huvudsak begränsats till den finansiella delen. Granskningen har genomförts på grundval av innehållet i statsliggaren. En sammanställning redovisas i *bilaga 6*.

Gällande regler

Regeringsformen innebär inte att alla av riksdagen fattade beslut skall benämnas lagar. Det förutsätts att besluten om utgiftsanslag skall fattas helt enkelt såsom godkännande av regeringens förslag eller annars som anvisning av medel för angivna ändamål. Ett anslagsbeslut är principiellt bara en fullmakt för regeringen. Besluten skall som sådana inte kungöras för allmänheten eller officiellt bringas till myndigheternas kännedom för efterrättelse. De har sin betydelse bl.a. som underlag för regeringens regleringsbrev till myndigheterna.

Rätten att bestämma om statens inkomster och utgifter samt om annat förfogande över statens tillgångar än utgifter brukar betecknas som finansmakten. Finansmakten behandlas i 9 kap. regeringsformen. I 9 kap. 2 § stadgas att statens medel inte får användas på annat sätt än riksdagen bestämt. Riksdagen företar enligt 9 kap. 3 § budgetreglering för närmast följande budgetår och, om särskilda skäl föranleder det, för annan budgetperiod. Riksdagen anvisar därvid anslag till angivna ändamål.

Enligt 9 kap. 8 § regeringsformen står statens medel och övriga tillgångar till regeringens disposition, bortsett från de tillgångar som är avsedda för riksdagen och dess myndigheter eller som i lag avsatts till särskild förvaltning. Bestämmelsen är grunden för regeringens befogenhet att utfärda regleringsbrev. Genom regleringsbrev ställer regeringen de medel som riksdagen anvisat genom budgetregleringen till de berörda myndigheternas förfogande. I budgetprocessen är regleringsbrevet ett av regeringens viktigaste styrdokument i förhållande till myndigheterna. Regleringsbrev utfärdas för alla myndigheter (såväl anslags- som avgiftsfinansierade) och avser myndighetens hela verksamhet. I regleringsbrev specificerar regeringen riksdagens budgetbeslut.

I regleringsbrevet ställer regeringen krav på vad myndigheten skall utföra under året och anger de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten. Innehållet i regleringsbrevet skall ligga inom ramen för de beslut som har fattats av riksdagen i fråga om ekonomiska ramar och krav på verksamheten.

I regleringsbrevet begär regeringen vidare ofta underlag för en fördjupad prövning av hela eller viss del av verksamheten. Bemyndiganden, villkor eller dylikt som anges i myndighetens instruktion, i lagar och förordningar bör enligt Regeringskansliets handledning Regleringsbrev för år 1998 inte upprepas i regleringsbrevet.

Regleringsbrevens form

Före budgetåret 1991/92 angavs i regleringsbrevet de författningar och bestämmelser som reglerade myndighetens verksamhet. Regleringsbrevet var i första hand ett dokument för finansiell styrning. Budgetåret 1991/92 infördes en verksamhetsdel där resultatmål och resultatkrav anges samt krav på återrapportering i årsredovisningen av viss information. Påföljande budgetår ersattes begreppet resultatmål med begreppen övergripande mål och verksamhetsmål. Dessutom infördes avsnittet Uppdrag, som avsåg större engångsinsatser medan återrapporteringskraven avsåg löpande resultatinformation kopplad till målen. Budgetåret 1993/94 infördes räntekontomodellen och låneramsmodellen. Under de följande budgetåren fortsatte arbetet med att förbättra målsättningarna. Budgetåret 1997 försvann förvaltningsanslagen och ersattes i de flesta fall med ramanslag, vilket innebär att ramanslagen inte bara finansierar förvaltningsuppgifter utan även s.k. sakanslag. För budgetåret 1998 ersattes de övergripande målen med effektmål, vilka regeringen presenterat i budgetpropositionen som de viktigaste målen inom ett utgiftsområde. I regleringsbrevet infördes en ny målnivå i form av myndigheternas del av effektmålen.

Regleringsbrevet för år 1998 består av olika delar. Som grundregel gäller att en verksamhetsdel skall upprättas per myndighet. När det gäller finansieringsdelen är grundregeln att endast en finansieringsdel upprättas per departement. Finansieringsdelen är indelad i fyra avsnitt nämligen *Översikt, Anslag, Avgifter och andra inkomster* samt *Övriga Bemyndiganden och ekonomiska villkor*.

Alla villkor m.m. för avgiftsbelagd verksamhet som inte framgår av lag, förordning eller andra regeringsbeslut behandlas i regleringsbrevet under rubriken Avgifter och andra inkomster. Exempel på sådana villkor är myndighetens rätt att ut avgifter, rätt att besluta om avgiftsnivå och dispositionsrätt till inkomsterna (såvida inte sådana bemyndiganden lämnas i författning). Också eventuella villkor för redovisningen som inte framgår av ekonomiadministrativa förordningar tas upp under denna rubrik. I regleringsbrevet ges ofta undantag från de ekonomiadministrativa reglerna. Enligt Finansdepartementets handledning för regleringsbrev 1999 skall undantag ges med stor restriktivitet. Undantag bör endast medges för myndigheter som är små, har en liten omsättning och som tidigare inte haft några problem med EA-området.

Under rubriken Övriga bemyndiganden och ekonomiska villkor anges bemyndiganden av finansiell art som lämnas till myndigheten och som inte är knutna till något specifikt anslag, liksom övriga ekonomiska bestämmelser under det aktuella budgetåret. Bemyndiganden som är knutna till ett anslag

tas i stället upp under rubriken Anslag. I avsnittet Övriga bemyndiganden och ekonomiska villkor tas upp bemyndigande att ha en låneram i Riksgäldskontoret för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten och bemyndigande i fråga om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret.

Låneramen avser enligt handledningen för regleringsbrev den totala skuld som myndigheten vid varje given tidpunkt får ha till Riksgäldskontoret. Om myndigheten medges undantag från lånemodellen anges detta i regleringsbrevet.

De flesta myndigheter har tillgång till ett räntekonto i Riksgäldskontoret. Räntekontot skall användas för de medel myndigheten disponerar i den egna verksamheten. Anslagsmedlen för budgetåret överförs enligt anslagsförordningen till räntekontot med en tolfedel varje månad. Till räntekontot kopplas ett kreditutrymme, vilket utgör gränsen för de medel myndigheten medges "låna" om likvida medel saknas på kontot. Storleken på kreditutrymmet anges med totalbelopp för myndigheten och skall normalt uppgå till högst 10 % av räntebelagda anslag jämte eventuellt utrymme för avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet.

Regleringsbrevet och normgivningen

I 8 kap. regeringsformen finns bestämmelser om normgivning genom lagar och andra föreskrifter. Utmärkande för de föreskrifter som omfattas av dessa bestämmelser är att det är fråga om rättsregler, som kännetecknas av att de är bindande för myndigheter och enskilda. Rättsreglerna karakteriseras av att de utgör generella föreskrifter. Kravet på generell tillämpning anses uppfyllt om en föreskrift avser situationer av ett visst slag eller vissa typer av handlings sätt eller om den berör en i allmänna termer bestämd krets av personer (prop. 1973:90, s. 204). Till föreskrifter som omfattas av 8 kap. regeringsformen hänförs inte bara generella föreskrifter som reglerar enskildas rättigheter och skyldigheter eller i övrigt skall tjäna till allmän efterrättelse utan också sådana generella föreskrifter som reglerar olika beslutande organs och myndigheters organisation och verksamhet. Bestämmelserna i 8 kap. regeringsformen omfattar således bl.a. instruktioner för myndigheter. Enligt den begreppsbildning som ligger till grund för regeringsformen kan dock även andra beslut än normbeslut innefatta föreskrifter (jfr. prop. 1975/76:209 s. 160). De beslut varigenom regeringen på angivna villkor ställer de anslag riksdagen har beviljat till underordnade myndigheters förfogande är att betrakta som föreskrifter som inte omfattas av 8 kap. regeringsformen.

Kungörandet av författningar regleras i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar. Enligt 1 § förstås med författning lagar, förordningar och andra rättsregler som i 8 kap. regeringsformen betecknas som föreskrifter. Författningar skall kungöras, dock bl.a. inte om föreskriften bara reglerar statlig myndighets inre förhållanden eller förhållandet mellan myndigheterna inbördes förutsatt att författningen inte innehåller något som kan vara av väsentligt intresse för utomstående eller för berörda arbetstagens eller uppdragstagares rättsställning.

Det ankommer på regeringen att verkställa riksdagens beslut. Direktiv för myndigheternas användning av anslagen finns förutom i regleringsbrev ofta i lagar och förordningar. Principerna för vilken form som skall användas är inte helt klar. En utgångspunkt är dock att regleringsbrev i princip gäller för ett budgetår medan lag eller förordning i princip gäller tills vidare. En annan är regleringsbrev bör innehålla direktiv riktade endast till myndigheterna medan en författning riktar sig också till allmänheten. Föreskrifter som har betydelse för allmänheten bör med dessa utgångspunkter ges författningsform liksom i huvudsak också direktiv av mer permanent karaktär. Vissa direktiv i regleringsbrev är dock av sådan karaktär att de måste upprepas år från år eftersom de naturligen hör till anslagsbeslutet. Även om de kan sägas vara av permanent karaktär torde det inte vara rimligt att besluta sådana direktiv genom förordning. Detta hindrar dock inte att huvudprincipen bör kunna sägas vara att regler av permanent karaktär skall ges genom författning.

Myndigheternas rätt att ta ut avgifter

En statlig myndighet har bara rätt att ta ut avgifter om det finns ett bemyndigande från regeringen. Om det rör sig om tvingande offentligrättsliga avgifter skall riksdagen dessförinnan ha beslutat att verksamheten skall bedrivas och att den skall vara avgiftsbelagd. En avgift betraktas som offentligrättslig om den innebär ett tvingande ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden. Sådana avgifter liksom frivilliga avgifter som syftar till att generera intäkter som klart överstiger statens kostnader inom verksamhetsområdet hör till riksdagens kompetensområde.

Enligt 8 kap. 3 § regeringsformen skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden meddelas genom lag. Enligt 8 kap. 9 § andra stycket regeringsformen kan regeringen efter riksdagens bemyndigande meddela sådana föreskrifter om avgifter, som på grund av 3 § annars skall meddelas av riksdagen.

Sådana bemyndiganden har getts i flera fall. Riksdagen har bl.a. bemyndigat regeringen att i överensstämmelse med vissa riktlinjer meddela föreskrifter om ansöknings- och expeditonsavgifter vid statliga myndigheter (prop. 1989/90:138, bet. 1989/90:FiU38, rskr. 289).

Enligt 19 § lagen om statsbudgeten (1996:1059) får regeringen besluta om dispositionen av avgiftsinkomster från frivilligt efterfrågade varor och tjänster som staten tillhandahåller, om inkomsterna helt eller delvis skall täcka statens kostnader för verksamheten.

Generella bestämmelser om statliga myndigheters avgiftsbelagda verksamhet finns bl.a. i avgiftsförordningen (1992:191) och i kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188). Enligt 3 § avgiftsförordningen får en myndighet ta ut betalning för de varor och tjänster den tillhandahåller bara om det framgår av lag, förordning eller särskilt beslut av regeringen.

I 4 § avgiftsförordningen finns vidare ett generellt bemyndigande som innebär att myndigheten själv får bestämma att ta ut avgifter för sådana varor

och tjänster som räknas upp i paragrafen. Det rör sig här bl.a. om publikationer, konferenser, kurser, uthyrning av lokaler och utrustning, offentlig inköps- och resurssamordning, ADB-information i annan form än utskrift, tjänsteexport m.m. Avgifterna skall beräknas så att full kostnadstäckning uppnås. Av 6 § avgiftsförordningen framgår att myndigheten får bestämma dessa avgifters storlek. I 15 § avgiftsförordningen finns bestämmelser om avgifter för kopior av allmänna handlingar. Regleringsbrevet innehåller ofta bemyndiganden att bestämma avgifter.

Några iakttagelser ifråga om regleringsbrevet för år 1998

Regleringsbrevet ger ofta myndigheterna rätt att använda anslag för fördelning av ekonomiskt stöd till enskilda, och då ofta till organisationer.

Inom vissa departements ansvarsområden är stödverksamheten inte alltid författningsreglerad. Det gäller bl.a. utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, där det finns ett par anslag som omfattar medel för bl.a. icke-traditionella insatser (A 2, A 3). Det är enligt regleringsbrevet ifråga om insatser som inte rymms inom ordinarie regelverk. Enligt villkoren i regleringsbrevet skall speciell uppmärksamhet ägnas vissa angivna grupper. Vidare skall 100 miljoner kronor användas för ersättning till kommuner i samband med insatser för att skapa feriearbeten för gymnasieungdomar och 30 miljoner kronor för att bl.a. stärka förutsättningarna för svenskar att studera språk i andra Östersjöländer och ge studenter från Östersjöländer möjlighet att studera i Sverige. En mer övergripande reglering finns i förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som bl.a. föreskriver att arbetsmarknadsmyndigheterna genom arbetsförberedande åtgärder skall underlätta för dem som vill arbeta att få ett lämpligt arbete och genom sysselsättningsfrämjande åtgärder påverka efterfrågan på arbetskraft så att arbete kan erbjudas även dem för vilka platsförmedlande och arbetsförberedande åtgärder inte är tillräckliga. För flertalet stödformer finns särskilda förordningar.

Det finns inom andra områden enligt statsliggaren också exempel på villkor i frågor om stöd som inte tycks uttryckas i författning.

Under utgiftsområde 8 anslaget A 2 Mottagande av asylsökande föreskrivs att från anslaget finansieras ersättningar och skolgång m.m. för annan utlännings än den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. under förutsättning att utlänningsväntan på beslut om uppehållstillstånd och uppehåller sig i Sverige. Under B 3 Integrationsåtgärder ställs medel till förfogande att lämnas bl.a. till sådana riksorganisationer som enligt regeringens beslut skall få statsbidrag i särskild ordning samt till samverkansorgan mellan sådana riksorganisationer som regeringen beslutat skall få statsbidrag vid sidan av sådant bidrag som utgår enligt förordningen om bidrag till invandrarnas riksorganisationer.

När det gäller utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg kan nämnas anslaget C 2, anslagspost 1, Bidrag till organisationer på det sociala området som fördelas enligt förordningen om statsbidrag till organisationer för stöd till missbrukare m.m., men även kan lämnas till organisationer som bedriver opinionsbildning och kunskapsutveckling inom missbruksområdet,

till organisationer som svarar för opinionsbildning, egna insatser och metodutveckling när det gäller utsatta barn och familjer och till kvinnojourernas riksorganisationer och invandrарorganisationer som stöder misshandlade kvinnor. Medlen, som avser att utveckla kvinnojourernas lokala arbete, bör enligt regleringsbrevet fördelas av riksorganisationerna i enlighet med riktlinjer som Socialstyrelsen meddelar. Medel bör vidare även kunna lämnas till stödorganisationer för män.

I detta sammanhang kan också nämnas utgiftsområde 7 där det finns anslaget medel för biståndsverksamhet (A 1) och samarbete med Central- och Östeuropa (B 1), vilka enligt villkoren i regleringsbrevet får lämnas genom eller till bl.a. svenska organisationer. Förordningen (1995:869) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) föreskriver (3 §) att Sida inom ramen för sin verksamhet skall främja medverkan av svenska organisationer, institutioner och företag i utvecklingssamarbetet. Av årsboken 1998 Sveriges internationella utvecklingssamarbete utgiven av Regeringskansliet, Utrikesdepartementet, framgår att en femtedel av det svenska biståndet, ca 1,9 miljarder kronor år 1997 förmedlades av folkrörelser.

När det gäller frågan om regleringen av stöd till enskilda organisationer m.fl. kan inte uteslutas att sådana stöd också förekommer under anslag som regeringen disponerar för åtgärder, projekt eller insatser i vissa syften, t.ex. utgiftsområde 5 anslaget E 2 Europainformation som får användas till projektbidrag eller utgiftsområde 14 anslaget C 2 Jämställdhetsåtgärder.

I några fall är anslag förenade med villkor som på ett mer direkt sätt som får återverkningar för enskilda bidragssökande. Inom utgiftsområde 8 har medel ställts till förfogande under A 3 Migrationspolitiska åtgärder, anslagspost 8, att användas enligt förordningen (1984:890) om bidrag till flyktingars resor från Sverige för bosättning i annat land. Som villkor för användandet av anslaget föreskrivs att den sökande skall kunna styrka de uppgifter som lämnas i ansökan och att bidragen skall utbetalas i samband med utresan, efter kontroll av att den sökande uppfyller kraven i förordningen och sedan kontroll skett av att den sökande anmält utflyttning till folkbokföringsmyndigheten. Villkoren skulle kunna ses som komplement till förordningen. Inom utgiftsområde 9 finns under anslaget E 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskningsmedel angivet ett villkor att medlen inte får användas till stipendier som är avsedda som alternativ till lön eller annan form av studiefinansiering för doktorander.

En rad direktiv till myndigheterna i regleringsbrevet är av sådan karaktär att de torde upprepas år från år. Så är fallet beträffande en rad undantag från ekonomiadministrativa föreskrifter, i flera fall gäller det undantag från avgiftsförordningen. Ett annat sådant direktiv torde en föreskrift under utgiftsområde 5 A 1 Utrikesförvaltningen vara. UD befrias där från skyldigheten enligt passförordningen (1979:644) att erlagga avgift för tjänstepass och diplomatpass som utfärdas för den egna personalen. I sammanhanget kan dock noteras att tjänstepass för UD- och Sidaanställda eller diplomatpass inte finns med i förteckningen i 30 § passförordningen över avgifter vid passansökningar.

Frågan om viss ersättning till tjänstemän för skada i tjänsten är en fråga som i flera fall reglerats förordningsvägen. Utgiftsområdet 3 innehåller under anslaget A 3 Tullverket ett villkor som gäller ersättning till tulltjänstemän där det emellertid i stället hänvisas till att förordningen (1965:59) om ersättning till polismän m.fl. för skada på egendom skall äga motsvarande tillämpning.

Utskottets bedömning

Föreskrifter som har betydelse för allmänheten bör i princip meddelas i författning.

I regleringsbrev förekommer att det ställs medel till förfogande som stöd till verksamheter som bedrivs av en mer obestämd krets enskilda – organisationer eller andra, eller annars avses att användas av sådana enskilda för vissa ändamål. Det kan antas att stödet lämnas först efter någon form av ansökning eller förslag från mottagaren och att det finns vissa kriterier för urvalet av dem som skall komma i åtnjutande av stödet. Regler i sådana avseenden kan vara av stor betydelse för i vart fall begränsade delar av allmänheten och bör därför i princip ges genom författning. Utan att ta ställning till i vilken ordning de stöd som redovisas i det föregående avsnittet bör regleras i varje särskilt fall vill utskottet framhålla vikten av att sådana föreskrifter som mer direkt har betydelse för allmänheten regleras i författning i så stor utsträckning som möjligt, liksom föreskrifter som upprepas år för år och inte nödvändigtvis bör höras samman med anslagsregleringen.

Det kan enligt utskottets mening finnas anledning att i Regeringskansliets fortsatta arbete med utformningen av regleringsbrev närmare överväga och klarlägga de gränsdragningsproblem som finns när det gäller frågan huruvida föreskrifter skall meddelas i regleringsbrev eller författning.

7 Förvaltningsfrågor

7.1 Inledning

Regeringen har sedan gammalt omfattande uppgifter på förvaltningens område. Ett stort antal förvaltningsärenden avgörs varje år genom beslut av regeringen. Handhavandet av regeringens myndighetsuppgifter på förvaltningsområdet är av stor betydelse för enskilda som berörs av regeringens beslut, men också i skilda hänseenden för själva regeringsarbetet. För konstitutionsutskottet är det en given uppgift att från de utgångspunkter som framgår av 12 kap. 1 § regeringsformen granska utövandet av regeringsmakten på förvaltningens område. Under den granskning som nu redovisas har utskottet särskilt uppmärksammat förvaltningsmässiga aspekter på regeringsarbetet. I det följande lämnas en redogörelse för denna del av granskningen. Utskottet har inte eftersträvat att på grundval av den genomgång som nu har utförts göra några mera allmänna uttalanden om regeringens roll på förvaltningens område.

Bakgrund

I äldre tid skilde man inte mellan rättskipning och förvaltning. Kungen var högsta förvaltningsmyndighet samtidigt som han hade domsrätt över alla domare. 1634 organiserades den svenska statsverksamheten i fem kollegier med domsrätt. Ett av kollegierna var Svea hovrätt. Samtidigt byggdes det upp en fast statlig länsförvaltningsorganisation med landshövdingar och underlydande tjänstemän. Under 1600-talet bröts kammarrätten ut från kammarkollegiet. Kammarrätten prövade ärenden om beskattning och vissa brottmål. Konungen utövade fortfarande den högsta domsmakten. Omkring 1670 uppdelades Riksrådet i en avdelning som sysslade med regeringsärenden och en avdelning som medverkade i dömandet, benämnd justitierevisionen. Riksrådet avskaffades 1789 av Gustav III, och Justitierevisionen omvandlades då till Högsta domstolen med uppdrag att utöva Konungens domsrätt. Redan då fanns ett utbyggt system av underinstanser.

Genom 1809 års regeringsform stärktes domstolarnas oberoende under intryck av starka internationella stämningar, bl.a. om att straffrättskipningen skulle vara lagbunden och oberoende av kungamakten. Domsmakten började alltmer uppfattas som en självständig och oberoende makt även om regeringsmaktens och den högsta domarmaktens enhet bestod utåt sett.

Frågan om gränsdragningen mellan domstolar och administrativa myndigheter fick genom åren ökad betydelse, vilket fick till följd att åtskilliga grupper av mål flyttades från de administrativa verken till domstolarna. Många administrativa klagomål avgjordes dock av kungen i statsrådet. I syfte att öka rättssäkerheten och underlätta regeringens arbetsbörda inrättades år 1909 en ny domstol, Regeringsrätten. Samtidigt upphörde kungens möjlighet att ta säte i Högsta domstolen. Även om både Högsta domstolen och Regeringsrätten formellt dömde i konungens namn framträdde de båda domstolarna som helt fristående och oberoende från regeringsmakten.

Gällande regler

När den nu gällande regeringsformen trädde i kraft hade Sverige en organisation av självständiga domstolar, endast underställda lagen. Regeringsformen bygger dock inte på maktfördelningsläran. Enligt 1 kap. 1 § utgår all offentlig makt i Sverige från folket. I 1 kap. 8 § regeringsformen stadgas det att det för rättskipning finns domstolar och för den offentliga förvaltningen statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter. Någon definition av begreppen rättskipning och förvaltning finns inte i regeringsformen.

Enligt 11 kap. 3 § regeringsformen får rättstvist mellan enskilda inte utan stöd i lag avgöras av annan myndighet än domstol. Enligt 2 kap. 9 § tillförsäkras den som berövats friheten på grund av misstanke om brott eller som av annan anledning blivit omhändertagen tvångsvis en rätt till domstolsprövning.

Sverige har också genom Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som inkorporerats i svensk rätt, förbundit sig att garantera medborgarna tillgång till domstolsprövning i avsevärt

vidare mån än regeringsformen ger uttryck för. I konventionens artikel 5 föreskrivs att alla som berövats friheten – vare sig det är fråga om misstanke om brott eller administrativt frihetsberövande – har rätt till domstolsprövning. I artikel 6 föreskrivs en rätt för envar till domstolsprövning när det gäller att pröva hans civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelse mot honom för brott.

De centrala verksamhetsområdena för de allmänna domstolarna är rättsskipning i brottmål och tvistemål. När det gäller de allmänna förvaltningsdomstolarna är frågan ofta den om ett beslut av en myndighet är sådant att det skall prövas av domstol i högre instans eller om frågan är av sådan beskaffenhet att en överprövning enbart inom förvaltningen är lämpligare. I de fall en förvaltningsdomstol inte skall pröva ett ärende, är regeringen eller någon förvaltningsmyndighet slutinstans. Reglerna om vilken väg ärendena skall gå bygger på principer som lades fast vid Regeringsrättens tillkomst 1909. Grundprincipen var då att ärenden där prövningen i huvudsak går ut på att tillämpa rättsregler skulle överklagas till Regeringsrätten. Ärenden där prövningen gällde lämplighet eller annan mer skönmässig bedömning skulle överklagas i administrativ ordning. Principen gav inte klar vägledning eftersom lagstiftningen på många områden har inslag av både rättsfrågor och lämplighetsfrågor. En annan princip som tillämpats är den enskildes rättsskydd. Det har ansetts att frågor som är av stor betydelse för den enskilde skall handläggas och avgöras av kvalificerade organ med iakttagande av ett noga reglerat förfarande, utformat med tanke på den enskildes rätt. I många ärenden är lämplighetsfrågor och rättsfrågor så sammanflätade att de inte kan delas upp utan måste prövas i samma instans. Som en följd av detta prövar allmän förvaltningsdomstol ibland även lämplighetsfrågor, t.ex. i hälso- och byggnads- och byggnads- och regeringen prövar även rättsfrågor i vissa överklagade ärenden.

Det har under många år pågått en utveckling mot att förvaltningsärenden i allt större utsträckning skall kunna överprövas av domstolar. Den offentliga sektorns expansion drev på denna utveckling. Förutom de nationella strävandena att bygga ut rättsskyddet för den enskilde har Europakonventionen haft betydelse i sammanhanget. Mot bakgrund av att Europadomstolens praxis skapat oklarhet om den svenska lagstiftningen i alla avseenden är tillräcklig för att uppfylla de åtaganden Sverige gjort stiftades 1988 en tillfällig lag – lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut – för att möjliggöra domstolsprövning i ett antal förvaltningsärenden där regeringen eller förvaltningsmyndighet var sista instans. Lagen, som permanentades den 1 juli 1996, har följts upp genom översyner av lagstiftningen på vissa sakområden i syfte att tillförsäkra den enskilde rätt till domstolsprövning av förvaltningsbeslut.

Frågan om överklagande till regeringen

Det har sedan länge varit en strävan att regeringen skall befrias från ärenden av mera löpande karaktär för att få mera tid över till större och mer övergripande frågor. Redan på 1950- och 1960-talen arbetade ett par utredningar med dessa frågor. Författningsutredningen berörde i sitt betänkande Rege-

ringsarbetet (SOU 1958:14) frågan om decentralisering av regeringsärenden. Mot ett intresse att söka nedbringa antalet regeringsärenden stod enligt utredningen värdet av att ärendet blir föremål för behandling i högsta instans. Emellertid talade starka skäl för en omfattande decentralisering. Även i sitt slutbetänkande Sveriges statskick, del 2 (SOU 1963:17) fastslog Författningsutredningen att det var av fundamental betydelse för en rationell organisation av regeringsarbetet att antalet regeringsärenden begränsades, dvs. att man beaktade varje möjlighet att där så lämpligen kunde ske decentralisera avgörandet av ärenden som var av förvaltningsnatur.

I propositionen (prop. 1965:65) om statsdepartementens organisation m.m. uttalade det föredragande statsrådet att det var angeläget att befria departementen från en stor mängd ärenden av löpande natur.

Även i grundlagspropositionen (prop. 1973:90) behandlades frågan om hanteringen av regeringsärenden av löpande art. Enligt regeringsformen skall i princip alla regeringsärenden avgöras av regeringen som kollektiv. Enligt departementschefen var en förutsättning för denna regel att regeringens arbete kunde begränsas till sådana angelägenheter som typiskt kräver ställningstagande från regeringsorganet. Det var därför angeläget att arbetsmängden i regeringen ytterligare reducerades genom decentralisering av ärendegrupper.

Eftersom besvärärendena hos regeringen fortsatte att öka i antal uppställdes vissa riktlinjer för en systematisk översyn av möjligheterna att överklaga myndighetsbeslut till regeringen (prop. 1983/84:120). Syftet med översynen var att denna skulle leda till kortare handläggningstider, enhetligare instansordning och färre besvärärenden hos regeringen utan att rättssäkerheten eller effektiviteten i förvaltningen minskade. Tanken med riktlinjerna var att regeringen skulle befrias från att vara besvärinstans i ärenden där en politisk styrning av praxis inte var nödvändig eller önskvärd.

Ärenden som kan prövas i två eller flera instanser under regeringsnivå bör enligt riktlinjerna normalt inte få överklagas till regeringen. Undantag kan enligt riktlinjerna göras om särskilda skäl talar för det, exempelvis då det behövs en politisk styrning av praxis. I ärenden som regeringen prövade i andra instans och som av hänsyn till rättssäkerheten borde kunna överklagas också i fortsättningen skulle beslutanderätten i första instans om möjligt flyttas ned så att det skapades utrymme för en tvåinstansprövning under regeringsnivå, samtidigt som man borde skära av möjligheterna att klaga vidare till regeringen. Enligt riktlinjerna bör man, på de områden där det är önskvärt att regeringen som politiskt organ styr utvecklingen i praxis, låta föreskrifter om överlämnande av vissa ärenden till regeringen ersätta rätten att överklaga till regeringen. Ytterligare ett sätt att befria regeringen från besvärärenden var enligt 1984 års riktlinjer att flytta prövningen av dessa från regeringen till förvaltningsdomstolarna i fall då det var ändamålsenligt. I riktlinjerna sades att man borde hålla fast vid principen att besvärärenden där rättsfrågan är huvudsak skall gå till domstol, medan ärenden där lämplighetsbedömningar dominerar skall prövas i administrativ ordning. Riksdagen ställde sig bakom riktlinjerna.

Vid flera tillfällen under 1990-talet har motioner väckts angående frågan om domstolsprövning av förvaltningsbeslut. I betänkandet 1990/91:KU7

behandlades tre motioner (m, c resp. fp) i frågan. Utskottet hänvisade till pågående översynsarbete inom Regeringskansliet vilket lett till att en rad ärendegrupper överflyttats till domstolar samt till en pågående översyn av rättsprövningslagen, och ansåg att någon åtgärd inte borde vidtas med anledning av motionerna. I betänkandet 1991/92:KU12 behandlades fyra motioner om rätten till domstolsprövning (m, c, resp. fp), och utskottet hänvisade till att arbetet med att befria regeringen från ärenden av löpande art fortsatte enligt 1991 års budgetproposition. Under år 1990 hade 20 grupper av tillståndsärenden överflyttats till kammarrätterna. I ytterligare fall hade instansordningen ändrats så att slutinstans var en central förvaltningsmyndighet. Utskottet hänvisade till det pågående delegeringsarbetet samt tillsättandet av Fri- och rättighetskommittén, och avstyrkte motionerna.

Fri- och rättighetskommitténs genomgång

Fri- och rättighetskommittén överlämnade i augusti 1994 slutbetänkandet Domstolsprövning av förvaltningsärenden (SOU 1994:117).

Kommittén hade till uppgift bl.a. att överväga frågan om utökade möjligheter till domstolsprövning av normbeslut och förvaltningsbeslut. Kommittén redovisade att det framkommit drygt 400 författningar som innehöll föreskrifter om rätt att överklaga hos regeringen.

En stor mängd författningar som innehåller föreskrifter om överklagande till regeringen är instruktioner för olika myndigheter. I dessa instruktioner föreskrivs som regel att verksförordningen (1995:1322) skall tillämpas på myndigheten. I verksförordningen finns bestämmelser om överklagande till regeringen av myndighets beslut.

I så gott som alla myndighetsinstruktioner finns regler om att beslut i personalärenden får överklagas hos regeringen.

Förvaltningsdomstolarnas behörighet att pröva överklagade förvaltningsbeslut framgick tidigare av uttryckliga bestämmelser i författning. I avsaknad av sådana bestämmelser gällde som en allmän oskriven regel att statliga myndigheters beslut fick överklagas hos närmast högre myndighet. Principen att beslut i sista hand fick överklagas till regeringen om inte annat är föreskrivet kom till uttryck i verksförordningen.

Utredningen gjorde en genomgång av de författningar som innehöll regler om överklagande till regeringen. För Justitiedepartementets del gällde det ca 40 författningar. Under Utrikesdepartementet föll 15–20 författningar. För Forsvarsdepartementets del fanns ungefär 20 författningar som innehöll regler om överklagande hos regeringen. Ungefär 35 författningar innehöll regler om överklagande hos regeringen i ärenden som föll under Socialdepartementets ansvarsområde. För Kommunikationsdepartementets del var det fråga om ungefär 55 författningar, och omkring lika många författningar innehöll regler om överklagande till regeringen i ärenden som föll inom Finansdepartementets ansvarsområde. Utbildningsdepartementet prövade ytterst få förvaltningsärenden.

Ett tiotal författningar innehöll regler om överklagande till regeringen i ärenden som föll inom departementets ansvarsområde.

Uppskattningsvis fanns det ca 30 författningar som innehöll regler om överklagande till regeringen i ärenden som föll inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde. Ett tjugotal författningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde innehöll regler om överklagande till regeringen och för Kulturdepartementets del gällde det ett trettiofem författningar. För Näringsdepartementets del gällde att ungefär 55 författningar innehöll regler om överklagande till regeringen och Civildepartementets ansvarsområde omfattade överklagande till regeringen enligt omkring 25 författningar. Slutligen gällde beträffande Miljö- och naturresursdepartementet att det fanns omkring 50 författningar med regler om överklagande till regeringen.

Införandet av en huvudregel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut

Fri- och rättighetskommittén ansåg att regeringen borde vara den instans som prövar överklaganden endast i de fall det är för att utöva politisk styrning av praxis eller i de fall ärenden berör områden som inte lämpar sig för domstolsprövning. Kommittén föreslog därför att det skulle införas en ny princip i förvaltningsrätten innebärande att beslut i förvaltningsärenden som regel får överklagas hos de allmänna förvaltningsdomstolarna såvida inte något annat är särskilt föreskrivet.

I Justitiedepartementet upprättades år 1997 promemorian Fortsatt översyn av förvaltningsprocessen (Ds 1997:29), vari föreslogs en princip om domstolsprövning som byggde på Fri- och rättighetskommitténs förslag. I promemorian redovisades ca 75 författningar – myndighetsinstruktioner oräknade – som saknade överklagandebestämmelser. Det föreslogs att prövningen enligt vissa av dem skulle flyttas från regeringen till allmän förvaltningsdomstol.

I propositionen 1997/98:101 Översyn av förvaltningsprocesslagen, en allmän regel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut m.m., föreslog regeringen införandet av den angivna huvudregeln. Regeringen anförde därvid att det med fog kan göras gällande att det redan var en huvudregel att förvaltningsbeslut överklagades till förvaltningsdomstol, vilket ensamt kunde utgöra tillräckliga skäl för att i lag slå fast denna huvudregel. Ett annat skäl för en sådan huvudregel var Europarättens krav på domstolsprövning. Det fanns enligt regeringen en inte obetydlig risk för att Europakonventionens krav på domstolsprövning inte kunde tillgodoses fullt ut när det är fråga om gynnande beslut och det enligt föreskrift föreligger förbud mot överklagande till domstol. Detta hade på senare tid blivit belyst i olika avgöranden av Högsta domstolen och Regeringsrätten. Slutligen anfördes som skäl för införande av en allmän regel om domstolsprövning att 11 kap. 4 § regeringsformen innebär att bestämmelser om överklagande till domstol bör stå i lag, medan förhållandet var att en stor mängd överklagandebestämmelser fanns i förordningar. Riksdagen godtog propositionens förslag i denna del (1997/98:JuU17).

Den 1 oktober 1998 infördes således i förvaltningslagen (1986:223) en allmän och kompletterande regel om att beslut av förvaltningsmyndigheter, dock ej beslut i administrativa ärenden och i fråga om föreskrifter, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om något annat inte är särskilt före-

skrivet (22 a §). Därmed har den tidigare huvudregeln om att statliga myndigheters beslut i avsaknad av bestämmelser om överklagande får överklagas hos närmast högre myndighet och i sista hand hos regeringen övergetts. 35 § verksförordningen föreskriver dock att andra beslut av myndigheten än beslut som enligt 22 a § förvaltningslagen skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol skall överklagas hos regeringen, om något annat inte följer av lagen (1987:439) om inskränkning i rätten att överklaga eller andra föreskrifter.

Rättsprövningslagen

Lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut trädde i kraft den 1 juni 1988. Lagen tillkom efter det att Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna funnit att Sverige i flera fall kränkt artikel 6 i Europakonventionen genom att klaganden inte hade möjlighet att få sitt ärende prövat i rätten.

Enligt rättsprövningslagen kan rättsprövning ske i fråga om sådana beslut som gäller myndighetsutövning mot enskild och som annars endast kan prövas av domstol efter ansökan om resning. Dessutom skall beslutet inte vara möjligt att överklaga i annan ordning. Rättsprövning kan gälla endast de förhållanden som regleras i 8 kap. 2 eller 3 § regeringsformen. Dessa paragrafer omfattar dels föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes, dels förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga och ekonomiska förhållanden.

Enligt rättsprövningslagen har domstolarna att pröva om ett förvaltningsbeslut strider mot någon rättsregel. I förarbetena (prop. 1987/88:69) uttalades att prövningen bör inriktas på frågor om rättsenlighet och att detta innebär att Regeringsrätten även bör kunna överpröva den faktabedömning som ligger till grund för tillämpning av föreskrifter. Vidare anfördes att Regeringsrätten även borde kunna pröva om det förekommit något fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet samt om beslutet uppfyller regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet och allas likhet inför lagen. Mål enligt rättsprövningslagen omfattar beslut fattade av regeringen eller någon förvaltningsmyndighet som sista instans. Ursprungligen var det bara Regeringsrätten som hade kompetens att pröva mål enligt lagen, men till följd av måltillströmningen förändrades lagen fr.o.m. den 1 januari 1995 så att kammarrätt prövar beslut meddelade av förvaltningsmyndighet medan Regeringsrätten prövar beslut meddelade av regeringen.

Den 1 juli 1996 permanentades rättsprövningslagen, som dittills varit tidsbegränsad.

Den fortsatta utvecklingen när det gäller regeringens överprövning av förvaltningsbeslut

Enligt uppgift från Regeringskansliet har, alltsedan 1984 års riktlinjer fastställdes, i allt lagstiftningsarbete legat en strävan att från regeringen att föra bort den överprövning av förvaltningsbeslut som enligt riktlinjerna inte bör

ligga hos regeringen till myndigheter eller domstol. En genomgång av de författningar Fri- och rättighetskommittén särskilt tog upp ger vid handen att i en rad författningar har möjligheten att klaga till regeringen tagits bort. Efter det att Fri- och rättighetskommittén lagt fram sitt betänkande Domstolsprövning av förvaltningsärenden fördes t.ex., när det gäller Justitiedepartementets ansvarsområde, överprövningen av vissa beslut enligt kreditupplysningslagen, inkassolagen och lagen om automatisk databehandling vid taxeringsrevision den 1 januari 1995 över till allmän förvaltningsdomstol (bet. 1994/95:KU20).

För Försvarsdepartementets del redovisade Fri- och rättighetskommittén särskilt fyra lagar eller förordningar som innehöll föreskrifter om överklagande till regeringen. Den 1 juli 1995 upphävdes civilförsvarslagen (1960:74) och ersattes av lagen (1994:1720) om civilt försvar. Överklagandereglererna förändrades så att regeringen endast skall pröva överklaganden av beslut där regeringens prövning kan sägas vara av särskild vikt såsom när ett politiskt ställningstagande från regeringen framstår som nödvändigt (prop. 1994/95:7, s. 92). Förordningen (1980:1024) om militär grundutbildning för kvinnor ersattes den 1 juli 1995 av förordningen (1995:240) om möjlighet för kvinnor att fullgöra värnplikt eller civilplikt med längre grundutbildning. Genom den nya förordningen bortföll möjligheten att överklaga till regeringen.

Fri- och rättighetskommittén redovisade särskilt tio lagar och förordningar som innehöll bestämmelser om överklagande till regeringen inom Socialdepartementets ansvarsområde. Genom lagen (1996:786) om tillsyn över hälso- och sjukvården bortföll möjligheten enligt stadgan (1970:88) om enskilda vårdhem att överklaga vissa beslut av Socialstyrelsen till regeringen. Genom lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling bortföll möjligheten enligt förordningen (1979:552) om internationell adoptionshjälp att överklaga vissa beslut till regeringen. Genom införandet av alkohollagen (1994:1738) den 1 januari 1995 bortföll möjligheten att till regeringen överklaga vissa beslut enligt lagen (1977:292) om tillverkning av drycker m.m. och lagen om handel (1977:293) med drycker. Förordningen (1963:654) om försäljning från apotek av alkoholhaltiga läkemedel och teknisk sprit m.m. upphörde att gälla genom införandet av ändringar i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, som föreskriver att Läkemedelsverkets beslut enligt lagen kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

För Kommunikationsdepartementets del redovisade Fri- och rättighetskommittén särskilt 14 lagar och förordningar med föreskrifter om överklagande till regeringen. Förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen innehåller inte som den tidigare instruktionen någon rätt att överklaga andra beslut än beslut i vissa personalärenden till regeringen. Den nya körkortsförordningen (1998:980) innehåller inte som den gamla körkortsförordningen (1977:722) möjlighet att överklaga till regeringen. För Finansdepartementets del redovisades särskilt ett tiotal författningar med föreskrifter om överklagande till regeringen. Förordningen (1987:317) om bidrag till handikappanpassning av folkparksteatrar har upphävts. Förordningen (1996:1593) om bidrag till allmänna samlingslokaler har ersatt för-

ordningen (1989:288) om stöd till allmänna samlingslokaler. I den nya förordningen begränsas rätten att överklaga till regeringen till Boverkets beslut om återbetalning av stöd. Lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam innehåller inte längre bestämmelser om överklagande till regeringen. Förordningen (1984:934) om kompensation till vissa skogsägare har upphävts. Förordningen (1986:80) om bidrag till idrottsföreningar för betalning av vissa arbetsgivaravgifter har upphävts i samband med införandet av ett nytt system för skattebetalningar m.m.

För Utbildningsdepartementets del gäller att förordningen (1988:740) om statsbidrag till fristående särskolor upphört att gälla.

Också inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde har förändringar skett. Förordningen (1976:430) om ersättning vid vissa skador av rovdjur har upphört att gälla. Förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter har upphävts. Lagen (1993:649) om marknadsreglering på fiskets område och förordningen (1984:53) om import- och exportreglering har ersatts av författningar som inte innehåller regler om överklagande till regeringen. Den 1 januari 1997 begränsades möjligheterna att överklaga vissa beslut enligt rennäringslagen (1971:437) till regeringen.

I Fri- och rättighetskommitténs betänkande redovisades särskilt inom Arbetsmarknadsdepartementets område sju lagar eller förordningar som innehöll föreskrifter om överklagande till regeringen. Sjöarbetstidslagen (1970:105) och sjöarbetstidskungörelsen (1970:550) har upphävts genom lagen (1998:958) om vilotid för sjömän resp. förordningen (1998:962) om vilotid för sjömän, vilka inte innehåller egna regler om överklagande till regeringen.

För Näringsdepartementets del redovisade Fri- och rättighetskommittén särskilt fjorton lagar eller förordningar som innehöll regler om överklagande till regeringen. Förordningen (1976:241) om tillämpningen av lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggningar har upphävts med utgången av april 1998. Förordningen (1991:1273) om funktionskontroll av vissa ventilationssystem innehåller numera inte någon bestämmelse om överklagande till regeringen. Lagen (1949:722) om pantlånerörelse har ersatts av pantbankslagen (1995:1000). Den nya lagen innehåller inte någon bestämmelse om överklagande till regeringen. Också i förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd har möjligheten att överklaga till regeringen tagits bort.

Fri- och rättighetskommittén redovisade särskilt sex lagar inom Civildepartementets ansvarsområde som innehöll bestämmelser om överklagande till regeringen. Lotterilagen (1982:1011) har ersatts av en ny lotterilag (1994:1000) som anger att beslut av kommunalnämnd, en länsstyrelse eller lotteriinspektionen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden har ersatts av en ny lag (1994:243) om Allmänna arvsfonden som föreskriver att vissa beslut av Kammarkollegiet kan överklagas till länsrätten medan andra beslut inte kan överklagas.

Slutligen redovisade Fri- och rättighetskommittén ett tjugotal lagar och förordningar inom Miljö- och naturresursdepartementets område som inne-

höll bestämmelser om överklagande till regeringen. Naturvårdslagen (1964:822), miljöskyddslagen (1969:387), lagen (1985:426) om kemiska produkter och lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark ersätts den 1 januari 1999 av miljöbalken, vari möjligheterna att överklaga till regeringen har begränsats. Miljöskyddsförordningen (1989:364) ersätts den 1 januari 1999 av förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, som hänvisar till miljöbalkens bestämmelser om överklagande, liksom den nya förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer, som ersatt förordningen (1985:835) om kemiska produkter. I förordningen (1985:837) om PCB m.m och i förordningen (1985:838) om motorbensin hänvisas fr. o. m. den 1 januari 1999 till överklaganderegler i miljöbalken.

Förordningen (1985:839) om kadmium, förordningen (1985:840) om vissa hälso- och miljöfarliga produkter m.m. och förordningen (1991:1290) om vissa kvicksilverhaltiga varor ersätts den 1 januari 1999 av förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, som i fråga om överklagande hänvisar till miljöbalken, liksom förordningen (1996:971) om farligt avfall som ersatt förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier som tidigare ersatt förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier. Förordningen (1976:1055) om svavelhaltigt bränsle ersätts den 1 januari 1999 av en ny förordning (1998:946) om svavelhaltigt bränsle, som hänvisar till miljöbalkens bestämmelser om överklagande.

Prövningen av överklaganden enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m., lagen (1992:1119) om teknisk kontroll och lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande flyttades den 1 oktober 1998 från regeringen till allmän förvaltningsdomstol. Prövningen av överklaganden av vissa beslut enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering flyttades samtidigt från regeringen till fastighetsdomstol liksom överklaganden av vissa beslut enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter (prop. 1997/98:101, bet. 1997/98:JuU17).

Samtidigt trädde ändringar i ett hundrafemtioal förordningar i kraft (SFS 1998:1031–1189), varigenom överklagandevägarna tydliggjordes. Ett tiotal av förordningsändringarna innebar att överklagandeprövningen flyttades från regeringen.

Nämnas kan också att införandet av miljöbalken den 1 januari 1999 innebär att flera ärendegrupper när det gäller överklaganden till regeringen faller bort; framför allt gäller detta överklaganden av Koncessionsnämndens beslut enligt miljöskyddslagen och länsstyrelses beslut i fråga om dispenser m.m. enligt naturvårdslagen.

Enligt 18 kap. 1 § miljöbalken prövar regeringen efter överklagande dels beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av nationalparker, naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden, miljöskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, dels vissa beslut av generalläkaren enligt balken. Enligt proposition (1997/98:45) Miljöbalk rör besluten frågor som lämpligen inte bör överprövas av förvaltningsmyndighet eller domstol.

I *bilaga 7.2* finns – utan anspråk på fullständighet – redovisat 147 författningar som innehåller bestämmelser om överklagande till regeringen. Förteckningen har upprättats med utgångspunkt från redovisningen i Fri- och rättighetskommitténs betänkande (SOU 1994:117) av förekommande föreskrifter om överklagande till regeringen. Viss sökning i Rixlex författningsregister har också gjorts.

Härutöver gäller att en lång rad myndighetsinstruktioner innehåller bestämmelser om överklagande till regeringen. Vidare innehåller 35 § verksförordningen övergripande bestämmelser om överklagande av myndighetsbeslut i vissa fall till regeringen. Genom de förordningsändringar som trädde i kraft den 1 oktober 1998 som ett resultat av arbetet inom Regeringskansliet med att förtydliga överklagandevägarna klargjordes i 40 myndighetsinstruktioner vilka beslut som kan överklagas till regeringen. I vissa fall anges uttryckligt att det är fråga om personalärenden.

Antalet av regeringen avgjorda överklagandeärenden

År 1993 bereddes över hälften av de 1987 avgjorda överklagandeärendena, eller 1065 ärenden, hos Miljö- och naturresursdepartementet och gällde till övervägande del plan- och byggfrågor. År 1994 sjönk antalet överklagandeärenden till 1 753 och nästan hälften eller 810 bereddes inom Miljö- och naturresursdepartementet. År 1996 hade andelen överklagandeärenden sjunkit till 1 197 och hos Miljödepartementet hade ärendena sjunkit till närmare en tredjedel eller 432. Inom Inrikesdepartementet bereddes 217 överklagandeärenden, inom Kommunikationsdepartementet 177 och inom Arbetsmarknadsdepartementet 111 överklagandeärenden. I övriga departement bereddes betydligt färre överklagandeärenden. Minskningen hos Miljödepartementet berodde i stor utsträckning på att överprövningen av planärenden den 1 juli 1996 fördes över till Inrikesdepartementet. Under 1997 minskade antalet avgjorda överklagandeärenden ytterligare något, nu till 1 145. Det högsta antalet bereddes hos Inrikesdepartementet (401), medan Miljödepartementets överklagandeärenden sjönk till 155. Inom Kommunikationsdepartementet bereddes 176 överklagandeärenden. Det kan i sammanhanget – som framgår av en skrivelse den 19 februari 1998 från rättschefen vid Statsrådsberedningen – emellertid inte bortses ifrån att en del av minskningen kan motsvaras av ökade ärendebalanser.

7.3 Regeringsprotokollen

7.3.1 Statistik

I *bilaga 7.3.1* lämnas en redovisning i tabellform av antalet avgjorda regeringsärenden och deras fördelning på ärendegrupper och departement under år 1997. Antalet ärenden under år 1997 och de närmast föregående åren framgår av följande uppställning:

År	Antal
1990	20 650
1991	21 394
1992	13 990
1993	13 992
1994	12 981
1995	11 691
1996	10 241
1997	9 373

Av tabellen framgår att antalet ärenden som varje år avgjorts genom regeringsbeslut sedan år 1993 efter hand minskat med mer än 4 600. En sammanställning över ärendeutvecklingen sedan år 1987 finns i *bilaga 7.3.2*.

De största ärendegrupperna var under år 1997 dispens- och övriga partsärenden (2 365), anställningsärenden (1 826), regleringsbrev samt anslags- och bidragsärenden (1 787) och överklaganden (1 145). Det innebär i fråga om dispens- och övriga partsärenden en minskning sedan föregående år med 604, i fråga om anställningsärenden (tidigare tjänsteärenden) en minskning med 93, i fråga om regleringsbrev m.m. en ökning med 352 och i fråga om överklaganden en minskning med 54.

Justitiedepartementet handlade under året det största antalet ärenden, 1524, varav 779 nådeärenden. Det innebär att antalet ärenden som avgjorts genom regeringsbeslut efter beredning i Justitiedepartementet minskat med 494 sedan föregående år. Det näst största antalet ärenden handlades av Inrikesdepartementet. Det var 997 ärenden, en ökning med 236. För Finansdepartementets del minskade antalet ärenden från 1 133 år 1996 till 762 år 1997.

Redovisningen i denna del föranleder inte något särskilt uttalande av utskottet

7.3.2 Granskning av regeringsprotokollen

I likhet med tidigare år har protokollen över samtliga regeringsbeslut under föregående år infordrats från departementen. Protokollen har fortlöpande levererats till utskottet under år 1997 och början av 1998. Sedan de gått igenom av utskottets kansli har de återställts till departementen.

Vid genomgången av protokollen har i första hand uppmärksammats beslut som innefattat myndighetsutövning mot enskilda i ärenden som fullföljts genom överklagande till regeringen. Genomgången har koncentrerats till vissa departement, nämligen Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet och Miljödepartementet. I övrigt har protokollen vid årets granskning mera stickprovsvis tjänat som underlag för kontroller av enskilda ärenden som behandlats av regeringen efter beredning i skilda departement. Utskottets granskning har riktats in på allmänt förvaltningsrättsliga aspekter på regeringsärendenas handläggning.

Antalet ärenden som innefattar myndighetsutövning mot enskilda och prövas efter överklagande till regeringen varierar i tämligen hög grad mellan departementen. Bland de departement som undersökningen har koncentrerats till uppvisar Miljödepartementet ett särskilt stort inslag av sådana ärenden. Det har här rört sig bl.a. om ärenden om strandskydd och andra ärenden enligt naturvårdslagen (1964:822) och om ärenden enligt miljöskyddslagen (1969:387). Särskilt få beslut av det ifrågavarande slaget uppvisar Utbildningsdepartementet.

Utskottets bedömning

Såvitt har framgått av den granskning som nu företagits företer regeringsbesluten från formella synpunkter allmänt sett knappast några sådana brister att det finns anledning till en mera generell kritik. Endast i enstaka fall har formella ofullkomligheter kunnat konstateras. I några fall har brister i protokollet påpekats under hand till vederbörande departement. I andra fall omtalas gjorda iakttagelser i det följande.

I några fall från *Socialdepartementet* har regeringsbeslut utformats så att beslutsmotiveringen hänvisar till en myndighetsförfattning, vars innehåll inte kan utläsas av regeringsbeslutet eller någon bilaga till det (t.ex. beslut den 3 april 1997 nr 3). Från *Socialdepartementets* område noteras också att skälen till några regeringsbeslut hänvisar till myndighetsyttranden, vilkas innehåll inte återgivits och som inte heller fogats till beslutet som bilagor (t.ex. beslut den 27 februari 1997 nr 4-5). I dessa fall skulle besluten ha vunnit i formellt hänseende på en utformning som låtit skälen för regeringens ställningstaganden framträda klarare.

Från *Arbetsmarknadsdepartementets* område har noterats att expeditionerna i tre regeringsärenden som avgjorts vid regeringssammanträdet den 11 september 1997 undertecknats av statsrådet Margareta Winberg, trots att hon inte deltog i sammanträdet. Sedan detta uppmärksammats inom departementet har expeditionschefen på protokollsexemplaren av regeringsbesluten tecknat en upplysning om förhållandet.

Enligt 7 kap. 7 § regeringsformen skall expeditioner av regeringens beslut för att bli gällande skrivas under av statsministern eller annat statsråd på regeringens vägnar. Av 13 § förordningen (1975:1) om protokoll och expeditioner i regeringsärenden m.m. framgår att expedition i regeringsärenden som inte skall undertecknas av statsministern och kontrasigneras av föredragande statsråd skrivs under av föredragande statsrådet och kontrasigneras av en tjänsteman i Regeringskansliet. Uppkommer hinder för föredragande statsråd att kontrasignera eller skriva under expedition av beslut vid regeringssammanträde, fullgörs uppgiften enligt 15 § förordningen efter vad ordföranden bestämmer av annat statsråd som har deltagit i sammanträdet.

Även om det inte framgår omedelbart av regeringsformens lydelse får det anses underförstått att det statsråd som skriver under ett regeringsbeslut skall ha varit närvarande vid det regeringssammanträde då beslutet fattades. Detta bekräftas också av föreskrifterna i förordningen om protokoll och expedit-

ioner i regeringsärenden m.m. Tydligt är att vad som gäller i detta hänseende inte har iakttagits i de tre fall som nu har berörts. Enligt vad som inhämtats från Arbetsmarknadsdepartementet berodde det inträffade på ett förbiseende. Utskottet finner inte anledning till något annat uttalande än att det inträffade givetvis pekar på behovet av skärpt uppmärksamhet på att expeditioner i regeringsärenden undertecknas på ett korrekt sätt.

Som förut omtalats har ett stort antal regeringsärenden som innefattar myndighetsutövning mot enskilda handlagts inom *Miljödepartementet*. Uppenbart är att de ärenden det här rörts sig om i allmänhet är både omfattande och betydelsefulla. Regeringens beslut i ärendena är också regelmässigt utförligt motiverade. En iakttagelse är att det många gånger förflutit ganska lång tid mellan underinstansens beslut och regeringens slutliga avgörande. Omkring två år tycks vara vanligt.

Utskottet anser sig inte ha grund för att uttala någon kritik med anledning av tidsåtgången i de granskade ärendena men anser att den fortsatta utvecklingen i fråga om tidsåtgången i förvaltningsärenden hos Miljödepartementet bör bevakas noga, i första hand inom departementet självt. Utskottet är medvetet om att miljöbalkens ikraftträdande den 1 januari 1999 kommer att föra med sig att vissa ärendegrupper som beretts i Miljödepartementet inte längre skall avgöras av regeringen.

Några andra frågor av sådan principiell vikt att de bör tas upp i granskningsbetänkandet har inte uppmärksammats under denna granskning.

7.4 Vissa förvaltningsärenden

7.4.1 Ärendegrupper från vissa departement

Inom utskottets kansli har gjorts en genomgång av akterna i fyra slag av regeringsärenden som kommit in till Regeringskansliet år 1997. Det gäller vissa vägärenden och ärenden om tillstånd till luftfartsverksamhet, som handlagts inom Kommunikationsdepartementet, ärenden enligt kulturminneslagen (1988:950), som handlagts inom Kulturdepartementet och vissa ärenden enligt plan- och bygglagen (1987:10), som handlagts inom Inrikesdepartementet. Slutligen har en del av akterna i de ärenden om permutation av stiftelser som lagts upp under åren 1995–1997 gått igenom. Dessa ärenden har handlagts inom skilda departement.

Förvaltningslagen

Trots att regeringen inte är en förvaltningsmyndighet i förvaltningslagens mening har det ansetts viktigt att man även i regeringsärenden följer de principer som förvaltningslagen ger uttryck för. Viktiga sådana principer är offentlighetsprincipen och kommunikationsprincipen. I förvaltningslagen behandlas kommunikationsprincipen i 16 och 17 §§ om parts rätt att få del av uppgifter. Enligt 17 § får ett ärende inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han fått tillfälle att yttra sig över

den, om ärendet avser myndighetsutövning mot enskild. Ärendet får emellertid avgöras utan att så skett, bl.a. om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknar betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövliga. Andra skäl för att underlåta kommunikation med part är att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet eller om ärendet inte kan uppskjutas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen skall ske muntligt, genom vanligt brev, delgivning eller på annat sätt.

Enligt 15 § skall uppgifter som myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot enskild.

Bestämmelser om motivering av beslut finns i 20 §. Ett beslut som innebär att ett ärende avgörs skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om ärendet gäller myndighetsutövning mot enskild. Skälen får dock helt eller delvis utelämnas bl.a. om beslutet inte går någon part emot eller det är uppenbart obehövt att upplysa om skälen eller om ärendet är brådskande.

Enligt 22 § förvaltningslagen får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Förvaltningslagen uppställer som allmänt krav att varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall beaktas möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter om så behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Resultatet av genomgången av ärendena

Vägärendena

En genomgång har gjorts av 28 av de ärenden angående vägfrågor som under 1997 har kommit in till Kommunikationsdepartementet. Ärendena gäller frågor om indragning eller omläggning av väg eller indragning från allmänt underhåll av väg. Därutöver har ärenden granskats som gäller arbetsplaner för omläggning eller dylika åtgärder i fråga om vägar. Ärendena har i flertalet fall avsett överklaganden av Vägverkets beslut. Vägverket har i dessa fall lämnat över överklagandena till regeringen med eget yttrande. Dessa yttranden har regelmässigt kommunicerats med klaganden. Ett par ärenden avser överklaganden av länsstyrelses beslut.

Under granskningen har några iakttagelser gjorts. I ett antal fall har kunnat konstateras att relativt lång tid har förflutit mellan det att överklagandet har kommit in till departementet och det att klaganden kommunicerats Vägverkets yttrande. I andra fall har konstaterats en viss tidsutdräkt mellan det att skriftväxlingen har avslutats och att regeringen har fattat beslut i ärendet. I några ärenden har vidare observerats att klagandena inte har fått ta del av tjänsteanteckningar som tillförts ärendet. Därutöver har i ett par fall noterats att regeringens beslut saknar motivering.

Kommunikationsdepartementet har beretts tillfälle att lämna synpunkter på de gjorda iakttagelserna, *bilaga 7.4.1.1*. Departementet påpekar inledningsvis

att handläggningen av vägärenden är juridiskt och sakligt komplicerad. Sedan 1997 tillämpas följande ordning. Ärendet granskas av juristerna på rättssekretariatet för att kontrollera att inga formella fel i handläggningen förekommit och att ärendet skall prövas i sak. Sakprövningen sker sedan av handläggare med teknisk kunskap på infrastrukturenheten. Under denna tid sker gemensam beredning. Sakenheten lägger sedan ett förslag till beslut som granskas av rättssekretariatet. Därefter sker föredragning först för expeditionschefen och statssekreteraren och sedan för föredragande statsråd. Enligt departementet är det klart att denna handläggningsordning medför tidsutdräkt.

Som en bakgrundsbeskrivning anges vidare bl.a. att man erfarit att man ofta behöver kommunicera fler handlingar än Vägverkets yttrande över överklagandet. Därför har man från departementets sida medvetet valt att vänta med kommunikeringen tills man hunnit bereda ärendet lite längre. På detta sätt slipper man kommunicera handlingar i flera omgångar. Departementet påpekar dock att även om man kommunicerar Vägverkets yttrande så snart ärendet kommit in och det inte behövs fler kommunikeringar, erfordras ändå en hel del tid för att bereda ärendena.

När det gäller iakttagelsen att det har förflutit relativt lång tid mellan det att ett överklagande kommit in och det att Vägverkets yttrande har kommunicerats med den klagande förklarar departementet det i det flesta fall med att ärendet inte varit av sådant slag att det prioriteras då hög arbetsbelastning råder.

Iakttagelser om tidsutdräkt mellan avslutad skriftväxling och regeringens beslut förklaras i ett fall med ärendets innehåll i sak, som hade anknytning till frågan om tunneln genom Hallandsåsen. I ett par fall har tidsutdräkten berott på att handläggarna varit sysselsatta med den vart tionde år återkommande transportpolitiska propositionen, vilken hade högst prioritet inom departementet under hösten. Ett fall av tidsutdräkt förklaras med att ärenden av aktuell art inte har högsta prioritet vid hög arbetsbelastning. Enligt departementet har det också visat sig svårt att ta upp ärenden för regeringsbeslut under semestertid (juni–september), eftersom ärendena ofta är komplexa och kräver stora arbetsinsatser av huvudmän, rättssekretariat och expeditionschef.

De fall som iakttagits angående att klaganden inte har fått ta del av tjänsteanteckningar som tillförts berörda ärenden förklaras i huvudsak med att anteckningarna inte innehåller nya uppgifter i sak och därför varit överflödiga.

När det gäller de regeringsbeslut som har noterats sakna motivering, anför departementet att regeringen vid sin prövning i sak i aktuella ärenden, som gällt frågan om avvisning av talan, har gjort samma bedömning som länsstyrelsen och därvid funnit länsstyrelsens beslut tillfredsställande motiverat. Mot denna bakgrund har regeringen funnit det obehövligt att upplysa om att skälen för regeringens beslut är desamma som för länsstyrelsens beslut.

Genomgången har avsett 17 ärenden om tillstånd enligt luftfartslagen (1957:297) till luftfartsverksamhet. Akternas innehåll har inte givit anledning till någon vidare granskning från formella utgångspunkter.

Kulturminnesärendena

En genomgång har gjorts av 13 avgjorda ärenden i kulturminnesfrågor. Det är i huvudsak fråga om överklaganden. Ärendena gäller till övervägande del fornlämningar. Två ärenden avser överklagande från ett arkeologiskt konsultföretag angående utseende av undersökare respektive ersättning för konserveringskostnader. Fyra av ärendena har avgjorts med att länsstyrelsens beslut upphävts och ärendet överlämnats till länsstyrelsen för ny behandling, vilket innebär att endast regeringsbeslut och det överklagade beslutet finns kvar i akterna hos Regeringskansliet.

I samtliga ärenden utom ett har överklagandet remitterats till Riksantikvarieämbetet. Genomgående har regeringen gjort samma bedömning som ämbetet.

Dokumentationen när det gäller ärendehantering har i vissa fall inte varit fullt tillfredsställande. Den dokumentation som finns visar inte alltid vilken kommunikation som förekommit i ärendet. Det gäller ärendena Ku97/1312 där det inte finns dokumentation om att yttrande från länsstyrelsen tillställdes parten, samt Ku97/51, Ku97/2847 och Ku97/3001, där det inte dokumenterats att länsstyrelsens yttrande tillställdes klaganden. I detta sammanhang kan nämnas att diariet inte tycks innehålla andra uppgifter om utgående handlingar under skriftväxlingen än remisser till Riksantikvarieämbetet.

I ett par ärenden har samtliga klagande inte behandlats som part. Detta gäller Ku97/63, där fyra familjemedlemmar var för sig överklagat ett länsstyrelsebeslut, men endast en av dem tillställts handlingar som tillförts ärendet. I det fallet upptogs samtliga familjemedlemmar som klagande i regeringsbeslutet, vilket inte är fallet med en av klagandena i ärendet Ku97/51. Denne klagande tillställdes inte heller genom departementets försorg handlingarna i ärendet.

När det gäller motiveringarna i regeringsbesluten visar genomgången inte annat än att skälen utformats på ett tydligt och lättillgängligt sätt.

Synpunkter på iakttagelserna har inhämtats från Kulturdepartementet, *bilaga 7.4.1.2*. Från departementets sida har framhållits att kommunikation regelmässigt sker i de aktuella ärendena. Det medges dock att rutinerna inte varit helt tillfredsställande när det gäller dokumentationen av kommunikationen. Beträffande frågan om partsställning har från Kulturdepartementets sida framhållits att samtliga klagande torde ha fått del av handlingarna i ärendena, men att det förekommit vissa brister, som gällde omnämmandet av part i regeringsbeslutet (Ku97/51) resp. kommunikationen med samtliga parter i ärendet (Ku97/63). Från Kulturdepartementets sida har understrukits att handläggningsrutinerna med anledning av iakttagelserna omedelbart ändrats.

Genomgången har avsett ett slumpmässigt urval om 30 akter i ärenden som gällt överklaganden till regeringen enligt plan- och bygglagen. Ärendena gäller frågor om detaljplaner, bygglov, förhandsbesked och rivningslov.

Under granskningen har några iakttagelser gjorts, i första hand angående tidsåtgången för handläggningen i departementet. De iakttagelser som gjorts har delgivits Inrikesdepartementet, och departementet har lämnat synpunkter med anledning av dem, *bilaga 7.4.1.3*.

Såvitt gäller tidsåtgången har departementet inledningsvis anfört att det inom dess planerhet handläggs ca 450 förvaltningsärenden per år. Ärendena bereds normalt av respektive handläggare i ordning efter när de kommit in. Samtidigt sker en viss prioritering så att brådskande ärenden tas upp med förtur. Bl.a. prioriteras detaljplaneärenden och bland dem sådana som vid genomförandet kan ha positiva effekter på sysselsättningen.

Beträffande ärendet In97/614/PL, som avsåg bygglov för ett stall med förråd, har departementet anfört följande. Ärendet kom in till departementet i februari 1997. Efter medgivet anstånd kom en komplettering från klaganden in i april 1997. Ärendet avgjordes genom regeringsbeslut den 11 juni 1998. Under senare tid har frågan om hästhållning i anslutning till bostadsbebyggelse varit aktuell i ett flertal ärenden, varav många också remitterats till Boverket. Beredningen av dessa ärenden blir mera omfattande bl.a. med hänsyn till intresset av att det trots ärendenas olika beskaffenhet ändå sker en enhetlig behandling av likartade frågor. När det gäller det aktuella ärendet hade regeringen i ett tidigare beslut prövat frågan om bygglov på samma fastighet för en byggnad avsedd för bl.a. tre hästar. En noggrann analys behövde därför göras av bl.a. likheter och skillnader mellan de båda ärendena.

I fråga om ärendet In97/1455/PL, som avsåg en ny infart till hamnen i Åhus, Kristianstads kommun, har följande anförts från departementet. Ärendet kom in till departementet i juni månad 1997. En av de klagande hade anstånd för komplettering av överklagandet till den 1 september 1997. Ärendet avgjordes genom regeringsbeslut den 20 maj 1998 sedan kommunikering skett av en skrivelse från kommunen. Ärendet tillhör den grupp av ärenden som normalt prioriteras. De olägenheter som förorsakas enskilda av ändrad trafikföring är ofta av sådant slag att de är svårbedömda, vilket kräver en mer omfattande beredning. I det aktuella ärendet, där det var flera klagande som berördes på olika sätt av planen, påverkades handläggningstiden också av att den handläggare som ursprungligen hade ärendet lottat på sig slutade på departementet.

Utskottets bedömning

När det gäller granskningen av *vägärenden* har utskottet i ett par fall noterat att regeringens beslut saknar motivering. Kommunikationsdepartementet har anfört att regeringen vid sin prövning i sak i aktuella ärenden, som gällt frågan om avvisning av talan, har gjort samma bedömning som länsstyrelsen och därvid funnit länsstyrelsens beslut tillfredsställande motiverat. Mot

denna bakgrund har regeringen funnit det obehövt att upplysa om att skälen för regeringens beslut är desamma som för länsstyrelsens beslut. Utskottet vill härvid framhålla vikten av att de krav på motivering av beslut som har kommit till uttryck i 20 § förvaltningslagen uppfylls också i regeringsärenden. I enlighet med detta anser utskottet att det i förevarande fall hade varit mer tillfredsställande om det av regeringens beslut hade framgått att regeringen delade länsstyrelsens bedömning. Granskningen av vägärenden föranleder i övrigt inget uttalande från utskottets sida.

När det gäller handläggningen av *ärendena enligt kulturminneslagen* kan utskottet konstatera att de smärre brister som förekommit inte inneburit någon egentlig nackdel för den enskilde klaganden. Från Kulturdepartementets sida har framhållits att rutinerna numera förbättrats. Något särskilt uttalande från utskottets sida är inte påkallat.

I fråga om ärendena enligt *plan- och bygglagen* konstaterar utskottet att i vart fall handläggningen av ärendet om en ny infart till hamnen i Åhus tagit längre tid än vad som synes ha varit önskvärt, delvis på grund av organisatoriska förhållanden inom Inrikesdepartementet. Utskottet finner detta icke fullt tillfredsställande och utgår från att departementet vakar över att liknande fall förebyggs.

7.4.2 Permutationsärenden

Stiftelselagen

Stiftelselagen (1994:1220), som innehåller en utförlig civilrättslig reglering av stiftelseinstitutet, trädde i kraft den 1 januari 1996. Bestämmelserna i 6 kap. stiftelselagen, som gäller ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande, tillämpas dock först från och med den 1 januari 1997 på stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun, ett landsting eller en kyrklig kommun.

Enligt stiftelselagen bildas en stiftelse genom att stiftaren förordnar att han för ett bestämt ändamål vill skapa en varaktigt bestående, självständig förmögenhet av egendom som han i enlighet med förordnandet tillskjuter själv. Stiftelsens förordnande skall som regel vara skriftligt och undertecknat av stiftaren eller stiftarna. För att det skall uppkomma en stiftelse krävs att den för stiftelsen avsedda egendomen är avskild, vilket anses vara fallet först om den har tagits om hand av någon som har åtagit sig att förvalta den i enlighet med stiftelseförordnandet.

Med stiftelselagens definition av begreppet stiftelse omfattar den nya lagen i regel inte stiftelser som för sin verksamhet är beroende av fortlöpande ekonomiskt stöd. I sådana fall kan man nämligen inte anse att den avskilda egendomen varaktigt skall förvaltas av stiftelsen. I en övergångsbestämmelse till lagen föreskrivs att anslagsberoende stiftelser som har tillkommit före lagens ikraftträdande skall omfattas av lagen. Några nya sådana stiftelser har dock inte kunnat bildas sedan stiftelselagen trätt i kraft.

Enligt stiftelselagen måste styrelsen eller förvaltaren ha tillstånd av Kammarkollegiet för att ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta före-

skrifter i stiftelseförordnandet som avser bl.a. stiftelsens ändamål och hur stiftelsens förmögenhet skall vara placerad. Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller om de har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl. Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål skall så långt möjligt beaktas vad som kan antas ha varit stiftarens avsikter.

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av myndighet skall få ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet *som angår något annat än stiftelsens ändamål* är styrelsen eller förvaltaren oförhindrad att besluta om ändringen, men tillsynsmyndigheten måste ges tillfälle att kontrollera att föreskrifterna inte strider mot en tvingande bestämmelse i stiftelselagen.

Är det fråga om en stiftelse som bildats av staten, får regeringen även utan styrelsens eller förvaltarens samtycke ändra eller upphäva andra föreskrifter än som avser stiftelsens ändamål.

Permutationslagen

Före ikraftträdandet av stiftelselagen fanns inte någon civilrättslig lagstiftning om stiftelser i Sverige. Stiftelsernas förhållanden var emellertid i vissa avseenden reglerade i lagstiftningen, bl.a. genom lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser och permutationslagen (1972:205).

Permutationslagen reglerar förutsättningarna för ändring, upphävande och undantag i fråga om stiftelseförordnanden som meddelats av enskilda. Enligt 1 § permutationslagen kan efter ansökan bestämmelse ändras eller upphävas eller undantag medges om bestämmelse som meddelats i gåvobrev, testamente eller stiftelseförordnande eller liknande handling inte kan iakttas eller om bestämmelsen blivit uppenbart onyttig eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter (permutation). Avser permutation ändring av ändamålet skall det nya ändamålet så nära som möjligt motsvara det ursprungliga. Frågan om permutation prövas i huvudsak av Kammarkollegiet. Om permutationsärendet gäller ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller om det i ärendet uppkommer fråga av särskild vikt från allmän synpunkt skall kollegiet med eget yttrande överlämna ärendet till Konungen för avgörande.

Permutationslagen gäller inte ärenden för vilka 6 kap. stiftelselagen är tillämplig, vilket innebär att permutationslagen numera i mycket begränsad utsträckning är tillämplig på stiftelseförordnanden. Om det brister i någon av förutsättningarna för vad som enligt stiftelselagen konstituerar en stiftelse, skall permutation däremot ske enligt permutationslagens bestämmelser. Det kan t.ex. vara fråga om villkor i gåvobrev eller testamente.

Före permutationslagens tillkomst prövades alla ärenden om permutation av regeringen. Fram till den 1 januari 1997 ankom det på regeringen att pröva permutationer i fråga om stiftelser som bildats av staten, en kommun eller annat offentligt subjekt.

När det gällde frågan om vilka krav som ställdes i formellt hänseende var rättsläget oklart. Så mycket var dock klart att frågan om permutation kunde tas upp på ansökan. Behöriga att ansöka om permutation torde i vart fall ha varit styrelsen och stiftaren. Om ärendet aktualiserades av annan än stiftelsens styrelse torde ha funnits en skyldighet att bereda styrelsen tillfälle att yttra sig i ärendet. Stiftelser bildade av staten eller en kommun med allmänna medel torde i åtskilliga hänseenden ha varit underkastade andra regler än sådana som bildats av enskilda personer. Frågor kring dessa stiftelser har dessutom en stark anknytning till den offentliga rättens principer. Den rättsliga grunden för regeringens permutationsrätt har betecknats som en konstitutionell sedvanerätt med anknytning till området för allmän civillag. När det gäller kommunaliserade ändamål hade i åtskilliga permutationsfall uttalats den principen att ett stiftelseförordnande som fullföljer ett visst ändamål bör ändras sedan det blivit ett åliggande för kommun (landsting, församling) att med skattemedel tillgodose ändamålet.

Offentligrättsligt bildade stiftelser

Riksdagen godkände hösten 1995 ett förslag från regeringen om formerna för verksamhet som är beroende av statligt stöd (prop. 1995/96:61). Beslutet innebär att när staten tillsammans med annan part engagerar sig i en verksamhet som är beroende av statligt stöd, skall det ske genom aktiebolag eller en ideell förening. Enligt regeringens uppfattning fyllde dessa verksamhetsformer även de behov som kommuner och landsting har av privaträttsliga former för denna typ av verksamhet. Under riksdagsbehandlingen av förslaget till stiftelselag uttalade lagutskottets majoritet (1993/94:LU12 s. 21 f) att det inte fanns något principiellt skäl för att möjligheten till godtyckliga ändringar m.m. av stiftelseförordnanden borde vara mindre restriktiv i fråga om stiftelser som är bildade av kommun än för andra stiftelser. I prop. 1996/97:22 Statliga stiftelser (s. 42) framhöll regeringen att behovet av särskilda permutationsbestämmelser som rör förvaltningsföreskrifter för kommunala stiftelser inte var särskilt trängande. Regeringen hänvisade också till den kritik Lagrådet framfört mot en särbehandling av offentligrättsligt bildade stiftelser.

Under en övergångstid från stiftelselagens ikraftträdande den 1 januari 1996 fram till den 1 januari 1997 gällde inte stiftelselagens bestämmelser om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden eller permutationslagen för stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun, ett landsting eller en kyrklig kommun. Under år 1996 avgjordes inom Regeringskansliet ett stort antal ärenden om upplösning av kommunala bostadsstiftelser, vars verksamhet i stor utsträckning tycks ha övertagits av kommunala bolag. De ansökningar som regeringen inte hann ta ställning till före årsskiftet 1996/97 överlämnades till Kammarkollegiet.

Våren 1998 granskade utskottet regeringens beslut i fråga om permutation av Stiftelsen Bostadskooperationens Garantifond (bet.1997/98:KU25, s.55 f.). Utskottet redovisade därvid bl.a. vissa uttalanden i förarbetena till permutationslagen och viss statistik över permutationsärenden. Utskottet framhöll att den granskning som ankommer på utskottet i första hand borde inriktas mot ärendenas formella sidor och mot handläggningsfrågor. Materiella frågor borde endast tas upp om ett relevant fel uppmärksammas eller om regeringen handlat i strid mot riksdagens beslut eller önskemål. Utifrån dessa förutsättningar fann utskottet inte anledning att rikta kritik mot handläggningen av ärendet. Ärendet hade handlagts enligt rådande bestämmelser och regeringen hade inte överskridit sina befogenheter. Utskottet bedömde att det fanns anledning att vid framtida granskningar återkomma till en generell granskning av regeringens handläggning av permutationsärenden.

Utskottets genomgång

Inom utskottets kansli har gjorts en genomgång av större delen av de permutationsärenden som regeringen avgjort under åren 1995–1998, *bilaga 7.4.2.1*. Syftet med genomgången har varit att undersöka handläggningen av ärendena från formellt förvaltningsmässiga utgångspunkter.

Den största mängden permutationsärenden gällde upplösning av kommunala bostadsstiftelser. Dessa handlades först i Näringsdepartementet och efter den 1 juli 1996 hos Inrikesdepartementet. Endast en mindre del av akterna i dessa bostadsstiftelseärenden har kunnat gås igenom. När det gäller övriga permutationsärenden har flertalet akter gått igenom.

Inom flertalet departement handlades få eller inga permutationsärenden. Förutom inom Näringsdepartementet och senare Inrikesdepartementet handlades en större mängd permutationsärenden inom Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet och Kulturdepartementet.

Genomgången har visat att handläggningstiden många gånger, särskilt inom Utbildningsdepartementet, varit förhållandevis lång. Det kan dock konstateras att denna typ av ärende ofta är av komplicerad beskaffenhet. Till detta kommer att ärendena handläggs inom flera skilda departement vilket innebär att man i de flesta departement förhållandevis sällan kommer i kontakt med stiftelserättsliga frågor.

Genomgången visar vidare att tillämpningen av stiftelselagen också på offentligrättsligt bildade stiftelser efter den 1 januari 1997 förde med sig att regeringen – i motsats till tidigare – inte längre ansåg sig kunna besluta om upplösning av stiftelse.

Rutinerna när det gäller att inhämta yttrande från Kammarkollegiet, där det finns stiftelserättslig expertis, har inte varit enhetlig. Bakgrunden till att sådana yttranden tidigare inte inhämtats är det förhållandet att regeringens prövning i många fall gällde permutationer av offentligrättsligt bildade stiftelser. I fråga om dessa gällde under en stor del av den aktuella tiden inte permutationslagens eller stiftelselagens regler. Stiftelser bildade av staten

eller en kommun med allmänna medel torde i åtskilliga hänseenden ha varit underkastade andra regler än sådana som bildats av enskilda personer.

Med anledning av de iakttagelser som gjorts under genomgången av ärendena ställde utskottet vissa frågor till Regeringskansliet. Utskottet begärde uppgifter om orsakerna till handläggningstidens längd i vissa ärenden, övervägandena bakom att yttranden från Kammarkollegiet inte inhämtats samt inställningen till prövning av andrahandsyrkanden som inte först prövats i underinstans.

Regeringskansliets svar framgår av *bilaga 7.4.2.2*. När det gäller frågan om handläggningstidernas längd har hänvisats till ärendenas komplicerade beskaffenhet och beträffande ärendena om kommunala bostadsstiftelser att ansökningarna behövde kompletteras.

När det gäller frågan om inhämtande av yttrande från Kammarkollegiet har hänvisats till att det i Finans-, Närings- och handels- respektive Inrikesdepartementet inte fanns rutinen att regelmässigt inhämta sådana yttranden och till att Kammarkollegiet före stiftelselagens tillkomst inte hanterade frågor om övergång från kommunala stiftelser till annan organisationsform.

Beträffande frågan om prövning av andrahandsyrkanden har framhållits att yrkandena kan sägas ha inrymts inom eller utgjort en begränsning av det ursprungliga yrkandet. Eftersom det i dessa ärenden bedömdes som klart att grund förelåg för en mer begränsad permutation i överensstämmelse med den praxis Kammarkollegiet självt redovisat, fann regeringen det onödigt att återförvisa ärendena i denna del. En sådan åtgärd skulle ha inneburit ytterligare tidsutdräkt.

Utskottets bedömning

Utskottet kan konstatera att handläggningstiderna i permutationsärendena många gånger varit ganska långa. Det rör sig ofta om handläggningstider på bortåt ett år. Det kan emellertid inte bortses från att ärendena ofta är av komplicerad beskaffenhet. När det gäller ärenden om kommunala bostadsstiftelser har det dessutom varit nödvändigt att avvakta kompletteringar. Emellertid kan det knappast anses rimligt att vissa ärenden hos Utbildningsdepartementet, som efter ikraftträdandet av vissa bestämmelser den 1 januari 1997 skulle handläggas av Kammarkollegiet, inte överlämnades dit förrän i november 1997. Anmärkas kan att sådana överlämnanden skett mycket tidigare inom andra departement. Över huvud taget kan beträffande Utbildningsdepartementets ärenden konstateras att handläggningstiden med få undantag förefaller ha varit alltför lång. Det gäller framför allt de ärenden som kom in under 1996 och ännu inte avgjorts, nämligen U96/2424, U96/3275 och U96/3929, men också U96/2484 som inte avgjordes förrän den 22 oktober 1998 trots att det kom in i juli 1996 och förefaller ha varit färdigkommunicerat i maj 1997. Anmärkas kan att ärendet U96/3275 förkommit. När det gäller ärendet U96/4041, som avgjordes i september 1998, tycks ingen åtgärd enligt vad som framgår av diariet ha förekommit i ärendet mellan den 2 december 1996 och den 14 november 1997, då en förfrågan inkom från Kammarkollegiet, vars beslut överklagats. Också i andra ärenden tycks enligt vad som framgår av diariet lång tid ha förflutit utan att åtgärd vidtagits i ärendena.

Från Utbildningsdepartementets sida har framhållits att departementet avser att i möjligaste mån korta handläggningstiderna. Utskottet vill understryka behovet av att så sker. Det är allmänt sett angeläget att handläggningstiderna i permutationsärenden inte blir alltför långa. Ärendenas karaktär kan många gånger vara sådan att ett avgörande har stor betydelse för den enskilde. Av ett ärende från Socialdepartementet (S96/1494) framgår att en väntetid på närmare åtta månader upplevts som alltför lång. Sedan klaganden yttrat sig över en handling i juni 1996 och andra åtgärder inte förefaller ha vidtagits i ärendet, begärde klaganden i slutet av februari 1997 ett ställningstagande. Ärendet avgjordes den 7 maj 1997.

Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen skall vid behandlingen av regeringsärenden behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Från Inrikesdepartementets sida har framhållits att bedömningen av behovet av att inhämta yttrande i ett förvaltningsärende normalt görs från fall till fall. När det gäller permutationsärenden som handlades i Finans-, Närings- och handels- respektive Inrikesdepartementet fanns inte någon rutin som innebar att yttrande från Kammarkollegiet regelmässigt skulle inhämtas. Kammarkollegiet hade inte före stiftelselagens tillkomst att hantera sådana frågor om övergång till annan organisationsform som var aktuella i de berörda ärendena.

I efterhand kan konstateras att Kammarkollegiets bedömning av stiftelse-rättsliga principer skulle ha kunnat tillföra ärendena om kommunala stiftelser ett värdefullt beslutsunderlag. Som framhållits från Inrikesdepartementets sida låg dock permutationer i fråga om offentligrättsligt bildade stiftelser och frågan om deras övergång till annan organisationsform utanför ramen för de permutationsärenden som Kammarkollegiet då hanterade. Regeringens permutationbeslut i fråga om sådana stiftelser var inte författningsreglerade och således i flera avseenden underkastade andra regler än de som gällde för stiftelser bildade av enskilda personer. Utskottet vill rent allmänt framhålla vikten av att behövliga upplysningar och yttranden från berörda myndigheter inhämtas.

Ramen för en prövning av ett överklagande bestäms i princip av det överklagade beslutet och i överklagandet får inte väckas nya frågor som inte varit föremål för den beslutande myndighetens behandling. Klaganden får i princip i överklagandet inte framställa yrkanden som han inte redan har framfört hos den beslutande myndigheten. Om en fråga väckts i fel ordning skall det inte tas upp till prövning. Från Inrikesdepartementets sida har dock framhållits att de andrahandsyrkanden som regeringen prövat i några ärenden om kommunala stiftelser kan sägas ha inrymts i eller utgjort en begränsning av det ursprungliga yrkandet och att det i enlighet med den praxis som Kammarkollegiet självt redovisat fanns en klar grund för permutation. Granskningen i denna ger inte anledning till något särskilt uttalande från utskottets sida.

I detta sammanhang kan slutligen nämnas att det under genomgången av regeringsprotokollen för år 1997 har uppmärksammats att regeringen fattat beslut i ett ärende om ändring av stiftelseförordnande, bl.a. beträffande stif-

telsens ändamål. Det kan finnas anledning för utskottet att återkomma till detta ärende vid ett senare granskningstillfälle.

1998/99:KU10

Utskottets anmälan

Resultatet av den i det föregående redovisade granskningen av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning samt av regeringens skrivelse 1997/98:75 med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m. får utskottet härmed för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 15 december 1998

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Kenth Högström (s) och Pär-Axel Sahlberg (s).

Jävsfrågor när departementstjänstemän har styrelseuppdrag

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Helena Bargholtz (fp) anför:

I sin granskning av huruvida jäv kan sägas föreligga när departementstjänstemän samtidigt innehar styrelseuppdrag i statliga bolag framhåller utskottet behovet av en klarare ordning än den som för närvarande tillämpas. Vi välkomnar detta uttalande.

Vi vill härutöver framhålla följande:

Varje lösning där staten uppträder i olika roller – myndighetsutövare och ägare – riskerar att skapa oklarhet. Risk föreligger alltid att statens bolag gynnas på andras bekostnad eller i vart fall att misstankar om att så sker väcks.

Detta illustrerar enligt vår mening det olämpliga i att staten äger företag. Eget ägande gör det svårare att med oväld utöva den statliga huvudrollen, nämligen myndighetsutövningen.

Svårigheterna blir än större om staten i de egna bolagen låter sig företrädas av departementens tjänstemän snarare än av personer som står fria från Regeringskansliets myndighetsutövning.

Fr.o.m. den 7 oktober hade regeringen således följande sammansättning:

Statsminister	Göran Persson
Vice statsminister	Lena Hjelm-Wallén
Justitieminister	Laila Freivalds
Statsråd	Britta Lejon
Utrikesminister	Anna Lindh
Statsråd	Pierre Schori
Statsråd	Leif Pagrotsky
Försvarsminister	Björn von Sydow
Socialminister	Anders Sundström
Statsråd	Maj-Inger Klingvall
Finansminister	Erik Åsbrink
Statsråd	Lars Engqvist (t.o.m. 981231 även chef för Inrikesdepartementet)
Utbildningsminister	Thomas Östros
Statsråd	Ingegerd Wärnersson
Jordbruksminister	Margareta Winberg
Kulturminister	Marita Ulvskog
Statsråd	Ulrica Messing
Miljöminister	Kjell Larsson
Näringsminister	Björn Rosengren (t.o.m. 981231 även chef för Kommunikations-, Arbetsmarknads- samt Närings- och handels-departementen)
Statsråd	Mona Sahlin

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 9 juni 1998 beslutat att bereda samtliga utskott tillfälle att – i de delar som har samband med respektive utskotts beredningsområde – yttra sig över regeringens skrivelse 1997/98:75 med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen.

Utskottet

1998 års redogörelse omfattar regeringsbeslut under tiden den 1 juli 1996–31 december 1997. Närmast föregående redogörelse lämnades hösten 1996 och avsåg tiden den 1 juli 1995–30 juni 1996. Periodens omfattning är bl.a. en anpassning till att det statliga budgetåret numera avser kalenderåret.

Sammanlagt 39 skrivelser redovisas i årets redogörelse inom finansutskottets ansvarsområde. Åren 1994, 1995 och 1996 behandlades respektive 43, 43 och 31 skrivelser i motsvarande redogörelser som vid dessa tillfällen omfattade tolv månader. Det bör samtidigt noteras att finansutskottet i sina betänkanden enligt den nya budgetordningen numera t.ex. behandlar samtliga ärenden som ingår i tilläggsbudgeten. Vissa skrivelser omfattar bl.a. av detta skäl ett stort antal moment. Av skrivelserna är åtta äldre än två år och fyra äldre än tre år. Av dessa senare fyra redovisas tre som slutbehandlade. Det äldsta icke slutbehandlade ärendet härrör därmed från riksmötet 1994/95.

Finansutskottets granskning har i första hand avsett tillkännagivandena till regeringen samt regleringsbrev för budgetåret 1998. Utskottets allmänna bedömning är att riksdagens beslut inom utskottets ansvarsområde i allt väsentligt fullföljts på det sätt som riksdagen avsåg vid beslutstillfället. Utskottet vill därutöver kommentera regeringens redovisning på några punkter.

Allmänhetens bankombudsman (punkt Fi 5. mom. 4)

Detta tillkännagivande från hösten 1993 initierades av näringsutskottet. Regeringen anger i skrivelsen att frågan om en ombudsman för bankfrågor kommer att behandlas i samband med en översyn av konsumentfrågor på det finansiella området.

Finansutskottet konstaterar för sin del att riksdagens beställning ännu efter fem år inte är tillgodosedd. Enligt uppgift från Finansdepartementet kommer en intern promemoria i ärendet att upprättas under hösten 1998.

Begränsad uppräknig av basbeloppet (punkt Fi 9. mom. 44)

Efter initiativ av socialförsäkringsutskottet beslöt riksdagen hösten 1994 om ett tillkännagivande när det gäller en begränsad uppräknig av basbeloppet. Det skedde i samband med behandlingen av proposition 1994/95:25 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder (bet 1994/95:FiU1, rskr 1994/95:145). Finansutskottet ansåg därvid att regeringen borde göra en djupare analys av effekterna för olika samhällsområden av förändringarna av basbeloppsberäkningen.

Regeringen anmäler i sin redogörelse – som är daterad den 29 april 1998 – att ett uppdrag att genomföra en undersökning av vilka effekter den begränsade basbeloppsuppräknigen har i olika privaträttsliga sammanhang beräknas kunna redovisas för riksdagen under riksmötet 1997/98. Finansutskottet kan konstatera att någon sådan redovisning ännu inte har gjorts. Utskottet har emellertid erfarit att diskussioner pågår mellan socialförsäkringsutskottet och Socialdepartementet om former och tidpunkt för en återrapporering till riksdagen.

Lokaliseringen av AB Svenska Spel (punkt Fi 17. mom. 2)

I samband med beredningen av frågan om sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tipstjänst våren 1996 gjordes ett tillkännagivande om lokaliseringen av det nya bolaget liksom om fördelningen av uppgifter i det nya bolaget mellan Visby och Sundbyberg.

I regeringens föregående redogörelse (1996/97:15) redovisades denna punkt som slutbehandlad med hänvisning till att det nya bolaget enligt bolagsordningen skall ha sitt säte i Visby. I finansutskottets yttrande (1996/97:FiU1y) till konstitutionsutskottet över redogörelsen anförde utskottet att det inte framgick hur regeringen i övrigt skall efterkomma riksdagens uttalande. Finansutskottet utgick från att en sådan redovisning skulle komma att redovisas i nästkommande redogörelse från regeringen.

Utskottet noterar att regeringen i den nu aktuella redogörelsen framhåller att den numera för en systematisk dialog i viktiga frågor med företrädare för AB Svenska Spel. Ett väsentligt syfte med denna dialog är, heter det, att säkerställa att de uttalanden som riksdagen gjort avseende Svenska Spel efterlevs.

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (punkt Fi 25. mom. 1)

Av redogörelsen framgår att regeringen den 27 november 1997 beslutade att lägga riksdagens skrivelse 1996/97:17 till handlingarna.

Utskottet vill påpeka att den här aktuella riksdagsskrivelsen gällde betänkande 1996/97:FiU7. I detta betänkande behandlade utskottet regeringens skrivelse 1995/96:194 om utvecklingen inom den kommunala sektorn samt ett antal motioner med anledning av denna. Utskottet konstaterar att riksdagen den 23 oktober 1996 beslöt att lägga regeringens skrivelse till handling-

arna. Det får enligt utskottet anses mindre tillfredsställande att det tog drygt ett år att effektuera ett beslut av denna karaktär.

1998/99:KU10
Bilaga 4.1

Stockholm den 12 november 1998

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Sven-Erik Österberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Peter Eriksson (mp), Lena Ek (c), Lars Leijonborg (fp), Bo Lundgren (m) och Stefan Attefall (kd).

Skatteutskottets yttrande
1998/99:SkU3y
Behandlingen av riksdagens skrivelser till
regeringen

1998/99:KU10
Bilaga 4.2

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 1997/98:75 med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen. Med anledning härav får skatteutskottet anföra följande.

Finansdepartementets ärende 1 (s. 92) gäller ett tillkännagivande till regeringen om införande av en avdragsrätt vid arvsbeskattningen för kostnader för vård och skötsel av gravplats. Med anledning av detta ärende påpekade utskottet redan förra året att detta tillkännagivande beslutades av riksdagen redan år 1989 efter förslag av skatteutskottet (rskr. 1988/89:158; bet. 1988/89:SkU22 mom. 22). Med tanke på den långa tid som förflutit sedan det ifrågavarande tillkännagivandet gjordes och att skatteutskottet enligt stod bakom uttalandet när det beslutades av riksdagen anser utskottet att det är anmärkningsvärt att ingen av de regeringar som regerat landet sedan dess har vidtagit någon som helst åtgärd med avseende på denna fråga. Utskottet utgår ifrån att regeringen presenterar en lösning senast i samband med kommande förslag till ny arvs- och gåvoskattelagstiftning som enligt redogörelsen kommer att läggas fram för riksdagen under år 1999.

I övrigt föranleder regeringens redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen – såvitt avser de ärenden som har beretts av skatteutskottet – inga vidare kommentarer från utskottets sida.

Stockholm den 10 november 1998

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

I beslutet har deltagit: Arne Kjörnsberg (s), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Holger Gustafsson (kd), Carl Erik Hedlund (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin (s), Marie Engström (v), Helena Höij (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Yvonne Ruwaida (mp), Johan Pehrson (fp), Lars U Granberg (s), Catharina Hagen (m), Per-Olof Svensson (s) och Agne Hansson (c).

1998/99:KU10
Bilaga 4.2

Avvikande mening

Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Catharina Hagen (m), Holger Gustafsson (kd), Helena Höij (kd), Agne Hansson (c) och Johan Pehrson (fp) anför följande:

Upprinnelsen till ärende Fi 51 om *yrkesfiskare* (s. 106) var en rad motioner som hade väckts under den allmänna motionstiden 1996 om yrkesfiskarnas ekonomiska villkor i förhållande till yrkesfiskarna i våra konkurrentländer och möjligheten att införa ett s.k. yrkesfiskaravdrag efter förebild från Danmark. På förslag av skatteutskottet, som var enigt, beslutade riksdagen i december 1996 att göra ett tillkännagivande om att regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag som tillgodosåg motionärernas krav på konkurrensneutralitet (bet. 1996/97:SkU13 mom. 11). Till saken hör att skatteutskottet redan tidigare uttalat att de speciella problem som råder för yrkesfiskarna borde uppmärksammas i lämpligt sammanhang.

Mot den bakgrunden är vi förvånade över att regeringen inte direkt lade fram ett förslag om yrkesfiskaravdrag eftersom en förebild finns och en sådan lösning inte torde vålla några nämnvärda tekniska svårigheter. Att regeringen i stället valde att tillsätta en utredning – och dröjde ända till december 1997, alltså nästan ett år, med att utfärda direktiv och tillkalla utredare – är enligt vår mening anmärkningsvärt och tyder på att regeringen har alltför mycket underskattat vikten av att ta bort den rådande konkurrensnackdelen för våra svenska yrkesfiskare. Vi anser att regeringen nu skyndsamt bör lägga fram ett förslag, åtminstone som en provisorisk åtgärd. Vi anser också att konstitutionsutskottet bör påtala regeringens oskickliga hantering av detta ärende.

Kulturutskottets yttrande
1998/99:KrU1y
Redogörelse för behandlingen av riksdagens
skrivelser till regeringen

1998/99:KU10
Bilaga 4.3

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 1997/98:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen i de delar som har samband med kulturutskottets beredningsområde.

Utskottet

Regeringens nu aktuella redovisning av beslut med anledning av riksdagens skrivelser till regeringen omfattar regeringsbeslut under en 18-månadersperiod, nämligen den 1 juli 1996–den 31 december 1997. Detta innebär att regeringsbesluten under perioden bl.a. rör riksdagsskrivelser om riksdagens beslut om medelsanvisning m.m. för två budgetår, nämligen åren 1997 och 1998.

Regeringens redovisning inom kulturutskottets verksamhetsområde avser 21 riksdagsskrivelser. Den äldsta skrivelsen, från riksmötet 1986/87, redovisas som ännu ej slutbehandlad den 31 december 1997 och avser vissa frågor om fritidsbåtar. Sådana frågor handläggs numera av trafikutskottet. Regeringen anger att av övriga 20 riksdagsskrivelser var sex skrivelser ännu inte slutbehandlade den 31 december 1997.

Riksdagens skrivelse 1996/97:129 handlar om kulturpolitiken och om anslag m.m. inom utgiftsområde 17 för budgetåret 1997 (prop. 1996/97:1 och prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1). Riksdagen beslutade den 19 december 1996 att 1974 års kulturpolitiska mål skulle ersättas med sju nya *mål för den nationella kulturpolitiken*. Regeringen redovisar att de nya målen ställdes upp i regleringsbrev för berörda myndigheter inom kulturområdet redan den 20 december 1996. Regeringen redovisar vidare att Statens kulturråd ett halvår senare, den 19 juni 1997, fick i uppdrag att sprida information om de nya kulturpolitiska målen till övriga statliga myndigheter och statliga institutioner som inte har direkta kulturpolitiska uppgifter samt till Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Utskottet har uppmärksammat att Kungl. Maj:ts cirkulär (1974:450) som avsåg de gamla kulturpolitiska målen upphävdes efter ytterligare två månader, nämligen den 15 augusti 1997. Om mål för den statliga politiken inom en samhällssektor, såsom kultursektorn, skall få den genomslagskraft som avsetts och, i detta fall, kunna bidra till att ge kulturpolitiken styrka inom hela den statliga förvaltningen och i samhället i övrigt är det angeläget att informationen om målen går ut i så nära anslutning som möjligt till riksdagsbeslutet i frågan och att äldre bestämmelser skyndsamt upphävs.

Riksdagen beslutade den 19 december 1996 även att utvidga regeringens allmänna bemyndigande att lämna *statliga utställningsgarantier*. Förslaget innebar i huvudsak

- att garantierna inte längre enbart skulle avse lån av föremål i utländsk ägo till de statliga museerna,
- att kretsen av utställningsarrangörer som kan erhålla garanti skulle utvidgas till att gälla samtliga icke kommersiella utställningsarrangörer och
- att garantierna även skulle kunna omfatta föremål i svensk ägo.

Förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier utfärdades av regeringen den 23 april 1998, dvs. cirka ett år och fyra månader efter riksdagens beslut i frågan.

Kulturutskottet är medvetet om att det kan finnas omständigheter som motiverar det förhållandevis långa dröjsmålet innan regeringen utfärdade den aktuella förordningen. Det bör emellertid framhållas att tidsutdräkten kan ha vållat problem för vissa utställningsanordnare som haft anledning att förvänta sig en snabbare beredning av ärendet inom Regeringskansliet och att det därför är önskvärt att regeringen har som en allmän princip att skyndsamt promulgera riksdagens beslut.

Utskottet anser emellertid inte att det finns någon anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd i dessa två frågor.

Vid behandlingen av regeringens förslag i kulturpropositionen (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129) rörande en *bibliotekslag* beslutade kulturutskottet att – med vissa ändringar – föreslå riksdagen att anta lagen. Utskottet har vid sin genomgång av regeringens behandling av riksdagsskrivelse 1996/97:129 granskat bibliotekslagen (1996:1596) och därvid funnit att lagens 7 § i ett avseende skiljer sig från lydelsen av den av kulturutskottet föreslagna och av riksdagen antagna lagen. En jämförande undersökning av den aktuella paragrafen så som den formulerats i kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU1 bil. 3 och den i Svensk författningssamling utgivna lagen visar att orden ”ansvarar för” i 7 § första, andra och tredje stycket i kulturutskottets betänkande ändrats till ”svarar för” i den av regeringen utfärdade lagen.

Då förhållandet påpekades för Kulturdepartementet framkom det att frågan under våren 1998 aktualiserats av studerande vid Bibliotekshögskolan i Borås. Dessa hade av en tjänsteman vid departementet i ett brevsvår fått förklaringen att de båda ”uttrycken ansvara för och svara för är synonymer vilket innebär att lagparagrafens innehåll inte förändrats”. Vidare anfördes i brevsvaret att Regeringskansliet har en ambition att skriva propositioner, lagar och förordningar m.m. på enkel svenska samt att Regeringskansliet – då regeringen slutligen skulle utfärda lagen – bedömde att uttrycket svarar för var den lämpligaste formuleringen språkligt sett.

Utskottet har därefter inhämtat att ovan nämnda studerande i en skrivelse till konstitutionsutskottet frågat ”om det är möjligt att departementet kan göra en sådan ändring efter det att riksdagen hade stiftat formuleringen ’ansvarar’”. Konstitutionsutskottets kansli har i en skrivelse meddelat att svaret på deras fråga är otvetydigt nej samt att det enligt 1 kap. 4 § regeringsformen (RF) är riksdagen som stiftar lag. Vidare anfördes i kansliets skrivelse:

Vidare framgår av 8 kap. 19 § RF att beslutad lag skall utfärdas (genom beslut om promulgation) av regeringen utan dröjsmål. Inom ramen för den lagprövningsrätt, som tillkommer regeringen och andra myndigheter, har regeringen rätt och skyldighet att vägra utfärda en lag som tillkommit i uppenbart grundlagsstridig ordning. Detsamma gäller lag som till sitt innehåll uppenbart strider mot grundlag. Någon annan möjlighet för regeringen att vägra utfärda den av riksdagen stiftade lagen, genom att t.ex. ändra en formulering, finns inte. Om regeringen vill göra ändringar i den beslutade lagen får regeringen lämna förslag om detta i en proposition till riksdagen.

Det kan tilläggas att Statsrådsberedningen i PM 1988:5 angett hur rättelse av fel i Svensk författningssamling (SFS) efter tryckningen skall göras. Bl.a. framgår av PM:n att alla mindre fel, även obetydliga, skall rättas i den bundna upplagan. Detta gäller självklart inte om felet finns i riksdagens beslut. Sådana fel kan Regeringskansliet inte rätta till.

I den bundna upplagan av SFS korrigeras de genom rättelseblad rättade felen samt vissa smärre korrekturfel som förekommit i lösnummerupplagan direkt i författningarna. Några rättelseblad förekommer därför inte i den bundna upplagan.

Tryckningen av den bundna upplagan påbörjas tidigast i maj månad utgivningsåret och pågår t.o.m. februari månad året därefter. Fram t.o.m. maj månad är det således möjligt att rätta de författningar som kommit ut under månaderna januari–april. För de författningar som kommer ut efter de nämnda månaderna har man tre månader från utkomstdagen av den löpande upplagan på sig att göra en rättelse. Sedan tryckningen av den bundna upplagan påbörjats är det således inte möjligt att rätta genom rättelseblad.

I sin bedömning i denna del av granskningen har kulturutskottet funnit att redan det förhållandet att den aktuella lagparagrafen fick en annan formulering i den av regeringen utfärdade lagen än riksdagen beslutat om är beklagligt. Då det gäller den förklaring av det inträffade som lämnats av Kulturdepartementet, är den enligt utskottets uppfattning anmärkningsvärd och tyder på vissa bristande kunskaper om grundläggande konstitutionella regler.

Utöver denna principiella invändning vill utskottet i sammanhanget även tillägga att utskottet inte är av den uppfattningen att uttrycken ”svara för” och ”ansvara för” är synonyma. Av författningskommentaren i kulturpropositionen framgår att paragrafen är avsedd att fastslå ansvarsfördelningen mellan stat, landsting och kommuner (prop. 1996/97:3 s. 208). Med det synsätt som kulturutskottet har då det gäller innebörden i de olika uttrycken anser utskottet att det finns en stor risk att den som enbart läser den tryckta lagen och inte går till riksdagens beslut kan dra slutsatsen att kommunernas, landstingens och statens ansvar för biblioteksverksamhet är svagare än vad riksdagen avsett.

Kulturutskottet har, som nämnts, under sin granskning funnit att konstitutionsutskottet redan har uppmärksammat på denna fråga. Det ankommer på konstitutionsutskottet att närmare överväga om hanteringen av ärendet inom Regeringskansliet är av sådan art att den bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I anslutning till frågan om den inträffade publiceringen av en felaktig lydelse av bibliotekslagen (1996:1596) vill utskottet uppmärksamma frågan om det kan garanteras att de tryckta versionerna av lagtext i propositioner och författningar stämmer överens med *elektroniskt tillgängliga versioner* av samma dokument. Om en sådan garanti inte kan ges skulle det t.ex. kunna inträffa att en av riksdagen antagen lagtext i en tryckt proposition skulle kunna utfärdas av regeringen i tryckt form på grundval av en felaktig, elektroniskt tillgänglig version av lagförslaget i propositionen. Frågan om de elektroniskt tillgängliga propositions- och författningsversionernas riktighet borde analyseras och vid behov bli föremål för åtgärder inom Regeringskansliet.

Den nya budgetprocessen som tillämpades första gången hösten 1996 innebär att riksdagen fattar ett samlat beslut för samtliga anslag inom ett utgiftsområde. I budgetpropositionen för budgetåret 1997 fanns 52 anslag inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid, och i budgetpropositionen för budgetåret 1998 53 anslag. I de två utskottsbetänkanden som avsåg *anslagsbesluten* inom utgiftsområde 17 för budgetåren 1997 respektive 1998 behandlades även andra frågor som hade anknytning till anslagsbesluten, vilka bl.a. avsåg tillkännagivanden och bemyndiganden. Riksdagen meddelade regeringen sina beslut med anledning av anslagsbetänkandena i skilda riksdagsskrivelser till de berörda departementen. Regeringen lämnar en samlad redovisning av sina beslut med anledning av varje sådan riksdagsskrivelse. I redovisningen av regeringsbesluten med anledning av de två riksdagsskrivelserna om anslag m.m. inom Kulturdepartementets verksamhetsområde för budgetåren 1997 och 1998 anger regeringen att dessa två skrivelser ännu inte var slutbehandlade den 31 december 1997. För vissa moment i de två skrivelserna redovisas planerade åtgärder efter den 31 december 1997. Det redovisas däremot inte om – och i så fall i vilka avseenden eller delmoment – de två skrivelsernas samlade och omfattande anslagsmoment ännu inte är slutbehandlade. Det kan förutsättas att större delen av delmomenten i anslagsmomenten är slutbehandlade, men det går inte att enbart med regeringens skrivelse 1997/98:75 som grund avgöra i vilka avseenden eller delmoment det eventuellt återstår att fatta beslut som rör anslagsmomenten. Det skulle vara av värde för granskningen av regeringens beslut om det även i fråga om de omfattande anslagsbesluten redovisades i vilka avseenden och delmoment riksdagsskrivelserna ännu inte var slutbehandlade vid redovisningsperiodens slut.

Stockholm den 29 oktober 1998

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Björn Kaaling (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Annika Nilsson (s), Jan Backman (m), Eva Arvidsson (s), Dan Kihlström (kd), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp), Lars Wegendal (s), Roy Hansson (m) och Willy Söderdahl (v).

Anslag	Överensstämmelse med prop./bet.	Föreskrifter av författningskaraktär/andra anmärkningar
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	Låneramen upptogs i budgetprop till 410,6 mkr. I regleringsbrevet har 289,35 mkr fördelats. Räntekontokredit upptogs till 296,5 mkr medan regleringsbrevet fördelat 304,9 mkr.	
A 1 Kungliga hov- och slottsstaten	Ja	Förordn. om myndigheternas årsredovisning m.m. skall med undantag av 5 § (resultatredovisning) tillämpas på Kungl. slottsstaten (posten 2). I stället skall Hovstaterna lämna berättelse över den samlade verksamheten. Låneram 6 mkr
B 1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	Ja	Anslagskredit 5 %
B 2 Riksdagens förvaltningskostnader	Ja	Anslagskredit 5 %. Delar av verksamhet inom förlagsområdet, fastighetsförvaltningen och övrig förvaltning får avgiftsfinansieras. Avgifterna bestäms och disponeras av förvaltningskontoret. Låneram 28,6 mkr
B 3 Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen	Ja	Anslagskredit 5 %

C 1 Regeringskansliet m.m.	Ja	Anslagsposterna disponeras av SB, resp. departement (dock ej UD), Regeringskansliets förvaltningsavdelning och regeringen. Av anslagspost 2 Justitiedepartementet skall 59 000 kr betalas till Kriminalvårdsstyrelsen som bidrag till två tidskrifter samt ospecificerat bidrag till Nordisk Domsamling enligt särskilt regeringsbeslut samt medel till information om lagstiftning och för bidrag till litteratur på förvaltningsrättens område. Under anslagspost 4 Socialdepartementet har beräknats 26 mkr för utvärdering, initiativ och samverkan på departementets område. Låneram 250 mkr
C 2 Svensk författningssamling	Ja	
C 3 Allmänna val	Ja	Anslagskredit 2 %, RSV skall fördela medel till länsstyrelserna för vissa kostnader
C 4 Stöd till politiska partier	Ja	Högst 7,26 mkr får föras över till nästa år som anslagssparande
D 1 Justitiekanslern	Ja	Undantag från 3 § förordningen om myndigheternas årsredovisning m.m. (delårsrapport). Låneram 0,6 mkr.
D 2 Datainspektionen	Ja. 0,6 av 24,5 mkr skall dock enligt regleringsbrevet stå till regeringens disposition	Avgiftsfinansierad verksamhet. Inkomst av licens- och tillståndsgifter 23,3 mkr. Visst

		undantag från 4 § andra stycket avgiftsförordningen. Tillhandahållandet behöver inte vara tillfälligt eller av liten omfattning. Avgifterna får uppgå till 6 % av de totala kostnaderna för myndigheternas verksamhet. Låneram 1 mkr
D 3 Sametinget	Ja	Sametinget får ta emot bidrag från andra. Inkomsterna disponeras av Sametinget. Låneram 1,8 mkr
E 1 Presstödsnämnden, förvaltningskostnader	Ja	Låneram 350 000 kr
E 2 Presstöd	Ja	
E 3 Stöd till radio- och kassettidningar	Ja	Nej
E 4 Radio- och TV-verket	Ja	Avgiftsbelagd verksamhet, förordningen om avgifter i ärenden om närradio, lokalradiolagen och lagen om koncessionsavgift på televisionens område. Låneram 0,6 mkr
E 5 Granskningsnämnden för radio och TV	Ja	Ramanslag 6,5 mkr. Granskningsnämnden anvisas 4,4 mkr från rundradiorörelsens resultatkonto enl. budgetprop. Låneram 0,4 mkr
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	Räntekontokredit enligt budget 238,5 mkr och enligt regleringsbrev 230 mkr. Låneram enl. budget 130,5 och enligt regleringsbrevet 100,8 mkr samt 7 miljarder för Statens fastighetsverk	
A 1 Konjunkturinstitutet	Ja	KI:s avgiftsbelagda of-

		fentligrättsliga verksamhet skall finansieras med avgifter. Avgifter (statistikertjänster och utredningar) bestäms av KI, dock ej avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen. KI disponerar avgiftsinkomsterna. KI får ta emot bidrag från andra och disponera dem. Låneram 3 mkr
A 2 Riksrevisionsverket	Ja, (dock en felskrivning i regleringsbrevet). Vissa smärre skillnader när det gäller budgeten för avgiftsbelagd verksamhet och tjänsteexport	RRV bedriver avgiftsfinansierad verksamhet enligt sin instruktion och får disponera inkomster. Vissa avgifter har beslutats av regeringen, vissa bestäms av RRV, dock ej i fall som avses i 15 § avgiftsförordningen. Ett vetenskapligt råd prövas. Låneram 33 mkr
A 3 Statskontoret: Förvaltningskostnader	Ja, beräknade avgiftsinkomster för inköpssamordning tycks dock ha uppjusterats	Avgiften för inköpsamordning bestäms av Statskontoret, som disponerar avgiftsinkomsterna. Får ta emot bidrag från andra och disponera dem. Låneram 9 mkr
A 4 Statistiska centralbyrån	Ja. 2,7 mkr av anslaget på 327,9 mkr disponeras dock av regeringen	Avgifter för uppdragsverksamhet (ej 15 § avgiftsförordningen) bestäms och disponeras av SCB. Låneram 30 mkr
A 5 Folk- och bostadsräkning	Ja. Större delen disponeras av regeringen, resten av Lantmäteriverket, RSV och SCB.	Reservationsanslag
A 6 Finansinspektionen	Ja	Låneram 6 mkr
A 7 Insättningsgaranti-	Ja. Anslagspost 2: Re-	Avgiftsfinansierade för-

nämnden	geringen disponerar 0 kr	valtningskostnader för garantisystemet. Inte räntekonto med kredit eller lån enligt kapitalförsörjningsförordning
A 8 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	Ja. Regeringen disponerar 4,2 mkr av 82,6 mkr	Avgifter för nya garantier bestäms av Riksgäldskontoret liksom för in- och utlåningsverksamheten. Undantag från 23 § kapitalförsörjningsförordningen. Låneram 11 mkr
A 9 Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning	Ja	Outnyttjade medel får inte föras över till nästa år
A 10 Garantiverksamhet	Ja. 1 000-kronorsanslag. Avgiftsfinansiering. Beräknade intäkter för nya garantier 1998 skiljer sig i budgeten och regleringsbrevet, där beloppet är lägre	43,5 mkr beräknade avgiftsintäkter. Anslaget får bl.a. användas för att täcka förluster som uppkommer i samband med Riksgäldskontorets utlåning till statliga bolag
A 11 Statens lokalförsörjningsverk: Avvecklingskostnader	Ja, men hela beloppet skall efter 15 dgr föras över till inkomstitel 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet. Anslagssparande på 14,7 mkr finns	Inte resultatredovisning enligt förordningen om myndigheternas årsredovisning. Anslaget disponeras av Utredningen för avveckling av Statens lokalförsörjningsverk. Låneram 2,5 mkr
A 12 Täckning av merkostnader för lokaler	Ja	Anslaget disponeras av Statskontoret för inhyrda tomma lokaler samt de kostnader för lokaler som regeringen beslutat
A 13 Nämnden för offentlig upphandling	Ja. Begränsning i prövning av klagomålsärenden och i den individuella informationsgivningen.	Undantag från 14 § förordningen om myndigheternas årsredovisning (delårsrapport). Låneram 0,3 mkr
A 14 Ekonomiska rådet	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet	Undantag från förordningen om myndig-

		heters årsredovisning och kapitalförsörjningsförordningen
A 15 Vissa nämnder	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet och Kammarkollegiet	Undantag från förordningen om myndigheternas årsredovisning
A 16 Bokföringsnämnden	Ja	Undantag från kapitalförsörjningsförordningen
A 18 Utvecklingsarbete	Ja Anslaget disponeras av Regeringskansliet. Högst 3 mkr av ca 30 mkr får användas av RRV för utredning och stärkande av den ekonomiska styrningen inom staten	
A 19 Kammarkollegiet	Ja	Kollegiet skall överenskomma om ersättning med vissa av de myndigheter som ges kanslistöd. Avgifter för viss verksamhet bestäms av kollegiet, dock ej avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen. Visst undantag från kapitalförsörjningsförordningen. Låneram 6 mkr
A 20 Kontrollfunktionerna i staten	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet	Reservationsanslag. Projektbidrag som finansierar insatser i syfte att stärka kontrollen av medelsförvaltningen i staten
B 1 Åtgärder för att stärka det finansiella systemet	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet	För betalning av ränteutgifter för ett lån hos Riksgäldskontoret (köpet av Securum från Nordbanken)
B 2 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet	Årlig garantiavgift till Riksgäldskontoret

C 1 Riksdagens revisorer	Ja	Anslagskredit 5 %
Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd	Låneram enligt budget 116,7 mkr och enligt regleringsbrev 865 mkr. Budgeten för kredit på räntekonton är 685,7 mkr medan regleringsbrev fördelar 694,6 mkr	
A 1 Riksskatteverket	Ja	Intäkter från ADB-verksamhet beräknas till 730 mkr. Aviseringsavgifter får disponeras i RSV:s verksamhet. Låneram 775 mkr
A 2 Skattemyndigheterna	Ja	Till anslagsposten 1 förs ersättning från AP-fonden som får disponeras i verksamheten
A 3 Tullverket	Ja	Ersättning till tulltjänstemän som i tjänsten lidit skada på egendom skall ges med motsvarande tillämpning av förordningen om ersättning till polismän m.fl. för skada på egendom
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	Låneramar enligt budgetprop. 2 651,9 mkr, enligt regleringsbrev 2 642,8 mkr. Räntekontokredit enligt budgetprop. 1 826,7 mkr och enligt regleringsbrev 1 765 mkr.	
A 1 Polisorganisationen	Ja. 5 mkr av ca 11 miljarder till regeringens disposition	Avgiftsintäkter för delgivning och vid SKL disponeras av RPS. RPS får mot avgift utföra tjänster kring kvarteret Kronoberg. Polishögskolan får bedriva uppdragsutbildning och motorcykelmekaniker-

		tjänster (till närliggande polismyndigheter). Avgiftens storlek bestäms av RPS. Låneram 1,5 miljarder kr
A 2 Säkerhetspolisen	516 984 tkr enligt budgetprop. Anslaget behandlas inte i regleringsbrevet	
B 1 Åklagarorganisationen	Ja. 300 000 kr av 634 mkr dock till regeringens disposition (ersättning till RRV)	Anslagskredit 5 %. Låneram 50 mkr
B 2 Ekobrottsmyndigheten	Ja	Låneram 18,87 mkr
C 1 Domstolsväsendet	Ja	Anslagskredit 5 % för vissa poster. Låneram 415 mkr. Bestämmelser om antalet avdelningar i domstolarna
D 1 Kriminalvården	Ja	Under anslaget beräknas 3,49 mkr till riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare och 150 tkr till Svenska skyddsförbundet med villkor att Kriminalvårdsstyrelsen får utöva viss kontroll. Avgifter från arbetsdrift får myndigheten disponera. Undantag från 5 § avgiftsförordningen. Låneram 650 mkr. Tjänstemän som tillfogas skada på kläder o.d. har rätt till ersättning enligt skadeståndsrättsliga grunder. Ersättning till nämndordföranden med vissa belopp
E 1 Kronofogdemyndigheterna	Ja	Får disponera ersättning från AP-fonden. Vissa medel som förvaltas för

		enskild får sättas in i annan svensk bank än Riksbanken. RSV får sluta avtal med viss bank
F 1 Brottsförebyggande rådet	Ja	BRÅ får ta emot och disponera medel från kommunala, utländska och internationella organ. Vidare från organisationer och företag men skall då ensamt besluta om mål, genomförande och redovisning av projekt. Låneram 4,4 mkr
F 2 Rättsmedicinalverket	Ja	Rättsgenetikverksamheten skall helt finansieras med avgifter som bestäms av Rättsmedicinalverket efter samråd med RRV. Disponeras av Rättsmedicinalverket liksom avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen. Låneram 23 mkr
F 3 Gentiknämnden	Ja	Undantag från krav enligt 3 § och 10 § förordningen om myndigheters årsredovisning samt 4 § kapitalförsörjningsförordningen
F 4 Brottsoffermyndigheten, förvaltningskostnader	Ja	Låneram 2,4 mkr
F 5 Ersättning för skador på grund av brott	Ja	Myndigheten får besluta om bidrag från Brottsofferfonden i den omfattning det finns medel
F 6 Rättshjälpkostnader	Ja	

F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet	Ja	Disponeras av Regeringskansliet för fördelning av ersättning enligt en rad bestämmelser i lagar och förordningar m.m. till enskilda efter rekvisition från ett stort antal myndigheter
F 8 Avgifter till vissa internationella sammanlutningar	Ja	Anslaget disponeras av Regeringskansliet och avser årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt m.fl. organ
F 9 Bidrag till brottsförebyggande arbete	Ja	
Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och och internationell samverkan	Låneram enligt prop. 261,8 mkr och enligt regleringsbrev 270,55 mkr. Kredit på räntekonto enligt budgetprop 167 mkr och 176,58 mkr enligt regleringsbrev	
A 1 Utrikesförvaltningen	Ja. Disponeras av UD som om det vore en myndighet under regeringen samt av Riksgäldskontoret (1 000 kr)	UD befrias från skyldigheten enligt passförordningen (1979:644) att erlägga avgift för tjänstepass och diplomatpass som utfärdas för den egna personalen. UD får disponera inkomster från försäljningar av fordon m.m. liksom intäkter av exportfrämjande tjänster. Låneram 260 mkr
A 2 Nordiskt samarbete	Ja. Disponeras av Regeringskansliet	
A 3 Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet	Ja. Disponeras av Regeringskansliet	
B 1 Bidrag till vissa	Ja. Disponeras av Rege-	

internationella organisationer	ringskansliet för obligatoriska bidrag till internationella organisationer som FN, Europarådet osv.	
B 2 Nordiska ministerrådet	Ja. Disponeras av Regeringskansliet för årliga bidrag till ministerrådet	
B 3 OECD	Ja. Disponeras av Regeringskansliet	.
B 4 Fredsfrämjande verksamhet	Ja. 67 av 143,4 mkr står till regeringens disposition. I övrigt Försvarsmakten, RPS, Sida och Regeringskansliet	Anslagsposten 5 UD. Stöd till internationella seminarier och konferenser m.m. får användas bl.a. som stöd till organisationer som bedriver fredsfrämjande verksamhet
C 1 Svenska institutet	Ja	Bokförsäljningsinkomster tillförs anslaget och disponeras av myndigheten. Svenska institutet får ta emot bidrag/särskilda uppdrag och disponera inkomsterna. Låneram 3 mkr
C 2 Övrig information om Sverige i utlandet	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet	
D 1 Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området	Ja. Disponeras av Regeringskansliet	
D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling	Ja. Disponeras av Regeringskansliet efter beslut av regeringen i varje särskilt fall	
D 3 Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	Ja. Disponeras av Regeringskansliet men medel utbetalas till SIPRI med en tolfedel varje månad	Obetecknat anslag
D 4 Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet	Ja	

D 5 Utrikespolitiska Institutet	Ja. Anslaget disponeras av Regeringskansliet men medel utbetalas varje månad till institutet	Obetecknat anslag
D 6 Forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse	Ja	Högst 2,5 mkr till Forskare vid Utrikespolitiska Institutet och 1,85 mkr till viss forskning hos FOA eller andra
Övriga utrikespolitiska frågor		
E 1 Inspektionen för strategiska produkter	Ja	Avgiftsfinansiering. Avgifterna bestäms av inspektionen, dock ej 15 § avgiftsförordningen. Låneram 7,55 mkr
E 2 Europainformation m.m.	Ja. Disponeras av Regeringskansliet	Anslaget får användas för projektbidrag för informations- och kunskapshöjande insatser. Regeringen avser enligt regleringbrevet att meddela närmare bestämmelser för dessa bidrag
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	Kredit på räntekonto enl. budgetprop. 41,2 mkr och enl. regl.brev 40,9 mkr	
A 1 Biståndsverksamhet		Reservationsanslag 10,2 miljarder kr Anslagsposten Multilateralt utvecklingssamarbete (3 miljarder) disponeras i huvudsak av Regeringskansliet. Anslagsposten Bilateralt utvecklingssamarbete disponeras i huvudsak av Sida (7,1 miljarder kr varav dock 425,3 mkr disponeras av Regeringskansliet). Anslags-

		posten Övrigt disponeras av Regeringskansliet resp. Svenska institutet och Nordiska Afrikainstitutet
A 2 Biståndsförvaltning	Ja	Beträffande anslagspost A 2.1 Sida (401,4 mkr), undantag från RRV:s föreskrifter till 10 § förordningen om myndigheters årsredovisning samt från förordningen om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning. Beträffande anslagspost A 2.2 Nordiska Afrikainstitutet (7,9 mkr) undantag från kapitalförsörjningsförordningen och från förordningen om myndigheters hantering av ingående mervärdesskatt
B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa	Anslagsposterna B 1.3 och B 1.4 disponeras av regeringen Anslagsposterna B 1.1 Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet och B 1.1.3 Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska institutet är högre i regl. brevet än i budgetprop. medan anslagsposten B 1.4 Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa delposten 3 Till regeringens disposition är lägre	Reservationsanslag Under B. 1.1 bemyndigas Sida att göra utfästelser om 500 mkr för år 1999. Under B 1.2 bemyndigas Svenska institutet göra utfästelser om totalt 40 mkr för år 1999. Under B 1.4 föreskrivs att institution som beviljas statsbidrag skall på begäran ge RRV tillfälle granska. Avtal med annat land eller organisation skall innehålla bestämmelser om uppföljning osv.
B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditga-		Reservationsanslag

rantier		
Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	Kredit på räntekonto enligt budgetprop. 52 mkr och enligt regl.brev 51,067 mkr. Låneram för finansiering av anläggningstillgångar 53,5 enligt budgetprop. och 32,5 mkr enligt regl.brev
A 1 Statens invandrarverk	Ja	12 mkr (anslagspost 2) av 452 mkr disponeras av regeringen
A 2 Mottagande av asylsökande	Ja	Från anslaget finansieras vissa utgifter för registrerad utlänning som omfattas av lagen om asylsökande m.fl. samt vissa utgifter för annan utlänning. Undantag från kapitalförordningen
A 3 Migrationspolitiska åtgärder		29,6 mkr, (anslagsposterna 1-3 Internationell samverkan, Återinvandringsinsatser, Efterforskningsverksamhet) disponeras av regeringen. Resten 313,2 mkr disponeras av SIV. Anslagspost 8 Bidrag för återvandring enligt förordningen om bidrag till flyktingars resor från Sverige för bosättning i annat land villkoras med att bidragen skall utbetalas i samband med utresan, efter kontroll bl.a. av att utflyttning anmälts hos folkbokföringsmyndigheten
A 4 Utlänningsnämnden	Ja	
A 5 Offentligt biträde i	Ja	Anslaget indelat i 3

utlänningsärenden		anslagsposter som disponeras av Regeringskansliet, Statens invandrarverk resp. Utlänningsnämnden
A 6 Utresor för avvissade och utvisade	Ja	
B 1 Integrationsmyndigheten	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	
B 2 Särskilda insatser i utsatta bostadsområden	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	Anslaget disponeras av regeringen
B 3 Integrationsåtgärder	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	12 mkr av 68 mkr till regeringens disposition
B 4 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	Ja	Anslagssparande och ingående reservationer under vissa äldre anslag disponeras av Regeringskansliet efter beslut av regeringen
B 5 Hemutrustningslån	Ja	
B 6 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	Undantag från förordningen om myndigheternas årsredovisning m.m. och kapitalförsörjningsförordningen
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		Kredit på räntekonto enligt budgetprop 216, 4 mkr och enligt regl.brev 203 mkr. Låneram för investering i anläggningstillgångar enligt budgetprop 201,6 mkr och enligt regl.brev 201,98 mkr
A 1 Sjukvårdsförmåner	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av de allmänna försäkringskassorna
A 2 Bidrag till läkemedelsförmånen	Ja	Disponeras av Socialstyrelsen för utbetalningar till landstingen och RFV

A 3 Bidrag till hälso- och sjukvård	Ja	Disponeras av Socialstyrelsen
A 4 Insatser mot aids	Ja	Disponeras av Folkhälsoinstitutet
A 5 Ersättning till SPRI	Ja	Obetecknat anslag. Disponeras av Kammarkollegiet för ersättning till SPRI efter fakturering
A 6 Bidrag till WHO	Ja	
A 7 Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedelsbiverkningar	Ja	Obetecknat anslag
A 8 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	Ja	Obetecknat anslag
A 9 Folkhälsoinstitutet	Ja	
A 10 Smittskyddsinstitutet, förvaltningskostnader	Ja	Viss avgiftsfinansiering. Visst undantag från 5 § avgiftsförordningen. Avgifternas storlek bestäms av Smittskyddsinstitutet, dock ej i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen
A 1 Statens institut för psykosocial miljömedicin, förvaltningskostnader	Ja	Viss avgiftsbelagd verksamhet. Avgifterna utgår enligt 4 § avgiftsförordningen och disponeras av myndigheten. Institutet får ta emot bidrag från andra
A 12 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	Ja	SBU får söka och disponera forskningsanslag och andra externa bidrag för den projektbundna verksamheten
A 13 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	Ja	
Läkemedelsverket	Ja	Avgiftsfinansierad verksamhet. Avgifterna bestäms av regeringen

		respektive Läkemedelsverket. Verket disponerar inkomsterna. Bemyndigande att bedriva särskild uppdragsverksamhet och verksamhet som anmält organ för medicintekniska produkter
B 1 Vissa statsbidrag inom äldre- och handikappområdet	Ja	Reservationsanslag. Disponeras av Socialstyrelsen för fördelning till landsting och landstingsfria kommuner
B 2 Statsbidrag till vårdtjänst	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	Disponeras av Statens institut för särskilt utbildningsstöd
B 3 Bidrag till verksamhet för personer med funktionshinder	Överensstämmer med riksdagsbeslutet	Disponeras av Socialstyrelsen för utbetalning till vissa angivna handikapporganisationer
B 4 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer	Ja	Obetecknat anslag. Disponeras av Socialstyrelsen för fördelning dels efter regeringsbeslut (bidrag till handikapporganisationer), dels till pensionärsorganisationer enligt förordning
B 5 Ersättning för texttelefoner	Ja	Disponeras av Socialstyrelsen för utbetalning enligt förordning
B 6 Bilstöd till handikappade	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – allmänna försäkringskassorna för utbetalning enligt lag och förordning
B 7 Kostnader för assistansersättning	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – allmänna försäkringskassorna för utbetalning enligt lag och förordning

		ning
B 8 Statens institut för särskilt utbildningsstöd	Ja	
B 9 Handikappombudsmannen	Ja	
C 1 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård samt alkohol-och drogforebyggande arbete	Ja	Obetecknat anslag. Disponeras av Socialstyrelsen (utvecklingsmedel för fördelning till länsstyrelserna enligt bestämmelser av regeringen) och Regeringskansliet (för insatser mot spelberoende)
C 2 Bidrag till organisationer på det sociala området	Ja. Regeringskansliet disponerar 0,5 mkr av 64,3 mkr för insatser som rör sexuell exploatering av barn.	Obetecknat anslag. Disponeras dels av Socialstyrelsen för utbetalning till organisationer, bl.a. sådana som avses i viss förordning och till kvinnojourernas riksorganisationer m.fl. och till stödorganisationer för män, dels av Folkhälsoinstitutet för utbetalning till CAN, dels av Kammarkollegiet som betalas ut till Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till vissa nykterhetsorganisationer m.fl.
C 3 Barnombudsmannen	Ja	
C 4 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor	Ja	NIA får betala ut högst 1 583 000 kr till de auktoriserade adoptionsorganisationerna
C 5 Statens institutionsstyrelse	Ja	Beställningsbemyndiganden högst 20 mkr per år 1999–2001
C 6 Alkoholinspektionen	Ja	Avgiftsfinansiering. Avgifterna bestäms i

		alkoholförordningen
C 7 Alkoholsortimentnämnden	Ja	Anslaget disponeras av Kammarkollegiet för utbetalning efter beslut av nämnden. Undantag från kapitalförsörjningsförordningen och 14 § förordningen om myndigheternas årsredovisning m.m.
C 8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	Ja	Disponeras av Regeringskansliet efter beslut av regeringen
D 1 Socialstyrelsen	Ja	Viss verksamhet finansieras med avgifter som Socialstyrelsen bestämmer. Vissa avgifter bestäms av regeringen och disponeras av Socialstyrelsen. Socialstyrelsen får disponera avgiftsintäkter motsvarande 5 % av myndighetens förvaltningskostnader inkl. avgiftsbelagd verksamhet. Beställningsbemyndigande 15 mkr
E 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	Ja	
E 2 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning		Beställningsbemyndigande 90 mkr, 60 mkr och 80 mkr åren 1999 – 2001

<p>Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp</p>		<p>Kredit på räntekonto på 72,5 mkr enligt budget och enligt regl.brev 558,6 mkr. Låneram för investering i anläggningstillgångar enligt budgetprop. 1 086 mkr och 1 170 mkr enligt regl. brev</p>
<p>A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.</p>	<p>Överensstämmer med riksdagsbeslutet</p>	<p>Bemyndigande för RFV att räkna upp livräntorna från den frivilliga yrkesskadeförsäkringen med en procentsats som motsvarar basbeloppsökningen. Enligt budgetprop. räknas skadeståndslivräntorna normalt upp endast om basbeloppet stigit med 5 % sedan föregående uppräknig, vilket inte antogs inträffa</p>
<p>A 2 Förtidspensioner</p>	<p>Ja</p>	<p>Avdragen för pensionsförmåner vid sjukhusvård för pensionärer enligt 2 kap. 12 § LAF omförs för jan-febr till A 1 sjukvårdsförmåner</p>
<p>A 3 Handikappersättningar</p>	<p>Ja</p>	
<p>B 1 Riksförsäkringsverket</p>	<p>Ja</p>	<p>Högst 1, 5 mkr får disponeras för finansiering av svenskt ordförandeskap i ISSA. RFV:s administration av ATP samt arbetsskade- och yrkesskadeförsäkringarna skall finansieras med avgifter fastställda av regeringen och disponeras av RFV. RFV får utföra datorbearbetningar för externa beställare utöver avgiftsförord-</p>

		ningen samt tillhandahålla vissa andra tjänster. RFV bestämmer dessa avgifter och de disponeras av RFV
B 2 Allmänna försäkringskassor	Ja	RRV får rekquirera 0,96 mkr för revision av försäkringskassornas delårsrapporter. Avgiftsfinansierad verksamhet får bedrivas med tillämpning av avgiftsförordningen med vissa undantag. Inkomsterna får disponeras av kassorna. Samråd med RFV om avgifterna. ATP- och arbetsskadeverksamheten skall finansieras med avgifter fastställda av regeringen. Disponeras av kassorna efter beslut av RFV. Överuttag av avgifter 1996 med 143 mkr skall regleras med 13 mkr för 1998
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom		
A 1 Ålderspensioner	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna. Kostnader för utbetalningar enligt konventioner åligger RFV. Motsvarande inkomster tillgodörs anslaget. Avdragen på pensionsförmåner vid sjukhusvård för pensionärer enligt 2 kap. 12 § LAF omförs för januari och februari till anslag A 1 sjukvårdsförmåner

A 2 Efterlevandepensioner till vuxna	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 3 Bostadstillägg till pensionärer		Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		
A 1 Allmänna barnbidrag	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 2 Föräldraförsäkring	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 3 Underhållsstöd	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 4 Bidrag för kostnader för internationella adoptioner	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 5 Barnpensioner	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
A 6 Vårdnadsbidrag: Funktionshindrade barn	Ja	Disponeras av RFV och – efter beslut av RFV – av allmänna försäkringskassorna
Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet		
A 1 Bidrag till arbetslöshetsersättning	Ja	Disponeras av AMS och av RFV – eller efter beslut av RFV – de allmänna försäkrings-

		kassorna (generationsväxling)
A 2 Bidrag till lönegarantiersättning	Ja	Disponeras av Kammarkollegiet. Rörlig kredit hos Riksgäldskontoret på 2 miljarder kr för täckande av skuld
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv		Räntekonton med kredit enligt budgetprop. 468,5 mkr och enligt regl.brev 493,6 mkr. Låneram för investeringar i anläggningstillgångar enligt budgetprop. 724,7 mkr och enligt regl.brev 726,2 mkr
A 1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	Ja	Disponeras av AMS samt (IASTE-praktik) av EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Verksamheten vid Aske kursgård finansieras med avgifter. Avgifternas storlek bestäms av AMS dock ej avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen. Arbetslivstjänster finansieras med avgifter. AMS skall ta ut avgifter för uppdragsverksamhet inom området yrkesinriktad rehabilitering riktad till arbetsgivare och myndigheter. Avgifternas storlek bestäms av (dock ej 15 § avgiftsförordningen) och disponeras av AMS. Undantag från AE-regler beträffande vissa tjänster (4 § andra st avgiftsförordningen)
A 2 Arbetsmarknadspo-		Regeringen disponerar

litiska åtgärder		<p>310 mkr av 21 miljarder. 33 mkr disponeras av Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling för interpraktikstipendier till 700 personer. AMS skall fördela dispositionsrätten till anslagspost 1 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder till RFV eller, efter beslut av RFV, de allmänna försäkringskassorna, till Länsstyrelsen i Gotlands län samt till Svenska institutet vad avser belopp som får användas för att stärka förutsättningarna för svenskar att studera språk i andra Östersjöländer och ge studenter från Östersjöländer möjlighet att studera i Sverige (30 mkr). Anslagsposten får användas bl.a. för insatser av icke traditionellt slag (750 mkr) som inte inryms inom ordinarie regelverk, varvid särskilda gruppers behov skall uppmärksammas, för ersättning till kommuner i samband med insatser för att skapa feriearbeten för gymnasieungdomar (100 mkr) och för program för sysselsättning inom Svenska kyrkan (minst 50 mkr)</p>
A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	Ja	<p>Disponeras av AMS bl.a. för insatser (50 mkr av ca 6,6 miljarder</p>

		kr) av icke traditionellt slag som inte inryms inom ordinarie regelverk med vissa angivna prioriteringar
A 4 Europeiska socialfonden, m.m.	Ja	Disponeras av AMS, Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling respektive fem angivna länsstyrelser
A 5 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	Ja	Institutet får ta emot bidrag från statliga och icke-statliga finansiärer. Inomsterna disponeras av myndigheten
A 6 Vissa kostnader för införandet av en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring	Ja	Disponeras av AMS för bidrag till vissa nödvändiga administrationskostnader som den kompletterande arbetslöshetskassan har
B 1 Arbetarskyddsverket, förvaltningskostnader	Ja	Disponeras av Arbetarskyddsstyrelsen. Verkets särskilda informationsverksamhet, (informationsmaterial, konferenser m.m.) får finansieras med avgifter. Avgifterna bestäms av Arbetarskyddsstyrelsen och disponeras av Arbetarskyddsverket, dock ej avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen
B 2 Arbetlivsinstitutet, förvaltningskostnader	Ja	Vid institutet får högst 36 tjänster som professor finnas inrättade
B 3 Bidrag och uppdrag inom arbetslivsområdet	Ja	Disponeras av ALI. Högst vissa angivna belopp får avsättas bl.a. till verksamhet med regionala skyddsombud, arbetsmarknadens parter

		för vissa angivna ändamål samt till prenumerationskostnader för tidningen Arbetsmiljö. Beställningsbemyndigande (beslut om medel för bidrag och uppdrag) på 180 mkr. Regeringen disponerar 2 mkr av anslaget som uppgår till 261,5 mkr
B 4 Rådet för arbetslivsforskning, förvaltningskostnader	Ja	
B 5 Forskning och utveckling inom arbetslivsområdet	Ja	Beställningsbemyndigande (besluta om bidrag som medför utgifter) på 160 mkr
B 6 Bidrag till Samhall AB	Ja	
B 7 Amugruppen AB	Ja	Anslaget disponeras av Regeringskansliet för vissa avvecklingskostnader – framför allt avseende outhyrda lokaler – inom Amugruppen AB
B 8 Arbetsdomstolen		<p>Effektmål: att snabbt och effektivt, samt med iakttagande av höga krav på rättssäkerhet, avgöra tvister som förs till domstolen, att leda rättsutvecklingen och främja en enhetlig rättstillämpning.</p> <p>Verksamhetsmål: Den genomsnittliga handläggningstiden bör minska och AD skall eftersträva en målbalans på högst 150 – 200 mål. Arbetsdomstolen prövar frågor om ersättning till</p>

		vice ordförande för mistade avlöningsför- månar (högst 60 dgr per år utöver tjänstgörings- tid som ordförande)
B 9 Statens förlik- ningsmännaexpedition	Ja, 2 339 000 kr	Förvaltningskostnader högst 900 000 kr. Den administrative chefen förordnas 50- procent- tjänst för bestämd tid, högst tre år. Styrelsen beslutar arvode till administrative chefen. Undantag från kapital- försörjningsförordning- en när det gäller finan- siering av anläggnings- tillgångar
B 10 Statens nämnd för arbetstagares uppfin- ningar, förvaltnings- kostnader	Ja	Undantag från 10 och 14 §§ förordningen om myndigheternas årsre- dovisning (ingen resul- tatredovisning eller delårsrapport)
B 11 Bidrag till Stiftel- sen Utbildning Nordka- lotten	Ja	Obetecknat anslag. Anslaget skall användas för personalutvecklings- och marknadsföringsin- satser, sociala insatser för eleverna samt för att anpassa utbildningen till olika länders behov
B 12 Internationella avgifter	Ja	
C1 Jämställdhetsom- budsmannen	Ja	
C 2 Särskilda jämställd- hetsåtgärder	Ja	Disponeras av regering- en dels för åtgärder och projekt m.m. som syftar till att främja jämställd- het mellan kvinnor och män, dels (3 150 tkr) för informationsåtgärder i syfte att öka fädernas uttag

		av föräldradedighet
C 3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	Ja	Obetecknat anslag, disponeras av regeringen för bidrag enligt förordning
D 1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket	Ja	Disponeras av Regeringskansliet
D 2 Statliga tjänstepensioner m.m.	Ja	SPV disponerar administrationskostnader. RFV får rekvirera medel hos SPV för ersättning för administration av statens personskadeärenden
D 3 Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området	Ja	Undantag från kapitalförsörjningskungörelsens regler om räntekonto med kredit samt förordningen om myndigheternas årsredovisning m.m.
Arbetsgivarverket		Finansiering genom medlemsavgifter och serviceavgifter. Avgifternas storlek bestäms och disponeras av verket.
Statens löne- och pensionsverk		Finansiering genom avgifter som beslutas av SPV, dock ej avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen eller för vad som fastställs i särskilda beslut av regeringen. Inkomsterna disponeras av verket.

Förteckning över författningar som innehåller bestämmelser om överklagande till regeringen

1998/99:KU10
Bilaga 7.2

Förordning (1908:74 s.1) angående jordregister

Lag (1919:426) om flottning i allmän flottled

Kungörelse (1954:555) angående mätbrev för fart genom Suezkanalen

Kungörelse (1954:556) angående mätbrev för fart genom Panamakanalen

Lag (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden

Luftfartslag (1957:297)

Lag (1959:73) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m.m.

Förordning (1959:369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning

Förordning (1962:652) om Sveriges författarfond

Lag (1963:583) om avveckling av fideikommiss

Exportvagnskungörelse (1964:39)

Lag (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns eller annan menighets utdebitering av skatt m.m.

Lag (1966:314) om kontinentalsockeln

Lag (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

KK (1968:379) om uppläggande av nytt fastighetsregister m.m.

Lag (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

Fastighetsbildningslag (1970:988)

Rennäringslag (1971:437)

Livsmedelslag (1971:511)

Livsmedelsförordning (1971:807)

Väglag (1971:948)

Väggkungörelse (1971:954)

Stadsregisterkungörelse (1971:1010)

Lag (1971:1078) om försvarsuppfinningar

Resegarantilag (1972:204)

Permutationslag (1972:205)

Lag (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Lag (1972:262) om understödsföreningar

Kungörelse (1972:463) med vissa bestämmelser om elektriska svagströmsledningar

Terrängtrafikkungörelse (1972:594)

Fordonskungörelse (1972:595)

Bilregisterkungörelse (1972:599)

Turistvagnskungörelse (1972:601)

Vägfartikkungörelse (1972:603), som upphör att gälla den 1 oktober 1999

Kungörelse (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning

Förordning (1972:648) med taxa för Vägverket

Expropriationslag (1972:719)

Kungörelse (1973:766) om interimslicens för fordon

Ledningsrättslag (1973:1144)

Anläggningslag (1973:1149)

Lag (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

Militär vägtrafikkungörelse (1974:97)

Förordning (1974:235) om tillstånd till sjöfart i inrikes trafik med utländskt fartyg m.m.

Förordning (1975:49) om gemensam kontrollstämpel m.m. för arbeten av guld, silver eller platina

Lag (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

Aktiebolagslag (1975:1385)

Bokföringslag (1976:125)

Lagen (1976:295) om skyldighet för näringsidkare att medverka vid lagring för försörjningsberedskap

Lag (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

Naturvårdsförordning (1976:484)

Förordning (1977:486) om statsbidrag till organisationer som bedriver nykterhetsarbete

Förordning (1978:834) om prövning av utländskt beslut om adoption

Förordning om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik

Förordning (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Förordning (1977:994) om försäljning och förvaring av vissa flyktiga lösningsmedel

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Förordning (1978:164) om vissa rörledningar

Förfogandelagen (1978:262)

Ransoneringslag (1978:268)

Förordning (1978:313) om taxa för yrkesmässig bostadsförmedling

Lagen (1978:401) om exportkreditstöd

Förordning (1978:387) om prövning av fråga om ersättning av statsmedel för förlust vid förvaltning av bostadshus i vissa fall

Lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Förordning (1979:38) om läkarintyg för sjöfolk

Jordbruksbokföringslag (1979:141)

Lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting

Sekretesslag (1980:100)

Epizootilagen (1980:369)

Lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg

Förordning (1980:803) om regionalpolitiskt stöd

Lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

Lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag

Förordning (1981:671) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

Lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem

Förordning (1982:219) om allmänna värmesystem

Arbetstidslagen (1982:673)

Försäkringsrörelselagen (1982:713)

Förordning (1982:923) om transport av farligt gods

Lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplanering

Förordning (1983:140) om statsbidrag för omhändertagande av oljeavfall m.m. från fartyg

Lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

Lag (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled
Mönstringslag (1983:929)
Förordning (1983:1025) om statsbidrag för hissinstallationer i bostadshus
m.m.
Lag (1984:3) om kärnteknisk verksamhet
Förordning (1984:14) om kärnteknisk verksamhet
Förordning (1984:554) om statsbidrag under viss tid till anordnande av dag-
hem och fritidshem
Lag (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol
Lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter
Förordning (1985:626) om vissa torvfyndigheter
Lag (1985:635) om försörjningsberedskap på naturgasområdet
Lag (1985:1089) om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område
Utsökningsregisterlag (1986:617)
Förordning (1986:683) om förbud mot asbesthaltiga friktionsbelägg i fordon
Förordning (1986:777) om byggnadstillstånd
Plan- och bygglag (1987:10)
Förordning (1987:409) om bidrag till arbetshjälpmedel m.m.
Bankrörelselag (1987:617)
Lag (1987:667) om ekonomiska föreningar
Fartygssäkerhetslag (1988:49)
Strålskyddsförordning (1988:293)
Djurskyddslag (1988:534)
Lag (1988:950) om kulturminnen m.m.
Förordning (1988:1108) om direktregistrering i bilregistret
Förordning (1988:1378) om avgifter för trafik på statens spåranläggningar
Lag (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall
m.m.
Handelskammarförordning (1990:733)
Förordning (1990:818) om bidrag för experimentbyggande m.m.
Förordning (1990:916) om vissa lån till forskningsinriktat experimentbyg-
gande
Förordning (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m.

Förordning (1990:928) om statlig ersättning för ekonomisk hjälp till flyktingar som beviljats uppehållstillstånd under åren 1988–1990.

Begravningslag (1990:1144)

Järnvägssäkerhetslag (1990:1157)

Minerallag (1991:45)

Förordning (1991:338) om vissa dryckesförpackningar

Lag (1991:876) om register för betalningsföreläggande och handräckning

Lag (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård

Tillträdesförordning (1992:118)

Mineralförordning (1992:285)

Kyrkolag (1992:300)

Förordning (1992:308) om utländska filialer

Förordning (1993:185) om arbetsförhållanden vid vissa internationella vägtransporter

Rennäringsförordning (1993:384)

Fordonsskatteförordning (1993:1028)

Förordning (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar

Förordning (1994:536) om folkrättslig granskning av vapenprojekt

Förordning (1994:1162) om skeppsmätning

Stiftelselag (1994:1220)

Lag (1994:1720) om civilt försvar

Elförordningen (1994:1250)

Förordning (1994:1933) om register över europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Förordning (1995:521) om behöriga myndigheter, m.m. i fråga om kör- och vilotider samt färdskrivare vid vägtransporter

Förordning (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall

Årsredovisningslag (1995:1554)

Lag (1995:1560) om årsredovisning för försäkringsföretag

Lag (1995:1649) om byggande av järnväg

Vapenförordning (1996:70)

Förordning (1996:734) om statens spåranläggningar

Förordning (1996:1378) om statligt investeringsbidrag för ekologiskt hållbar samhällsutveckling

Förordning (1996:1593) om bidrag till allmänna samlingslokaler

Skattebetalningslag (1997:483)

Förordning (1998:23) om statligt bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället

Lag (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige

Yrkestrafiklag (1998:490)

Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Förordning (1998:947) om bekämpningsmedel

Miljöbalk

Justitiedepartementet

Under år 1995 inkom en ansökan om permutation och ett överklagande av beslut av Kammarkollegiet. Den ena bifölls och den andra avslogs under perioden. Under år 1996 inkom en ansökan om permutation och två överklaganden av beslut av Kammarkollegiet som avgjorts under perioden. Ansökan tillstyrktes i huvudsak av Kammarkollegiet och bifölls delvis av regeringen. Överklagandena avslogs sedan Kammarkollegiet avstyrkt. Beträffande ärendet Ju95/1965 kan anmärkas att regeringsbeslutet meddelades först den 1 februari 1996 trots att ärendet tycks ha varit färdigt för avgörande redan den 10 maj 1995.

Försvarsdepartementet

Endast ett permutationsärende har förekommit i Försvarsdepartementet under den aktuella perioden. En ansökan kom in från Kammarkollegiet i februari 1996 och återkallades i februari 1997.

Socialdepartementet

I Socialdepartementet har ett tjugotal permutationsärenden inkommit och prövats i sak under tiden 1995–1997. Fem ärenden från 1996 överlämnades genom departementsbeslut den 9 januari 1997 till Kammarkollegiet. I tre andra fall var det fråga om ansökningar om permutation medan resten var överklaganden av beslut av Kammarkollegiet. Ansökningarna bifölls, i vart fall delvis, i enlighet med yttranden från Kammarkollegiet. Ett par av överklagandena bifölls delvis, medan övriga avslogs, allt i enlighet med yttranden från Kammarkollegiet. Beträffande ärendena S95/2681 och S96/1494 kan anmärkas att ganska lång tid förflutit utan att någon åtgärd tycks ha vidtagits i ärendena. I det förstnämnda ärendet skickades den 24 maj 1995 ett yttrande till klaganden för eventuella synpunkter, men ärendet avgjordes först den 14 mars 1996. I ärendet S96/1494 inkom ett svar från klaganden den 11 juni 1996. Åtta månader senare begärde klaganden ett ställningstagande av regeringen. Efter viss komplettering från Kammarkollegiet avgjordes ärendet därefter den 7 maj 1997.

Kommunikationsdepartementet

Under den aktuella perioden inkom till Kommunikationsdepartementet en ansökan som återkallades efter fem månader och ett överklagande av ett beslut av Kammarkollegiet. Överklagandet registrerades den 14 maj 1996 efter att Kammarkollegiet, som överlämnade överklagandet, inte funnit anledning ompröva sitt beslut. Åtta månader senare avslog regeringen överklagandet utan att särskilda åtgärder tycks ha vidtagits.

Sju ansökningar om permutation inkom till Finansdepartementet under perioden. En ansökan under 1995 överlämnades till Näringsdepartementet och fyra ansökningar 1996 överlämnades under andra halvåret 1996 till Inrikesdepartementet.

Det ena av de övriga två ärendena, en ansökan om permutation av Stiftelsen för idrottsanläggningen Drivan i Båstad, Fi95/6798, hade den 13 december 1995 överlämnats från Justitiedepartementet och ett bifallsbeslut meddelades den 8 februari 1996. Sökanden hade understrukit att den aktuella stiftelsen var i en mycket prekär ekonomisk situation och hemställt om förtur så att stiftelsen kunde upplösas före den 31 december 1995.

Det andra ärendet gällde ansökan om permutation för Stiftelsen Södertälje Företagscenter i syfte att upplösa stiftelsen. Ansökan kom in den 3 juni 1996 och komplettering kom in den 6 juni. Regeringen biföll ansökan i beslut den 19 juni 1996.

Utbildningsdepartementet

Under åren 1995–1997 registrerades ett tjugotal permutationsärenden hos Utbildningsdepartementet. Ett par ansökningar återkallades och några ansökningar överlämnades till Kammarkollegiet respektive Inrikesdepartementet. En stor andel av ärendena har ännu ej avgjorts. Det gäller U96/2424, där överklagande kom in den 17 juli 1996. Den i diariet sist antecknade åtgärden är från den 9 april 1997, då en handling översändes till klaganden. Ärendet U96/2484 avgjordes den 22 oktober 1998 medan den senaste anteckningen i diariet gäller ett inkommet yttrande från parten den 11 april 1997. U96/3275 har förkommit. Ärendet U96/3929 kom in den 26 november 1996 och i diariet finns inte antecknat någon åtgärd.

Över huvud taget kan anmärkas att handläggningen av flertalet ärenden dröjt förhållandevis länge. Även i de ärenden som återkallats har det dröjt länge innan ad acta-beslut registrerats. Ansökan i ärendet U95/4356 återkallades således den 25 oktober 1996 och handlingarna lades ad acta först den 29 december 1997. En återkallelse i ärendet U96/1143 kom in den 13 februari 1997 och slutligt beslut i ärendet meddelades den 26 september 1997. Lång handläggningstid har vidare förekommit i ärenden som senare överlämnats till Kammarkollegiet. I ärendena U95/4002, U96/3345 och U96/3406 kom den sist antecknade handlingen in den 9 oktober 1996, den 8 oktober 1996 respektive den 15 oktober 1996 och ärendena överlämnades först 13 månader senare, den 13 november 1997, till Kammarkollegiet med hänsyn till regler i stiftelselagen som trädde i kraft redan den 1 januari 1997.

Endast ett par ärenden från perioden 1995–1997 tycks ha prövats i sak. Det gäller ärendet U97/1057 där överklagande av Kammarkollegiets beslut inkom den 14 mars 1997. Regeringen avslög den 9 oktober 1997 överklagandet sedan Kammarkollegiet avstyrkt och klaganden yttrat sig däröver. Också i ärendet U97/4036, som avgjordes efter ett halvt år, meddelade regeringen beslut i enlighet med yttrande från Kammarkollegiet, vilket kommunicerats med klaganden.

Under den aktuella perioden har Arbetsmarknadsdepartementet endast handlagt ett permutationsärende. Ärendet A95/1021, som avgjordes under 1995, gällde Stiftelsen Finlands Hus som överklagade ett beslut av Kammarkollegiet. Kollegiet avstyrkte bifall till överklagande och anförde att det inte fanns någon kvalificerad grund för permutation av stiftelsens ändamålsbestämelse ”verka för finska medborgare i Sverige och bland dem främja den kulturella samhörigheten samt främja samarbetet mellan Finland och Sverige” till ändamålet ”sprida kännedom om Finlands kultur i Sverige, att främja den sverige-finländska kulturen i Sverige samt den kulturella växelverkan mellan Finland och Sverige”.

Gemensam beredning med Kulturdepartementet och Utrikesdepartementets handelsavdelning förekom. Regeringen biföll överklagandet med motiveringen att antalet finska medborgare i Sverige minskat kraftigt – från ca 181 000 till ca 109 000 under de senaste 24 åren, och begränsningen till endast finska medborgare hade kommit att uppenbart strida mot stiftarens avsikter.

Kulturdepartementet

Under den aktuella perioden kom det enligt de från departementet inhämtade uppgifterna in ett tiotal ansökningar och överklaganden i permutationsfrågor till Kulturdepartementet. Sex av dessa ärenden överlämnades till Kammarkollegiet den 7 januari 1997, eftersom kollegiet enligt stiftelselagen skulle besluta i dessa ärenden efter den 1 januari 1997. En ansökan under 1995 om permutation återkallades. I ett ärende, Ku95/497, fann regeringen att det inte ankom på regeringen att besluta om ändring i stadgarna. Ansökan gällde inte ändring av stiftelsens ändamål.

Ansökan om permutation bifölls i ärende Ku95/2414. Permutation behövdes sedan ytterligare tillgångar donerats till Stiftelsen Furudals Bruks Kulturhus. Också den andra ansökan som prövades i sak bifölls. Förvaltningsstiftelserna för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB ansökte om permutation för att sammanföras till en förvaltningsstiftelse som ägare till de tre rörelsedrivande programföretagen (Ku96/881). Efter gemensam beredning beslutade regeringen den 12 december 1996 att de tre stiftelserna skulle upphöra senast den 31 december 1996. Regeringen beslutade vidare bl.a. att en förvaltningsstiftelse för de tre bolagen skulle bildas och att tillgångarna i de upplösta stiftelserna skulle tillföras den nya stiftelsen.

Näringsdepartementet

Under perioden 1995–1997 inkom ett hundratal ansökningar eller överklaganden i fråga om permutation till Näringsdepartementet. Ett ärende, N95/18, som gällde Stiftelsen Bostadskooperationens Garantifond, har tidigare granskats av konstitutionsutskottet (bet. 1997/98:KU25 s. 55). Ett sjuttio-tal av ärendena gällde ansökningar om tillstånd att upphäva föreskrifter för

kommunala bostadsstiftelser. Ett femtiotal ansökningar, som kom in under perioden 1995–första halvåret 1996, bifölls vid några beslutstillfällen under perioden maj 1995–juni 1996. Regeringen motiverade i huvudsak besluten med att stiftelsen i fråga var ett av kommunen bildat bostadsföretag med ändamål att inom kommunen förvärva fastigheter m.m. för att uppföra och förvärva bostadshus med tillhörande affärslägenheter och kollektiva anordningar. Enligt av kommunen godkänt överlåtelseavtal mellan stiftelsen och ett aktiebolag har bolaget övertagit samtliga stiftelsens tillgångar och skulder.

Ett tiotal ärenden gällde permutation avseende andra kommunala stiftelser; 16 ärenden som gällde upphävande av föreskrifter för kommunala bostadsstiftelser överlämnades genom departementsbeslut den 1 juli 1996 till Inrikesdepartementet som då övertagit frågorna.

En ansökan från Skogsstyrelsen, Jönköping, om permutation avseende Rundvirkesfonden kom in den 3 juli 1996 och regeringsbeslut meddelades den 10 oktober samma år (N96/2261).

En ansökan från Kyllinge Kvarn- och fattigkassa (N95/2295) kom in den 30 oktober 1995 och överlämnades den 6 november 1995 till Justitiedepartementet. Den 8 december återlämnades ansökan från Justitiedepartementet (N96/2638). Regeringsbeslut meddelades den 1 februari 1996.

Inrikesdepartementet

Från Inrikesdepartementet har redovisats ett femtiotal regeringsbeslut med anledning i huvudsak av ansökningar från åren 1996 och 1997 om medgivande att upplösa stiftelser. Ett ärende överlämnades till Finansdepartementet och ett till Näringsdepartementet. Ett tjugotal av ärendena hade överlämnats från Näringsdepartementet eller Finansdepartementet och gällde kommunala bostadsstiftelser. Under perioden den 5 september 1996–den 19 december 1996 meddelade regeringen 24 beslut som motsvarar de tidigare regeringsbesluten i de bostadsstiftelseärenden som bereddes hos Näringsdepartementet.

Ett tjugotal ansökningar från i huvudsak kommunala bostadsstiftelser överlämnades genom regeringsbeslut den 16 januari 1997 till Kammarkollegiet som enligt stiftelselagen hade att avgöra saken fr.o.m. den 1 januari 1997. De aktuella ansökningarna hade med ett par undantag kommit in under perioden november–december 1996.

Den 19 december 1996 biföll regeringen i ett utförligt motiverat beslut en ansökan från Stiftelsen Kungsberget om tillstånd att upplösa stiftelsen som bildats av två kommuner, Friluftsförbundet lokalförvaltning i Sandviken och Järbro Idrottsförening (In96/1395).

Ett ärende, In96/1453, gäller en ansökan från Södertälje kommun om att få ändra stiftelsens namn genom att ytterligare ett personnamn lades till före ordet minnesfond. Regeringen biföll ansökan.

Den 19 december 1996 biföll regeringen en ansökan från Södertälje kommun om upplösning av Stiftelsen Tom Tits Experiment (In96/2419).

De 12 permutationsärenden som registrerades 1997 gällde i huvudsak överklaganden av Kammarkollegiets beslut. Ett ärende avskrevs efter återkallelse.

I fyra av ärendena år 1997, nämligen In97/1812, In97/1929, In97/2043 och In97/2729, har regeringen ändrat Kammarkollegiets beslut med likalydande motiveringar. Det är i dessa fall fråga om sådana tillstånd att upplösa kommunala bostadsstiftelser som departementet tidigare överlämnat till Kammarkollegiet. I skälen har regeringen framhållit att det i gällande lagstiftning inte finns generella regler om medgivande till upplösning av stiftelser, utan en stiftelse anses upplöst först när förmögenheten definitivt förbrukats. Stiftelserna hade dock i andra hand begärt att stadgarna skulle få ändras på så sätt att stiftelsekapitalet fick förbrukas för de ändamål som var angivet i stadgarna. De ekonomiska förutsättningarna hade enligt regeringen ändrats så att det fanns skäl för permutation så att ändamålet fick avse främjande av bostadsförsörjningen i kommunen och att föreskrift om grundfond fick upphävas. I ärendena In97/2004 och In97/2128 har överklagandena avslagits med motiveringen att det inte finns generella regler om upplösning av stiftelser, utan stiftelsen anses ha upplösts först när förmögenheten definitivt förbrukats.

Miljödepartementet

Under perioden har hos Miljödepartementet registrerats ett permutationsärende (M97/566). Ansökan om permutation inkom den 12 februari 1997 och överlämnades genom departementsbeslut först den 17 mars 1998 till Kammarkollegiet.

Civildepartementet

Under den aktuella perioden har tre permutationsärenden registrerats hos Civildepartementet, alla från 1995. Ett av dessa ärenden avskrevs efter återkallelse och ett annat överlämnades till Finansdepartementet. Ett ärende prövades i sak av regeringen. Regeringen avsåg då ett överklagande av ett beslut av Kammarkollegiet med samma bedömning som Kammarkollegiet gjort.

till konstitutionsutskottets granskningsbetänkande 1971–1997/98

AB Volvo och Procordia AB, affären mellan	1990/91:30 s. 94
Adoption, utredning om kostnaderna kring	1985/86:33 s. 69
Affärsbankernas stöd till forskning.....	1986/87:33 s. 69
Aidsdelegationen, formen för reglering av verksamhet i.....	1991/92:30 s. 22
Akademiska sjukhuset – vissa anslagsfrågor	1981/82:35 s. 41
Aktievinstbeskattning, befrielse från	1973:20 s. 6
.....	1974:22 s. 27
Algeriet, viss kreditutfästelse avseende	1984/85:35 s. 38
Allmänna arvsfonden, utdelning ur	1989/90:30 s. 94
Allmänna förlaget	1975:12 s. 29
Allmänna handlingar, principer för registrering av	1988/89:30 s. 14
Amalgamsanering.....	1996/97:25 s. 177
Angola, bistånd till	1975/76:50 s. 37
Anslagsfrågor, vissa.....	1991/92:30 s. 76
.....	1992/93:30 s. 115
.....	1996/97:25 s. 12
Anställningsförfordningen, ändring i	1985/86:25 s. 45
Apartheid, bistånd till	1997/98:25 s. 159
Apoteksbolaget AB	1995/96:20 s. 42
Arbetskraft till biståndsprojektet Bai Bang.....	1982/83:30 s. 43
.....	1983/84:30 s. 44
Arbetsmarknadskonflikten	
1980	1980/81:25 s. 23
1986	1986/87:33 s. 53
ARE-bolagen, upphandling av konsulttjänster från i samband med oljebesparingskampanjen.....	1974:22 s. 41
Arlandabanan, beredningen av regeringsärende	1994/95:30 s. 171
Arvode för utredningsuppdrag (vissa TV-kassetfrågor)	1974:22 s. 39
ASSI i Karlsborg, avveckling av en pappersmaskin vid.....	1991/92:30 s. 70
AssiDomän AB	
arbetsgrupp för granskning av aktietilldelningen.....	1994/95:30 s. 164
försäljning av statligt ägda aktier.....	1994/95:30 s. 144
Asylärenden, se Utlänningsärenden	
Atle Förvaltnings AB:s köp av aktier i vissa riskkapitalbolag	1995/96:30 s. 134
Automat- och roulettspel, tillsyn och kontroll av	1973:20 s. 15
Avgångsvederlag till vissa direktörer i Nordbanken.....	1994/95:30 s. 88
Avlyssning med anledning av mordet på Olof Palme.....	1990/91:30 s. 42
Avtalsförhandlingarna på lärarområdet	1989/90:30 s. 63
B3LA-projektet.....	1978/79:30 s. 27
Bai Bang, biståndsprojektet	1982/83:30 s. 43
.....	1983/84:30 s. 44
Bankkrisen, vissa frågor	
Fondkommissionärsfirman Alfred Berg	1994/95:30 s. 98
Nordbanksfrågor.....	1994/95:30 s. 84

Gota-koncernen, Trygg-Hansa SPP Holding	1994/95:30 s. 96
ordförande i bankrörelsen	1994/95:30 s. 98
Barn- och ungdomsdelegationen, medelsutdelning	
genom	1991/92:30 s. 78
Basbeloppet, ändrade regler för	1980/81:25 s. 52
Bastionen	1981/82:35 s. 35
Begravningsplats, lagskydd av invigd	1975/76:50 s. 49
Belöning, utfästelse av	1987/88:40 s. 65
Bemyndigande	
inrättande av Stiftelsen framtidens kultur	1994/95:30 s. 216
privatisering	1993/94:30 s. 79
Bemyndiganden i normgivningshänseende från riksdagen	
.....	1975/76:50 s. 39
.....	1983/84:30 s. 5
.....	1985/86:25 s. 10
.....	1986/87:33 s. 12
.....	1987/88:40 s. 10
.....	1989/90:30 s. 17
.....	1990/91:30 s. 28
.....	1991/92:30 s. 21
.....	1992/93:30 s. 24
Bengbulan, särskilda s.k. jämställdhetspengar till filmen	
.....	1995/96:30 s. 143
Bensinransoneringen 1973	1974:22 s. 20
Beredningen av regeringsärenden	
.....	1977/78:35 s. 3
.....	1984/85:35 s. 8
.....	1985/86:25 s. 7
.....	1989/90:30 s. 9
Arlandabanan	1994/95:30 s. 171
ett tredje järvägsspår över Ridderholmen	1995/96:30 s. 147
högskolor i stiftelseform	1993/94:30 s. 173
kärnkraftspropositionen	1997/98:25 s. 89
skogsavverkning	1997/98:25 s. 98
tandvårdstaxa	1997/98:25 s. 94
Berglingfallet, regeringens befattning med	1987/88:40 s. 43
Beskattning av aktievinster, befrielse från	1973:20 s. 6
.....	1974:22 s. 27
Beslutsbefogenhet för överdirektören vid Statens invandrarverk	
.....	1994/95:30 s. 221
Beslutsform vid medelsutdelning till särskilda jämställdhetsåtgärder	
.....	1991/92:30 s. 78
Beslutsformer i regeringen	1980/81:25 s. 4
Beslutsmotiveringar, allmänt hållna	
.....	1990/91:30 s. 17
.....	1991/92:30 s. 24
Besvär rätt för organisationer	1972:26 s. 9
Besvär ärenden, regeringens handläggning av	
.....	1974:22 s. 31
.....	1975:12 s. 33
.....	1975/76:50 s. 5
.....	1979/80:50 s. 14

Besvärssärendenas omfattning och utvecklingen av antalet ärenden	1975/76:50 s. 74
Betygssystemet för grundskola och gymnasium.....	1972:26 s. 15
Bevakningstjänster i Stockholms tunnelbana, upphandling av	1987/88:40 s. 65
Bibelkommissionen, flyttning av från Utbildningsdepartementet till Civildepartementet	1983/84:30 s. 44
Bibliotekspersonal, utbildningen av	1972:26 s. 15
Bildtaffären (Carl Bildts resa till USA våren 1983)	1983/84:30 s. 29
Bilindustrin, regeringens kontakter med	1994/95:30 s. 137
Bistånd till	
Angola	1975/76:50 s. 37
Estland	1991/92:30 s. 49
Indonesien.....	1987/88:40 s. 64
kampen mot apartheid.....	1997/98:25 s. 159
Kuba och Vietnam	1996/97:25 s. 81
Sri Lanka (Kotmaleprojektet)	1981/82:35 s. 25
vissa radarinstallationer	1996/97:25 s. 111
Zimbabwe-Rhodesia, befrielse rörelse i	1979/80:50 s. 34
Biståndsavtal, befogenhet att underteckna vissa.....	1994/95:30 s. 255
Biståndsfrågor.....	1991/92:30 s. 77
Biståndskontorschef, utseende av	1993/94:30 s. 149
Biståndsprojektet Bai Bang	1982/83:30 s. 43
.....	1983/84:30 s. 44
Biståndsverksamheten, planer för.....	1975:12 s. 10
BITS, svensk hjälp till skogsindustrin m.m. i Polen.....	1992/93:30 s. 56
Blekingen AB, direktiv till statens företrädare	1991/92:30 s. 69
Blockbetygen.....	1982/83:30 s. 39
Bodströmaffären, UD:s rutiner vid kontakter med massmedia	1984/85:35 s. 29
Bofors export av Robot 70.....	1985/86:25 s. 31
Bofors medverkan vid uppförandet av fabrik i Iran.....	1985/86:25 s. 32
Boforskomponenter till Indien.....	1997/98:25 s. 132
Bolagsfrågor, vissa	1991/92:30 s. 69
.....	1995/96:30 s. 42
Bomullsföretag – avtal mellan staten och svenska bomullsföretag	1978/79:30 s. 40
Bostadsarrende, översyn av bestämmelserna.....	1993/94:30 s. 172
Bostadsdepartementet, handläggningstider i	1990/91:30 s. 40
Bostadsdepartementets handläggning av vissa förvaltningsärenden	1989/90:30 s. 85
BPA och algeriska staten, tvist mellan	1984/85:35 s. 38
Brev till Rysslands president om utbåtskränkningar.....	1994/95:30 s. 107
Brofjordenfrågan (byggandet av oljeraffinaderi).....	1971:34 s. 19
Bromma, regeringens handläggning av fråga om jetdrivna flygplan på.....	1993/94:30 s. 162
Brottmål, nåd i.....	1972:26 s. 7
.....	1989/90:30 s. 34
.....	1993/94:30 s. 55

Budgetpropositionen	
1982/83, ändring av belopp i	1982/83:30 s. 44
1990/91, utbildningsanslag	1990/91:30 s. 25
avlämnandet av	1989/90:30 s. 21
Bulltofta	1973:20 s. 16
Burma	
krigsmaterielexport till	1990/91:30 s. 54
.....	1991/92:30 s. 59
vapenexport till	1983/84:30 s. 40
.....	1991/92:30 s. 59
Byggnadslagstiftningen, tillämpning och handläggningstider	1977/78:35 s. 18
.....	1978/79:30 s. 19
.....	1980/81:25 s. 28
.....	1982/83:30 s. 41
.....	1989/90:30 s. 83
Cancun, internationell konferens i	1981/82:35 s. 40
Carnegie fondkommission AB, PK-bankens förvärv av	1988/89:30 s. 88
Cavefors, Bo, Klassiker och Förlag AB, kreditgaranti till	1980/81:25 s. 71
Celsius Industrier AB, privatisering av	1993/94:30 s. 93
Cementmonopolet – fusionen mellan Cementa AB och AB Gullhögens bruk	1974:22 s. 41
Chilensk familj, utvisning av	1981/82:35 s. 41
Citytunneln i Malmö	1997/98:25 s. 109
Clearingfonden, bidrag från för oljeprodukter	1975/76:50 s. 40
Cogéma och Svensk Kärnbränsleförsörjning (SKBF), avtal mellan	1980/81:25 s. 68
Crownair AB, skyldighet för statliga myndigheter att anlita	1974:22 s. 40
Cuba – viss skriftväxling mellan Cubas premiärminister Fidel Castro och statsminister Olof Palme	1975:12 s. 17
Danmark och vissa gränsdragningsförhandlingar	1983/84:30 s. 31
Datafrågor	
registrering av handlingar inom Regeringskansliet	1997/98:10 s. 49
regeringens handläggning av	1975/76:50 s. 38
.....	1983/84:30 s. 21
.....	1985/86:25 s. 22
Datainspektionens styrelse, sammansättningen av	1985/86:25 s. 25
Dataregister i regeringskansliet	1989/90:30 s. 17
Datasaab – Tercasaffären	1981/82:35 s. 21
Datorer för försvaret, upphandling av	1973:20 s. 19
Datorlingvistik, utnämning av professor i vid Universitetet i Uppsala	1989/90:30 s. 82
Decentralisering av beslutanderätt	1972:26 s. 6
.....	1973:20 s. 5
Dentala material, kontroll och tillsyn över	1990/91:30 s. 87
Departementen, organisation och arbetsformer	1974:22 s. 3
.....	1975:12 s. 4
.....	1976/77:44 s. 8

.....	1978/79:30 s. 5	
.....	1982/83:30 s. 5	
.....	1984/85:35 s. 5	
.....	1986/87:33 s. 4	
.....	1987/88:40 s. 4	
.....	1988/89:30 s. 5	
.....	1989/90:30 s. 6	
.....	1991/92:30 s. 7	
Departementstjänstemän i statliga företag, utseende av	1971:34 s. 19	
Devalveringen		
1977	1977/78:35 s. 28	
1982	1982/83:30 s. 33	
Diarietjänsten i departementen	1974:22 s. 29	
.....	1975:12 s. 17	
.....	1975/76:50 s. 36, 49	
.....	1978/79:30 s. 38	
.....	1984/85:35 s. 15	
.....	1988/89:30 s. 17	
Diarietjänsten i regeringskansliet	1983/84:30 s. 9, 30	
Direktavvisningar till Polen under 1990	1990/91:30 s. 71	
Dispens från		
Sydafrikalagen	1980/81:25 s. 60	
tätbebyggelseförbud	1982/83:30 s. 321	
Dispensfrågor, allmänt	1971:34 s. 9	
DIVAD (vapenexport till USA)	1982/83:30 s. 24	
Domartjänst, tjänstledighet från viss	1984/85:35 s. 54	
Domartjänster, tillsättning av ordinarie	1990/91:30 s. 78	
Domstolsverket – tjänsteförslagsnämnden,	1975/76:50 s. 48	
se Tjänstetillsättningar	1987/88:40 s. 59	
Domänverkets s.k. Italienaffärer	1982/83:30 s. 26	
Drivmedelsransonering, beslut om införande av	1974:22 s. 20	
EES, information till riksdagen	1994/95:30 s. 116	
EG-frågor		
ansökan om EG-medlemskap	1991/92:30 s. 46	
beredningen av det europeiska integrationsarbetet	1989/90:30 s. 96	
insyn i	1990/91:30 s. 32	
regeringens förberedelser för rekrytering till		
tjänster inom EG/EU-institutioner	1993/94:30 s. 148	
Elavbrottet december 1983, kraftledningarna i östra Svealand	1983/84:30 s. 42	
EMU:s tredje fas, olika regeringars uttalanden	1995/96:30 s. 127	
Energipolitiken	1976/77:44 s. 32	
.....	1977/78:35 s. 26	
.....	1978/79:30 s. 26	
.....	1980/81:25 s. 68	
.....	1986/87:33 s. 78	
Entledigande av högre tjänsteman i regeringskansliet	1984/85:35 s. 57	
Entledigande av landshövdingen i Kopparbergs län	1974:22 s. 39	
Entledigande av ledamot i Utrikesdepartementets		
antagningsnämnd (Hugo Lindgren)	1984/85:35 s. 31	306

Ersättning, enskilt fall	
Tony Bodmark	1976/77:44 s. 38
Evald Hallisk	1994/95:30 s. 100
Halvar Alvgard	1991/92:30 s. 85
Ersättning för personskada på grund av brott	1974:22 s. 25
Ersättningssystemet för vuxentandvård, proposition om	1994/95:30 s. 34
Estland, oljebistånd till	1991/92:30 s. 49
Etablering för tillverkning av oljeutvinningsplattformar	1975:12 s. 32
Etableringsrätt för läkare, besvär angående	1979/80:50 s. 37
.....	1979/80:52 s. 13
Etnografiskt centralmuseum i Göteborg	1996/97:25 s. 140
EU-avtalet, Broschyren	1994/95:30 s. 133
EU-frågor	
allmänna handlingar	1995/96:30 s. 27
miljöminister Anna Lindhs agerande i EU i	
en fråga om växthusgaser	1997/98:25 s. 48
regeringens användning av medel till	
Europainformation	1997/98:25 s. 51
regeringens beslut om sekretess beträffande en studie	
om Sveriges genomförande av vissa direktiv	
på miljöområdet	1997/98:25 s. 40
regeringens organisation	1995/96:30 s. 26
statsrådet Leif Pagrotsky's handläggning av en fråga i	
EU om samarbetet inom turismpolitiken	1997/98:25 s. 33
vissa regeringsuttalanden	1995/96:30 s. 122
EU-handlingar, utlämnande av	1994/95:30 s. 135
EU-medlemskap	
konsekvensutredningar inför	1994/95:30 s. 121
information till hushållen inför	1994/95:30 s. 128
medel för informationsinsatser	1992/93:30 s. 129
medel för informationsinsatser inför folkomröstningen	1994/95:30 s. 131
medel för informationsinsatser inför folkomröstningen	1994/95:30 s. 131
EU-nämnden, justitieministerns samråd med	1996/97:25 s. 129
EU:s institutioner, nomineringen av svenska	
befattningshavare vid	1994/95:30 s. 236
Europakommissionen – sekretessen i	
förlikningsförhandlingar	1986/87:33 s. 69
Expeditionsministärs befogenheter och	
sammansättning	1989/90:30 s. 10
Export av Viggenplanet, viss garantiutfästelse	1976/77:44 s. 39
Export av örlogsfartyget Göta Lejon till Chile	1973:20 s. 19
Exportfrämjande åtgärder	1984/85:35 s. 34
Exportkontrollrådet, tillsättning av ledamöter	1995/96:30 s. 61
Exportkreditgarantier (Algeriet, Nicaragua,	
Vietnam m.fl. länder)	1973:20 s. 19, 25, 193
.....	1974:12 s. 196
.....	1984/85:35 s. 33, 35, 38
Falsterbo – Fotevikens våtmarksområde, bevarande av	1989/90:30 s. 84
Familjepolitiken, vissa frågor	1975/76:50 s. 49

Fastighetsstrukturen i skogsmark, viss försöksverksamhet	1975:12 s. 29	1998/99:KU10
Fermaffären		
se även Handhavandet av viss hemlig handling.....	1983/84:30 s. 30	
FFV, se Förenade fabriksverken		
Finansinspektionen, byte av chef.....	1993/94:30 s. 139	
Fjällnära skogar	1986/87:33 s. 84	
Flygplanskapningen på Bulltofta	1973:20 s. 16	
Flygplats, regeringens beslut att medge polismyndighet rätt att mot ersättning utföra säkerhetskontroll på.....	1993/94:30 s. 173	
Flygtrafik, koncession för.....	1985/86:25 s. 37	
Flyguppvisningar, försvarsministerns och Försvarsdepartementets roll i.....	1993/94:30 s. 118	
Flyktingar via Tyska demokratiska republiken (DDR).....	1985/86:25 s. 28	
Flyktingpolitiken	1992/93:30 s. 93	
FN-alliansen, krigsmateriel till länder som deltog i.....	1990/91:30 s. 59	
FN:s konvention om barnets rättigheter.....	1995/96:30 s. 94	
Fond för stöd till industriellt utvecklingsarbete	1974:22 s. 29	
Forskarutbildningens meritvärde – regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut	1984/85:35 s. 24	
Forskningsstiftelser, utbildningsministerns åtgärder	1994/95:30 s. 233	
Frågor och interpellationer	1977/78:35 s. 16	
.....	1979/80:50 s. 13	
.....	1980/81:25 s. 19	
Främmande fartyg, avvisande av på svenskt territorialvatten.....	1975:12 s. 32	
Fyren Märket – gränsdragning mellan Sverige och Finland.....	1982/83:30 s. 23	
Fällan, arbetsplan för Nynäsvägen.....	1973:20 s. 18	
Fältsjukhus, det svenska	1990/91:30 s. 60	
Förenade fabriksverken (FFV)		
export av vapen.....	1983/84:30 s. 40	
krigsmaterielexport.....	1990/91:30 s. 49	
uppgifter rörande	1972:26 s. 14	
viss export.....	1991/92:30 s. 52	
Föreningsverksamhet i myndighets lokal	1974:22 s. 38	
Företagsdemokrati vid organisationsförändringar i statsförvaltningen	1973:20 s. 12	
Förmögenhetsinnehav, statsråds	1983/84:30 s. 36	
.....	1992/93:30 s. 42	
.....	1993/94:30 s. 157	
.....	1994/95:30 s. 202	
.....	1996/97:25 s. 28, 30	
Förordning om rätt för vissa asylsökande att få stanna i Sverige.....	1994/95:30 s. 209	
Förordning, utfärdande av i visst fall (behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvård)	1986/87:33 s. 13	
Försvarsbeslut, utlämnande av underlag rörande kommande	1994/95:30 s. 245	
Försvarsfrågor, vissa.....	1991/92:30 s. 59	
Försvarsministern och Försvarsmaktens ekonomiska problem	1997/98:25 s. 18	
Försvarsväsendet, krediter för investeringar i rationaliseringssyfte inom.....	1976:12 s. 30	
Förvaltningsbeslut, normgivning genom	1990/91:30 s. 29	308

Förvaltningsbyggnaden Bastionen.....	1981/82:35 s. 35	1998/99:KU10
Förvaltningsmyndigheterna, internationella överenskommelser	1992/93:30 s. 29	
Förvaltningsärende, återtagande av återkallelse i	1987/88:40 s. 60	
Förvar av barn, asylsökande	1990/91:30 s. 70	
Garantiutfästelse (export av Viggenplanet)	1976/77:44 s. 39	
GATT – notifiering till om jordbrukspolitiken.....	1989/90:30 s. 102	
GATT-rapport om Sveriges handelspolitik	1996/97:25 s. 137	
Gemensamma EES-kommittén, information till riksdagens EES/EFTA-delegation och utskott före beslut i.....	1994/95:30 s. 116	
Generaldirektörer – utnämningar av åren 1976–1986	1986/87:33 s. 66	
Gota-koncernen, statsrådets kontakter med Trygg-Hansa SPP Holding	1994/95:30 s. 96	
Gamma AB, Utbildningsdepartementets anlåtande av.....	1994/95:30 s. 80	
Granskningsexemplar av tryckt skrift till Universitetsbiblioteket i Umeå	1974:22 s. 37	
.....	1975:12 s. 33	
Gryt, sambandscentralen i	1986/87:33 s. 81	
Gränsdragningsförhandlingar med Danmark.....	1983/84:30 s. 31	
Gränsvärdet för radon i dricksvatten statsråden Winbergs och Åhnbergs hantering av frågan om fastställande	1997/98:25 s. 30	
Guldmynt, prägling av	1973:20 s. 19	
Gulfkriget, Sverige och.....	1990/91:30 s. 57	
Gåvor och förmåner gåvor till försvarsminister Anders Björck.....	1997/98:25 s. 156	
statsministerns lån av hus i Spanien.....	1997/98:25 s. 153	
Göta Lejon, försäljning till Chile	1973:20 s. 19	
Hallandsåsen, tunnelprojektet genom	1997/98:25 s. 120	
Hallisk, Evald, ersättningsanpråk	1994/95:30 s. 100	
Handelsförbudet mot Sydafrika, undantag från	1992/93:30 s. 118	
Handhavandet av viss hemlig handling (Fermaffären)	1984/85:35 s. 14	
Handläggningsfrågor, utlänningslagen	1990/91:30 s. 74	
Handläggningstider i Bostadsdepartementet.....	1990/91:30 s. 40	
i regeringskansliet, viss ansökan förfallen	1990/91:30 s. 17	
i utlänningsärenden.....	1990/91:30 s. 64	
Hastighetsbegränsningar, beslut om vissa	1989/90:30 s. 106	
Herbicidresistent raps, utlämnande av EU-handlingar om	1994/95:30 s. 135	
Hornborgasjön, restaurering av	1987/88:40 s. 62	
Hus i Spanien, statsministerns lån av.....	1997/98:25 s. 153	
Hylte Bruk, utbyggnaden av	1972:26 s. 15	
Hälso- och miljöfarliga varor, tillämpning av lagen om	1981/82:35 s. 39	
Hälso- och sjukvårdsfrågor.....	1990/91:30 s. 85	
sjukvård i krig.....	1986/87:33 s. 76	
Högskolan för lärarutbildning, lokalisering av	1992/93:30 s. 39	
Högskoleplatser, utökning av antalet.....	1992/93:30 s. 115	
Högskolor i stiftelseform, regeringens beredning.....	1993/94:30 s. 173	
Hörnefors massafabrik, utvärdering	1981/82:35 s. 11	309

IB-affären	1974:22 s. 6
Idrottshögskolan i Stockholm, anslag till	1992/93:30 s. 117
Inbjudan till Kinas president.....	1996/97:25 s. 123
Indien, krigsmaterielexport till	1991/92:30 s. 59
Indonesien, bistånd till.....	1987/88:40 s. 64
Indonesien, krigsmaterielexport till	1993/94:30 s. 130
Industridepartementet och Statens industriverk.....	1979/80:30 s. 37
Industridepartementet – särskilda delegationer inom	1978/79:30 s. 37
Information till riksdagen i EES-frågor	1994/95:30 s. 116
Informationsinsatser inför folkomröstningen om svenskt EU-medlemskap	1994/95:30 s. 128
Informationsinsatser om europeisk integration, medel för	1992/93:30 s. 129
Injektionslagen, ändring i	1985/86:25 s. 45
Inlandsbanan, beslut om	1991/92:30 s. 72
Internationell konferens i Cancun.....	1981/82:35 s. 40
Internationella studentfonden i Genève	1980/81:25 s. 66
Internationella överenskommelser	
.....	1988/89:30 s. 19
.....	1991/92:30 s. 33
förvaltningsmyndigheternas 1992–1993.....	1992/93:30 s. 29
genomgång 1985–1986.....	1988/89:30 s. 19
genomgång 1987–1990.....	1991/92:30 s. 33
publicering.....	1991/92:30 s. 36
regler och praxis vid ingåendet av	1975:12 s. 7
Interpellationer och frågor	1977/78:35 s. 16
.....	1979/80:50 s. 13
.....	1980/81:25 s. 19
Interpol, utseende av rådgivare vid (Holmér).....	1989/90:30 s. 81
Invandrarverket, beslutsbefogenhet för överdirektören	1994/95:30 s. 221
Investeringsavgift, befrielse från för oprioriterade byggen.....	1971:34 s. 19
Irak, krigsmaterielexport till	1990/91:30 s. 55
Irak, sanktionerna mot	1991/92:30 s. 50
Iraks president, statsministerns brev till.....	1990/91:30 s. 60
Iran, krigsmaterielexport till	1991/92:30 s. 58
Iranier, utbildning av i Sverige	1984/85:35 s. 47
Japanska bilar, import av	1988/89:30 s. 90
JAS-projektet	
politiskt sammansatt kommission efter haveriet år 1989	1993/94:30 s. 110
redovisning till riksdagen 1986–1988 av den tekniska utvecklingen	1993/94:30 s. 111
vissa frågor med anknytning till	1993/94:30 s. 109
Jordbrukspolitiska frågor, stråförkortningsmedel och spannmålsbeslut.....	1987/88:40 s. 63, 64
Jordförvärvslagens tillämpning i visst fall.....	1985/86:25 s. 35
.....	1989/90:30 s. 89
Journalistmiddagen med utrikesminister Lennart Bodström, UD:s rutiner vid kontakter med massmedia.....	1984/85:35 s. 29
Jugoslavien, krigsmaterielexport till.....	1991/92:30 s. 57

Justitiedepartementet, information från angående ny vårdnadslagstiftning 1976.....	1977/78:35 s. 32
Justitiekanslern, förordning med instruktion för.....	1984/85:35 s. 56
Jämställdhetsfrågor, regeringskansliet m.m.....	1983/84:30 s. 20
.....	1984/85:35 s. 19
.....	1985/86:25 s. 20
.....	1986/87:33 s. 56
.....	1988/89:30 s. 69
.....	1994/95:30 s. 19
Jämställdhetsombudsmannen, förordning med instruktion för.....	1984/85:35 s. 56
Jämställdhetsåtgärder, beslutsform vid medelsutdelning.....	1991/92:30 s. 78
Järnförädling AB i Hälleforsnäs, stöd till.....	1978/79:30 s. 32
Jäv för statsråd.....	1978/79:30 s. 36
.....	1981/82:35 s. 38
.....	1992/93:30 s. 42
.....	1995/96:30 s. 30
.....	1996/97:25 s. 28, 30
Kalmar Varv AB, statligt stöd till.....	1980/81:25 s. 64
Kapitalbeskattningen, förslag till höstriksdagen 1975 om ändring i.....	1975/76:50 s. 49
Kapningen av ett svenskt flygplan på Bulltofta.....	1973:20 s. 16
Karolinska sjukhuset, fråga om remiss av utredningen om överförande av huvudmannaskapet för sjukhuset till Stockholms läns landsting.....	1979/80:50 s. 34
Kashmir, regeringens åtgärder med anledning av kidnappning.....	1991/92:30 s. 48
Kockum Construction AB, bidrag till.....	1981/82:35 s. 37
Kockums AB, anslag till.....	1986/87:33 s. 83
Kollektiva försäkringar, regeringsbeslut om.....	1984/85:35 s. 52
Kollektivanslutning till politiskt parti.....	1975/76:50 s. 31
Kommittédirektiv, visst.....	1996/97:25 s. 186
Kommittésekreterare, tillsättning av.....	1992/93:30 s. 108
Kommittéväsendet.....	1972:26 s. 11
.....	1975:12 s. 20
.....	1975/76:50 s. 18
.....	1976/77:44 s. 11
.....	1992/93:30 s. 10
.....	1993/94:30 s. 11
.....	1994/95:30 s. 22
.....	1995/96:30 s. 12, 21
.....	1996/97:25 s. 32
Kommundelningar (Botkyrka, Vaxholm, Vara, Norsjö, Vännäs).....	1981/82:35 s. 32
Kommunikationsdepartementets handläggning av ett överklagat beslut av Vägverket.....	1993/94:30 s. 8
Kommunministern – vissa uttalanden ang. delning av kommuner.....	1977/78:35 s. 31
Koncessioner för vissa kraftledningar i östra Svealand.....	1983/84:30 s. 42
Konjunkturstimulerande åtgärder, förslag till.....	1974:22 s. 23
Konsekvensanalyser i propositioner.....	1990/91:30 s. 23

.....	1993/94:30 s. 41	
Konsekvensutredningarna inför ett svenskt EU-medlemskap	1994/95:30 s. 121	
Konsejlb beslut		
motivering av	1972:26 s. 10	
offentliggörande av	1971:34 s. 5	
.....	1972:26 s. 2	
.....	1973:20 s. 3	
Konsulttjänster		
regeringskansliets upphandling.....	1994/95:30 s. 43	
upphandling 1992	1992/93:30 s. 8	
upphandling åren 1990-1993	1994/95:30 s. 66	
upphandling i samband med energibesparingskampanjen 1973 ...	1974:22 s. 41	
Utbildningsdepartementets upphandling åren 1992–1994	1994/95:30 s. 79	
Konsumentombudsmannen, förordning med instruktion för	1984/85:35 s. 56	
Kooperativa rådet, formen för reglering av verksamhet i	1991/92:30 s. 22	
Kotmaleprojektet i Sri Lanka, bistånd till.....	1981/82:35 s. 25	
Kraftledning i östra Svealand, koncession för	1983/84:30 s. 42	
Kreditgaranti till Bo Cavefors Klassiker och Förlag AB	1980/81:25 s. 71	
Kreditupplysningslagen, tillämpningen av	1984/85:35 s. 57	
Krigsmateriel till länder som deltog i FN-alliansen.....	1990/91:30 s. 59	
Krigsmaterielexport		
AB Bofors export av Robot 70	1985/86:25 s. 31	
AB Bofors medverkan vid uppförandet och driften av		
en fabrik i Iran	1985/86:25 s. 32	
bakgrund, m.m.	1987/88:40 s. 14	
.....	1988/89:30 s. 23	
.....	1989/90:30 s. 38	
.....	1990/91:30 s. 48	
.....	1991/92:30 s. 52	
befogenhet att underteckna vissa samarbetsavtal.....	1994/95:30 s. 225	
Boforskomponenter till Indien	1997/98:25 s. 132	
den rådgivande nämndens roll i krigsmaterielexportfrågor	1985/86:40 s. 31	
den rådgivande nämndens roll i krigsmaterielexportfrågor	1995/96:30 s. 57	
FFV:s affärer	1990/91:30 s. 49	
.....	1991/92:30 s. 52	
FFV:s s.k. Engelskavtal	1987/88:40 s. 24	
.....	1991/92:30 s. 55	
följdlleveranser	1996/97:25 s. 39	
godkännande av licenstillverkningsavtal, samarbetsavtal		
och komponentleveranser	1995/96:30 s. 65	
krigsmaterielbegreppet	1987/88:40 s. 34, 42	
medborgarkommissionens rapport.....	1989/90:30 s. 38	
meddelade domar.....	1991/92:30 s. 54	
Nobelkrut.....	1990/91:30 s. 48	
organisationen för tillstånd	1995/96:30 s. 56	
praxisutvecklingen.....	1996/97:25 s. 39	
till Burma.....	1983/84:30 s. 40	
.....	1990/91:30 s. 54	
.....	1991/92:30 s. 59	

till Chile – örlogsfartyget Göta Lejon	1973:20 s. 19
till Gulfstaterna	1996/97:25 s. 78
till Indien	1987/88:40 s. 27, 37
.....	1989/90:30 s. 53
.....	1991/92:30 s. 59
till Indonesien	1980/81:25 s. 71
.....	1986/87:33 s. 40
.....	1987/88:40 s. 33, 41
.....	1993/94:30 s. 130
till Indonesien	1996/97:25 s. 63
till Irak	1990/91:30 s. 55
till Iran	1986/87:33 s. 50
.....	1991/92:30 s. 58
till Iran – patrullbåtar	1987/88:40 s. 35
till Jugoslavien	1991/92:30 s. 57
till Oman	1995/96:30 s. 74
till Pakistan	1975/76:50 s. 45
till Singapore	1986/87:33 s. 32
till Storbritannien (de s.k. Engelsavtalen)	1987/88:40 s. 24, 36
till Thailand	1990/91:30 s. 50
.....	1993/94:30 s. 136
till USA – luftvärnssystemet DIVAD (Division Air Defence)	1982/83:30 s. 24
till USA – lyftkranar	1987/88:40 s. 35
till Västra Gulfstaterna	1993/94:30 s. 133
till Västra Gulfstaterna	1993/94:30 s. 133
tillstånds- och kontrollfrågor	1987/88:40 s. 20, 40
.....	1989/90:30 s. 41
Krigspropaganda, lagstiftning mot	1971:34 s. 19
Krisuppgörelserna i september 1992	1993/94:30 s. 172
Kronförsvaret	1996/97:25 s. 173
Kronförsvaret 1992	1997/98:25 s. 168
Kränkning av svenskt farvatten	1975:12 s. 32
Kränkning av svenskt luftrum den 9 augusti 1984	1984/85:35 s. 27
Kvinnliga präster – fråga om prästvigning av kvinnor	1972:26 s. 143
Kärnbränsle, utförsel av använt	1982/83:30 s. 25
Kärnenergi – import och export av klyvbara radioaktiva produkter	1986/87:33 s. 79
.....	1988/89:30 s. 86
Kärnkraftens avveckling, behandling av propositionen	1997/98:25 s. 89
Kärnkraftsfrågan	1976/77:44 s. 32
.....	1977/78:35 s. 25
.....	1978/79:30 s. 26
.....	1980/81:25 s. 68
.....	1982/83:30 s. 14, 25
.....	1984/85:35 s. 51
.....	1986/87:33 s. 79
Kärnkraftsreaktorer, laddning av	1984/85:35 s. 51
Kärnvapenfri zon i Europa	1982/83:30 s. 14

Körkort, dispens rörande indragning av.....	1971:34 s. 9
Lagrådet, remisser till	1972:26 s. 6
.....	1973:20 s. 10
.....	1974:22 s. 28
.....	1975:12 s. 21
.....	1975/76:50 s. 19
.....	1976/77:44 s. 15
.....	1977/78:35 s. 8
.....	1978/79:30 s. 7
.....	1979/80:50 s. 7
.....	1980/81:25 s. 6
.....	1981/82:35 s. 6
.....	1982/83:30 s. 8
.....	1983/84:30 s. 6
.....	1984/85:35 s. 10
.....	1985/86:25 s. 5
.....	1986/87:33 s. 6
.....	1987/88:40 s. 7
.....	1988/89:30 s. 8
.....	1989/90:30 s. 18
.....	1990/91:30 s. 18
.....	1991/92:30 s. 12
.....	1992/93:30 s. 12
.....	1993/94:30 s. 12
.....	1994/95:30 s. 25
Lagrådet, underhandsföredragning i.....	1982/83:30 s. 8
.....	1983/84:30 s. 6
.....	1984/85:35 s. 11
.....	1991/92:30 s. 16
.....	1992/93:30 s. 18
.....	1993/94:30 s. 24
.....	1994/95:30 s. 31
Lagrådet, utskottsremiss om ersättningssystemet för vuxentandvård.....	1994/95:30 s. 34
Lagrådet, utskottsremisser till.....	1984/85:35 s. 11
.....	1991/92:30 s. 17
.....	1992/93:30 s. 18
.....	1993/94:30 s. 24
.....	1994/95:30 s. 32
.....	1997/98:10 s. 28
Lagrådets synpunkter, regeringens beaktande av	1993/94:30 s. 22
Landshövding i Norrbottens län, utnämning av.....	1992/93:30 s. 112
Leander vs Sverige	1997/98:25 s. 148
Ledamotskap i UD:s antagningsnämnd (Hugo Lindgren)	1984/85:35 s. 31
Lekmannainslaget i länsstyrelserna	1972:26 s. 15
Likströmskabel mellan Sverige och Polen.....	1997/98:25 s. 69
LKAB-aktier	
försäljning.....	1991/92:30 s. 69
till teknikbrostifelserna	1993/94:30 s. 172

Lokalisering av det nya Plan- och bostadsverket.....	1987/88:40 s. 55	
Lottförsäljningsautomat, regeringens beslut om tillstånd	1995/96:30 s. 139	
Läkemedelsindustridelegationen, direktiv till.....	1975/76:50 s. 48	
Länsbostadsdirektör i Blekinge län, utnämning av	1989/90:30 s. 81	
Länsläkarorganisationens avveckling	1981/82:35 s. 38	
Länsstyrelsens styrelse, val av ledamöter till.....	1976/77:44 s. 41	
Lärarkonflikten hösten 1989	1989/90:30 s. 63	
Löner och arvoden till ledningarna i de statliga bolagen	1994/95:30 s. 168	
Löntagarfondernas styrelser, val till	1984/85:35 s. 56	
Löntagarfondsmedel, upprättande av stiftelser	1994/95:30 s. 217, 229	
Massmedierna, departementens uppgiftslämnande till	1983/84:30 s. 45	
Massmedierna, rådet för mångfald	1994/95:30 s. 250	
Materielbeställningar 1990 och 1991 till militära försvaret.....	1991/92:30 s. 59	
Medbestämmandelagen (MBL)		
förberedelser för tillämpningen av på den		
offentliga sektorn.....	1976/77:44 s. 25	
tillämpningen av vid högre tjänstetillsättningar	1979/80:50 s. 25	
vid beredningen av regeringsärenden	1978/79:30 s. 13	
.....	1983/84:30 s. 14	
vid organisationsförändringar i statsförvaltningen.....	1973:20 s. 12	
Medborgarskapsärenden	1972:26 s. 15	
.....	1973:20 s. 8	
Militära flygplan, regleringen av luftvärdighet m.m.....	1993/94:30 s. 114	
Militära försvaret, materielbeställningar 1990 och 1991	1991/92:30 s. 59	
Militära underrättelsetjänsten, regeringens kontroll	1990/91:30 s. 34	
Mordet på statsminister Olof Palme		
kontakter med åklagarna.....	1988/89:30 s. 57	
kontakterna mellan regeringen och spaningsledningen	1986/87:33 s. 17	
.....	1988/89:30 s. 55	
ny organisation av mordutredningen	1986/87:33 s. 20	
olovlig avlyssning.....	1990/91:30 s. 42	
regeringens kontakter med den s.k. Ebbe Carlsson-affären	1988/89:30 s. 47	
regeringens åtgärder.....	1986/87:33 s. 14	
.....	1987/88:40 s. 10	
.....	1988/89:30 s. 24, 34	
telefonavlyssning på kriminalvårdsanstalt	1988/89:30 s. 39	
Motorvägsbygget mellan Stenungsund och Ljungskile	1988/89:30 s. 80	
Musikaliska akademiens bibliotek, tillsättning av vikariat		
som överbibliotekarie	1980/81:25 s. 15, 18	
Myndighets anslagsanvändning, begränsning i	1971:34 s. 19	
Myndighets rätt att meddela föreskrifter, begränsningar i	1971:34 s. 19	
Myndighets skyldighet att vid trycksaksframställning		
samråda med Allmänna förlaget.....	1975:12 s. 29	
Myndighetsutövning i tillfälliga organ under regeringen	1992/93:30 s. 27	
Märket, Fyren – gränsdragning mellan Sverige och Finland	1982/83:30 s. 23	
Naturvården inom de svenska fjällområdena.....	1986/87:33 s. 84	
NCB, stöd till.....	1980/81:25 s. 54	
.....	1982/83:30 s. 26	
NJA, regeringens åtgärder	1977/78:35 s. 23	

Nobelkrut, krigsmaterielexport.....	1990/91:30 s. 48	1998/99:KU10
Nominering av svenska befattningshavare vid EU:s institutioner.....	1994/95:30 s. 236	
Non-grata-förklaring av utländsk diplomatisk personal	1986/87:33 s. 64	
.....	1989/90:30 s. 17	
se även Rysk regeringsdelegation, besök av Nordbanken		
avtal om avgångsvederlag.....	1994/95:30 s. 88	
grundläggande information.....	1994/95:30 s. 84	
ledningsfrågor i.....	1990/91:30 s. 93	
nyemission i, m.m.....	1991/92:30 s. 61	
statens stöd.....	1994/95:30 s. 85	
utövande av statens ägande.....	1994/95:30 s. 90	
Nordisk passkontrollöverenskommelse	1979/80:50 s. 24	
.....	1979/80:52 s. 1	
Nordiska bataljonens uppgifter i Bosnien, ÖB:s pressmeddelande om den.....	1995/96:30 s. 112	
Nordiskt musikkonservatorium	1979/80:50 s. 36	
Normgivning genom förvaltningsbeslut.....	1990/91:30 s. 29	
Normgivningsmakten, regeringens utövning av	1979/80:50 s. 11	
.....	1980/81:25 s. 13	
.....	1983/84:30 s. 5	
.....	1987/88:40 s. 10	
.....	1988/89:30 s. 13	
.....	1990/91:30 s. 28	
.....	1991/92:30 s. 21	
.....	1992/93:30 s. 24	
.....	1993/94:30 s. 33	
Norra Länken.....	1996/97:25 s. 160	
Norrbottnens järnverk – regeringens åtgärder	1977/78:35 s. 23	
Norrländska Skogsägares Cellulosa AB (NCB), stöd till	1980/81:25 s. 54	
.....	1982/83:30 s. 26	
Norrmalmstorgsdramat, augusti 1973.....	1974:22 s. 17	
Notifieringen till GATT om jordbrukspolitiken	1989/90:30 s. 102	
Nyemission i Nordbanken m.m.	1991/92:30 s. 61	
se även Nordbanken		
Nyemission i UV Shipping.....	1988/89:30 s. 91	
Nynäsvägen, arbetsplan för	1973:20 s. 18	
Nåd i brottmål.....	1981/82:35 s. 8	
.....	1989/90:30 s. 34	
.....	1993/94:30 s. 55	
Näringsfrihetsombudsmannen, instruktion för	1984/85:35 s. 56	
Näringshjälp, Arbetsmarknadsstyrelsens handläggning av visst ärende.....	1974:22 s. 40	
Närradioverksamhet, kulturministerns uttalanden om	1992/93:30 s. 127	
Nödsituationer, regler för regeringens handlande i.....	1973:20 s. 16	
.....	1975/76:50 s. 32	
Ockupationen av västtyska ambassaden i Stockholm.....	1975/76:50 s. 32	
Offentliga utredningar	1972:26 s. 11	316

.....	1975:12 s. 20
.....	1975/76:50 s. 18
.....	1976/77:44 s. 11
Offentlighet och sekretess, tillämpning av reglerna.....	1990/91:30 s. 30
Oljebistånd till Estland m.m.	1991/92:30 s. 49
Oljekrisen 1973–1974.....	1974:22 s. 20
Oljetransit AB, försäljning av statens aktier i.....	1986/87:33 s. 84
Oljeupphandling i Iran.....	1984/85:35 s. 45
Oljeutvinningsplattformar, etablering för tillverkning av.....	1975:12 s. 32
Ombudsmannainstitutioner under regeringen.....	1984/85:35 s. 56
Onkologi, radiologisk, beslut om.....	1984/85:35 s. 24
Pakistan, vapenexport till	1975/76:50 s. 45
Parlamentarismen och regeringens beslutsformer	1980/81:25 s. 4
Partiledaröverläggningar	1990/91:30 s. 8
Partnerskap för fred (PFF), svensk medverkan i samarbetet inom.....	1995/96:30 s. 101
Pensionsarbetsgruppen, statsrådet Bo Könbergs ledning av.....	1994/95:30 s. 207
Permutation av Stiftelsen Bostadskooperationens Garantifond.....	1997/98:25 s. 55
Personalkontroll, vid kommendering av värnpliktiga.....	1991/92:30 s. 60
Personalkontrollfråga – tjänstetillsättningsärende vid Tullverket	1984/85:35 s. 52
Personalkontrollsystemets tillämpning	1986/87:33 s. 74
.....	1987/88:40 s. 47
Personalpolitik, statlig	1990/91:30 s. 80
Personalsituationen i regeringskansliet	
årsskiftet 1990/91	1990/91:30 s. 11
årsskiftet 1991/92	1991/92:30 s. 9
årsskiftet 1992/93	1992/93:30 s. 8
årsskiftet 1993/94	1993/94:30 s. 9
årsskiftet 1994/95	1994/95:30 s. 19
årsskiftet 1995/96	1995/96:30 s. 11
Personregister, upprättande av (Reader's Digest AB).....	1975/76:50 s. 256
PK-bankens förvärv av Carnegie fondkommission AB.....	1988/89:30 s. 88
Plan- och bostadsverket, lokalisering av.....	1987/88:40 s. 55
Polen	
direktavvisningar till under 1990	1990/91:30 s. 71
svensk hjälp till skogsindustrin m.m.	1992/93:30 s. 56
Polisingripanden i september 1989, VM-kvalmatchen i fotboll	1990/91:30 s. 84
Politiskt tillsatta tjänstemän i Regeringskansliet	1994/95:30 s. 21
.....	1995/96:30 s. 11
.....	1997/98:10 s. 5
Post- och järnvägsterminal till Solna, lokalisering av.....	1976/77:44 s. 34
Posten AB, statens ägarroll.....	1997/98:25 s. 127
Posten, lön till VD	1994/95:30 s. 169
Pressmeddelande	
Nordiska bataljonen.....	1995/96:30 s. 112
rörande portot	1996/97:25 s. 193
Prisregleringslagen, tillämpningen av.....	1971:34 s. 112
.....	1973:20 s. 18

Prisstoppet	
1970.....	1971:34 s. 19
1973.....	1973:20 s. 18
Privatiseringen av Celsius Industrier AB.....	1993/94:30 s. 93
Privatiseringen av statliga företag	1993/94:30 s. 79
Procordia AB, affären mellan AB Volvo och.....	1990/91:30 s. 94
.....	1992/93:30 s. 127
Propositioner, konsekvensanalyser.....	1990/91:30 s. 23
.....	1993/94:30 s. 41
Propositionernas redovisning av lagrådsyttrandena.....	1993/94:30 s. 14
.....	1994/95:30 s. 26
Propositionsavlämnandet till riksdagen.....	1971:34 s. 17
.....	1975:12 s. 24
.....	1975/76:50 s. 26
.....	1976/77:44 s. 21
.....	1977/78:35 s. 10
.....	1978/79:30 s. 8
.....	1979/80:50 s. 7
.....	1980/81:25 s. 7
.....	1981/82:35 s. 6
.....	1982/83:30 s. 13
.....	1983/84:30 s. 7
.....	1984/85:35 s. 12
.....	1985/86:25 s. 12
.....	1986/87:33 s. 10
.....	1987/88:40 s. 9
.....	1988/89:30 s. 11
.....	1989/90:30 s. 21
.....	1990/91:30 s. 21
.....	1991/92:30 s. 18
.....	1992/93:30 s. 19, 130
Prägling av guldmynt.....	1973:20 s. 19
Publicering av regeringsbeslut.....	1975/76:50 s. 256
Radiologisk onkologi, beslut om	1984/85:35 s. 24
Raineraffären, utnämning av statsråd	1983/84:30 s. 34
Reader's Digest AB – tillstånd för upprättande av centralt personregister.....	1975/76:50 s. 256
Regelbeståndet och regelregistreringen	1992/93:30 s. 33
.....	1993/94:30 s. 30
Regeringens beaktande av Lagrådets synpunkter	1993/94:30 s. 22
Regeringens befogenhet att överlämna vissa museala tillgångar som gåvor.....	1975:12 s. 18
Regeringens förhållande till riksdagen	1997/98:25 s. 10
Regeringens handlande i nödsituationer	1973:20 s. 16
.....	1975/76:50 s. 32
Regeringens kontakter med bilindustrin	1994/95:30 s. 137
Regeringens kontroll av säkerhetspolisens verksamhet se säkerhetspolisens (Säpo) verksamhet	
Regeringens normgivningsbemyndiganden, registrering av.....	1993/94:30 s. 33

Regeringens rätt att ingå överenskommelse med annan stat eller med mellanfolklig organisation	1988/89:30 s. 19
.....	1991/92:30 s. 33
Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation ...	1985/86:25 s. 1
.....	1986/87:33 s. 4
.....	1989/90:30 s. 6
.....	1990/91:30 s. 6
.....	1991/92:30 s. 7
.....	1992/93:30 s. 7
.....	1993/94:30 s. 6
.....	1994/95:30 s. 13
.....	1995/96:30 s. 8
Regeringens tillämpning av 3 kap. 2 § tredje stycket riksdagsordningen	1980/81:25 s. 8
Regeringens tillämpning av svensk lag i förhållande till FN:s konvention om barnets rättigheter	1995/96:30 s. 94
Regeringens utnyttjande av anslag som står till regeringens egen disposition.....	1996/97:25 s. 12
Regeringens utnämningsspolitik se även Tjänstetillsättningar och Utnämning av statsråd till visst ämbete	1988/89:30 s. 73
.....	1996/97:25 s. 36
.....	1997/98:25 s. 107
Regeringsarbetet den 1/3–13/3 1986	1986/87:33 s. 16
Regeringsarbetets organisation	1990/91:30 s. 6
.....	1991/92:30 s. 7
.....	1992/93:30 s. 7
.....	1993/94:30 s. 6
.....	1994/95:30 s. 13
.....	1995/96:30 s. 8
Regeringsbeslut den språkliga utformningen av	1991/92:30 s. 25
om utlämning, utformningen av.....	1990/91:30 s. 13
publicering av	1975/76:50 s. 14
rättelse av.....	1991/92:30 s. 26
Regeringskansliet kostnadsansvaret för resor företagna av statsråd och politiskt tillsatta tjänstemän	1994/95:30 s. 215
politiskt tillsatta tjänstemän	1993/94:30 s. 18
.....	1994/95:30 s. 21
.....	1997/98:10 s. 5
registrering av handlingar och den nya tekniken	1997/98:10 s. 49
revisionen	1995/96:30 s. 24
statistik och andra redovisningar	1989/90:30 s. 14
.....	1990/91:30 s. 11
.....	1991/92:30 s. 9
.....	1992/93:30 s. 8
.....	1993/94:30 s. 9
.....	1994/95:30 s. 19

.....	1995/96:30 s. 11	
Regeringskansliets organisation och arbetsformer	1974:22 s. 3	
.....	1975:12 s. 4	
.....	1976/77:44 s. 8	
.....	1978/79:30 s. 5	
.....	1982/83:30 s. 5	
.....	1984/85:35 s. 5	
.....	1986/87:33 s. 4	
.....	1987/88:40 s. 4	
.....	1988/89:30 s. 5	
.....	1989/90:30 s. 6	
.....	1991/92:30 s. 7	
.....	1992/93:30 s. 8	
.....	1993/94:30 s. 6	
.....	1994/95:30 s. 13	
.....	1995/96:30 s. 8	
.....	1996/97:25 s. 11, 19	
Regeringsprotokoll, formell granskning	1993/94:30 s. 7	
.....	1994/95:30 s. 16	
.....	1995/96:30 s. 10	
.....	1997/98:10 s. 8	
Regeringsskiftet		
1976	1976/77:44 s. 4	
1978	1978/79:30 s. 3	
1979	1979/80:50 s. 4	
1981	1981/82:35 s. 3	
1982	1982/83:30 s. 3	
1986 (med anledning av statsminister Olof Palmes död).....	1985/86:25 s. 3	
1990	1989/90:30 s. 7	
1991	1991/92:30 s. 5	
1994	1994/95:30 s. 10	
1996	1996/97:25 s. 8	
Regeringsuttalanden i vissa EU-frågor	1995/96:30 s. 122	
Regeringsärenden, handläggning enligt 7 kap.		
3 § andra meningen regeringsformen	1991/92:30 s. 25	
.....	1993/94:30 s. 7	
Regeringsärendenas antal, utvecklingen av	1971:34 s. 2	
.....	1972:26 s. 2	
.....	1973:20 s. 2	
.....	1974:22 s. 2	
.....	1975:12 s. 3	
.....	1981/82:35 s. 2	
.....	1983/84:30 s. 3	
.....	1984/85:35 s. 4	
.....	1985/86:25 s. 4	
.....	1986/87:33 s. 5	
.....	1987/88:40 s. 6	
.....	1988/89:30 s. 6	
.....	1989/90:30 s. 16	

.....	1990/91:30 s. 12	
.....	1991/92:30 s. 11	
.....	1992/93:30 s. 11	
.....	1993/94:30 s. 6	
.....	1994/95:30 s. 15	
.....	1995/96:30 s. 9	
Regeringsärendenas beredning		
.....	1977/78:35 s. 3	
.....	1984/85:35 s. 8	
.....	1985/86:25 s. 7	
.....	1989/90:30 s. 9	
i fråga om Arlandabanan	1994/95:30 s. 171	
Regionalpolitiskt stöd	1977/78:35 s. 32	
.....	1985/86:25 s. 41	
Regleringsbrev, expediering av	1971:34 s. 18	
Regleringsbrev för budgetåret 1981/82	1982/83:30 s. 44	
Rekrytering till tjänster inom EG/EU-institutioner	1993/94:30 s. 148	
Religionsundervisning, befrielse från	1972:26 s. 15	
.....	1973:20 s. 19	
Remissbehandling av besvärärenden	1974:22 s. 31	
.....	1975:12 s. 33	
.....	1975/76:50 s. 5	
.....	1979/80:50 s. 14	
Remissförfarande, beslutsmotiveringar, handläggning av	1990/91:30 s. 14	
Remissyttranden i propositioner, redovisningen av	1972:26 s. 12	
.....	1973:20 s. 11	
Resning, möjlighet till i ärende som avgjorts av regeringen	1980/81:25 s. 15	
Revision i regeringskansliet	1995/96:30 s. 24	
Riddarholmen, beredning av frågan om byggandet av ett tredje järnvägsspår	1995/96:30 s. 147	
Rikets säkerhet		
målet Leander vs Sverige.....	1997/98:25 s. 148	
säkerhetspolisens register	1997/98:25 s. 135	
Riksbanken, samråd med regeringsföreträdare om penningpolitiken	1991/92:30 s. 80	
Riksbanksfullmäktige, dröjsmål vid tillsättning av ordförande	1975:12 s. 31	
Riksdagens bemyndiganden i normgivningshänseende, redovisning av	1975/76:50 s. 39	
.....	1983/84:30 s. 5	
.....	1985/86:25 s. 10	
.....	1986/87:33 s. 12	
.....	1987/88:40 s. 10	
.....	1989/90:30 s. 17	
.....	1990/91:30 s. 28	
.....	1991/92:30 s. 21	
.....	1992/93:30 s. 24	
.....	1993/94:30 s. 31	
Riksdagens privatiseringsbemyndigande, regeringens handläggning med anledning av	1993/94:30 s. 79	

Riksdagens skrivelser, regeringens behandling av	1971:34 s. 20	1998/99:KU10
.....	1972:26 s. 5	
.....	1973:20 s. 14	
.....	1974:22 s. 29	
.....	1975:12 s. 26	
.....	1975/76:50 s. 31	
.....	1976/77:44 s. 24	
.....	1977/78:35 s. 15	
.....	1978/79:30 s. 13	
.....	1979/80:50 s. 27	
.....	1979/80:52 s. 1	
.....	1980/81:25 s. 26	
.....	1981/82:35 s. 10	
.....	1983/84:30 s. 4	
.....	1984/85:35 s. 22	
.....	1985/86:25 s. 39	
.....	1986/87:33 s. 78	
.....	1987/88:40 s. 60	
.....	1988/89:30 s. 23	
.....	1989/90:30 s. 24	
.....	1990/91:30 s. 38	
.....	1991/92:30 s. 27	
.....	1992/93:30 s. 31	
.....	1993/94:30 s. 33	
.....	1994/95:30 s. 38	
.....	1995/96:30 s. 16	
.....	1997/98:10 s. 8	
Riksdagsledamots tjänstledighet från statlig befattning.....	1985/86:25 s. 46	
Riksdagsordningen 3 kap. 2 § tredje stycket, regeringens tillämpning av.....	1980/81:25 s. 8	
Riktlinjer för yrkesmässig trafik.....	1975:12 s. 32	
ROT-verksamheten, regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut	1992/93:30 s. 40	
Rutiner för avvisande av främmande fartyg på svenskt territorialvatten	1975:12 s. 32	
Rysk regeringsdelegation, besök av.....	1991/92:30 s. 49	
Rysslands president, brev om utbåtskränkningar till	1994/95:30 s. 107	
Rådet för exportkontrollfrågor.....	1995/96:30 s. 57	
Rådet för mångfald inom massmedierna	1994/95:30 s. 250	
Rådgivande nämnden/Exportkontrollrådet	1995/96:30 s. 57	
Rättspsykiatriska undersökningar	1988/89:30 s. 74	
Rörelsehindrade elevers gymnasiestudier.....	1988/89:30 s. 93	
Saab-Scania AB, tillstånd att anlägga en bilindustri på Kockums område i Malmö.....	1987/88:40 s. 61	
Samarbetsavtal på krigsmaterielområdet, befogenhet att underteckna.....	1994/95:30 s. 225	
Samer, utbildningsministerns sammanträffande med	1992/93:30 s. 56	
Samhällsägda utvecklingsbolag, inrättande av	1980/81:25 s. 26	

Sammansatt finans- och skatteutskott – handläggningen av skattefrågor	1975/76:50 s. 49
Samråd mellan regeringsföreträdare och Riksbanken om penningpolitiken	1991/92:30 s. 80
Sanktionerna mot Irak	1991/92:30 s. 50
SAS – de s.k. frikorterna.....	1977/78:35 s. 29
Schein, Harry – arvode för utredningsuppdrag	1974:22 s. 39
Scientologikyrcan, sekretessfrågan	1997/98:25 s. 84
Sekretess beträffande en studie om Sveriges genomförande av vissa direktiv på miljöområdet.....	1997/98:25 s. 40
Sekretess, Scientologikyrcan.....	1997/98:25 s. 84
Sekretesskyddad handling, landstings utlämnande av till statlig myndighet.....	1974:22 s. 39
Sekretesslagens tillämpning i Utrikes- och Försvarsdepartementen	1985/86:25 s. 15
.....	1988/89:30 s. 17
.....	1990/91:30 s. 30
Serafimerlasarettet placering av medicinska forskartjänster vid nedläggning.....	1979/80:50 s. 35
portalbyggnader, överlåtelse till Stockholms kommun.....	1982/83:30 s. 37
Sjuk- och tandvårdsersättning.....	1996/97:25 s. 177
Sjukjournaler, utlämnande av från landstingskommunalt organ till statlig myndighet (besvärssärende).....	1974:22 s. 39
Sjukvårdsfrågor, hälso- och	1990/91:30 s. 85
Skadestånd till en f.d. handelssekreterare	1975:12 s. 32
Skattefri ersättning, statsråds kännedom.....	1997/98:25 s. 103
Skeppsankaret AB, direktiv till statens företrädare	1991/92:30 s. 69
Skeppsholmsbrons bevarande.....	1997/98:25 s. 66
Skogsavverkning	1997/98:25 s. 98
Skogsbrukares trygghetsförsäkring.....	1984/85:35 s. 25
Skogsindustrin m.m. i Polen, svensk hjälp till.....	1992/93:30 s. 56
Skoimporten, inskränkningar i.....	1975/76:50 s. 37
Skolans kommunalisering år 1990 statsrådet Göran Perssons uppgifter vid utfrågningen	1997/98:25 s. 10
Skolbyggen, lånetillstånd för finansiering av	1971:34 s. 20
Skolöverstyrelsen Birgitta Ulvhammars förordnande som generaldirektör	1981/82:35 s. 36
Slopandet av beteckningen Kunglig i namnet på statliga myndigheter	1975:12 s. 31
Småbåtshamn, våtmarkskonvention om	1989/90:30 s. 86
Socialdepartementet, regeringsprotokoll	1994/95:30 s. 18
Socialutredningen, direktiv till	1976/77:44 s. 41
Socionomutbildningen och vuxenutbildningen, vissa frågor.....	1972:26 s. 15
Sovjetunionen, uppgift om svensk underrättelseverksamhet på 1950-talet.....	1994/95:30 s. 99
Spannmålsbeslut, 1985 års	1987/88:40 s. 64
Spannmålshandeln, reglering av underskott i	1985/86:25 s. 41
Språkgranskning av vissa UD-dokument.....	1983/84:30 s. 33

SSAB – vissa frågor rörande den ekonomiska uppgörelsen i samband med bildandet av Svenskt Stål AB	1982/83:30 s. 36
Stadsplan	
för kvarteret Bryggeriet i Lund	1981/81:25 s. 31
för kvarteret Triangeln i Malmö	1985/86:25 s. 43
Stasidokument, regeringens agerande i frågan om att utfå vissa handlingar från myndigheter i annat land	1993/94:30 s. 166
Statens konstmuseer, regeringens handläggning av fråga om bevakning och säkerhet vid	1993/94:30 s. 171
Statens strålskyddsinstitut	
handläggning av skrivelse från	1978/79:30 s. 39
utseende av styrelse	1995/96:30 s. 151
Statens stöd till Nordbanken	1994/95:30 s. 85
Statlig personalpolitik	1990/91:30 s. 80
Statliga företag	
förhållandet till regeringen	1995/96:30 s. 35
försäljning av aktier i AssiDomän AB	1994/95:30 s. 144
löner och arvoden till ledningarna	1994/95:30 s. 168
privatiseringen av	1993/94:30 s. 79
ägandet av Nordbanken	1994/95:30 s. 90
Statliga verk och företag, statstjänstemän som styrelseledamöter i	1971:34 s. 19
.....	1972:26 s. 13
.....	1986/87:33 s. 71
Statsföretag AB, ledningen av	1971:34 s. 19
.....	1982/83:30 s. 26
Statsminister Bildts	
anförande ”Sverige och de baltiska länderna”	
den 17 november 1993	1993/94:30 s. 153
brev till Rysslands president	1994/95:30 s. 107
uttalande i fråga om sovjetiska spionerianklagelser	1994/95:30 s. 99
Statsminister Carlssons brev till Iraks president	1990/91:30 s. 60
Statsminister Palmes brevväxling med Cubas premiärminister	1975:12 s. 17
.....	1975/76:50 s. 36
Statsråd	
innehav av värdepapper	1992/93:30 s. 42
.....	1993/94:30 s. 157
jäv för	1978/79:30 s. 36
.....	1981/82:35 s. 38
.....	1992/93:30 s. 42
.....	1995/96:30 s. 30
.....	1996/97:25 s. 28, 30
kontakter med Gota-koncernens huvudägare	
Trygg-Hansa SPP Holding	1994/95:30 s. 96
vissa uttalanden av	1991/92:30 s. 43
.....	1992/93:30 s. 93, 104, 127
.....	1993/94:30 s. 60
.....	1994/95:30 s. 244
.....	1995/96:30 s. 122

Statsråd och politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet,	
konstnadsansvaret för resor	1994/95:30 s. 215
Statsrådets tjänsteresor.....	1985/86:25 s. 47
Statsråds beslutanderätt	1976/77:44 s. 12
.....	1977/78:35 s. 5
Statsråds förmögenhetsinnehav	1983/84:30 s. 36
.....	1992/93:30 s. 42
.....	1993/94:30 s. 157
.....	1994/95:30 s. 202
.....	1996/97:25 s. 28
Statsrådsberedningen, uttalande av ang.	
boken Industrispionage.....	1984/85:35 s. 30
Statsrådsgrupperna, de nya	1990/91:30 s. 7
Statsrådsprotokoll, offentliggörande av	1971:34 s. 3
Statsrådsprotokoll, redovisning av innehåll i	1974:22 s. 2
.....	1975:12 s. 3
Stiftelsen framtidens kultur	
bemyndigande att inrätta.....	1994/95:30 s. 216
utbyte av styrelseledamöter	1994/95:30 s. 230
Stiftelser, agerande mot vissa	1994/95:30 s. 229
Strategiska produkter.....	1995/96:30 s. 56
Stråförkortningsmedel, användning av	1987/88:40 s. 63
Strålskyddsinstitutet, utseende av styrelse.....	1995/96:30 s. 151
Studiestödsförordningen avseende Nordiskt	
musikkonservatorium	1979/80:50 s. 36
Stålverk 80-projektet	1976/77:44 s. 28
.....	1977/78:35 s. 23
Svensk författningssamling (SFS), utgivningen av.....	1971:34 s. 15
.....	1972:26 s. 4
.....	1973:20 s. 13
.....	1974:22 s. 33
.....	1975:12 s. 22
.....	1975/76:50 s. 20
.....	1976/77:44 s. 17
.....	1977/78:35 s. 12
.....	1978/79:30 s. 10
.....	1979/80:50 s. 8
.....	1980/81:25 s. 9
.....	1981/82:35 s. 8
.....	1983/84:30 s. 8
.....	1984/85:35 s. 13
.....	1985/86:25 s. 14
.....	1986/87:33 s. 9
.....	1987/88:40 s. 7
.....	1988/89:30 s. 9
.....	1989/90:30 s. 19
.....	1990/91:30 s. 20
.....	1991/92:30 s. 20

.....	1992/93:30 s. 21	1998/99:KU10
.....	1993/94:30 s. 26	
.....	1994/95:30 s. 36	
.....	1995/96:30 s. 13	
.....	1997/98:10 s. 14	
Svensk kustfart, utländska fartyg i.....	1989/90:30 s. 101	
Svensk medverkan i samarbetet inom Partnerskap för fred (PFF).....	1995/96:30 s. 101	
Svenska Dagbladet – tryckfrihet och sekretess.....	1983/84:30 s. 33	
Svenska Dagbladet, tryckfrihetsåtal mot.....	1986/87:33 s. 73	
Svenska fältsjukhuset.....	1990/91:30 s. 60	
Sverige och Gulfkriget.....	1990/91:30 s. 57	
Sveriges lantbruksrepresentation i utlandet.....	1974:22 s. 29	
Sveriges Radio AB, vissa frågor.....	1992/93:30 s. 130	
Sveriges Radio-koncernen, ordförande och styrelseledamöter inom.....	1991/92:30 s. 80	
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, medel till riksomfattande sysselsättningsprojekt.....	1997/98:25 s. 63	
Sveriges turistråd.....	1991/92:30 s. 76	
Swedish Ordnance AB, bildandet av.....	1991/92:30 s. 71	
Sydafrika, undantag från handelsförbudet.....	1992/93:30 s. 118	
Sydafrikalagen, dispens från.....	1980/81:25 s. 60	
Säkerhetsfrågor, regeringens befattning med.....	1987/88:40 s. 47	
.....	1991/92:30 s. 60	
Säkerhetsfrågor, skrivelse om vissa.....	1993/94:30 s. 173	
Säkerhetskontroll på flygplats, regeringens beslut att medge polismyndighet rätt att mot ersättning utföra.....	1993/94:30 s. 173	
Säkerhetspolisens register.....	1997/98:25 s. 135	
Säkerhetspolisens (Säpo) verksamhet		
betr. sjukvårdsförvaltningen i Göteborg.....	1975/76:50 s. 42	
regeringens kontroll av.....	1978/79:30 s. 33	
.....	1979/80:50 s. 34	
.....	1982/83:30 s. 41	
.....	1988/89:30 s. 60	
Säkerhetspolitiska frågor, statsminister Bildts agerande i vissa	1994/95:30 s. 99	
Särskilda organ för utredning, rådgivning och förvaltning.....	1995/96:30 s. 21	
Södra Skogsägarna AB, statligt engagemang i.....	1984/85:35 s. 48	
Tandläkarutbildning för iranier.....	1984/85:35 s. 47	
Tandvårdstaxa.....	1997/98:25 s. 94	
Tandvårdstaxan - tillämpningen av tandvårdsförsäkringen.....	1975:12 s. 30	
.....	1990/91:30 s. 90	
Taxitrafiken i Lerum.....	1979/80:50 s. 37	
.....	1979/80:52 s. 6	
TCO-konflikten våren 1985.....	1985/86:25 s. 17	
Teknikbrostiftelserna, tillförandet av LKAB-aktier.....	1993/94:30 s. 173	
Tekofrågor, regeringens handläggning av med anledning av riksdagsbeslut.....	1981/82:35 s. 11	
TELUB-ärendet – utbildning i Sverige av libyska medborgare.....	1979/80:50 s. 30	
.....	1979/80:52 s. 4	326

.....	1980/81:25 s. 31	
.....	1981/82:35 s. 39	
Terroristbestämmelser, utvisning enligt	1990/91:30 s. 72	
Terroristlagstiftningen, tillämpningen av.....	1975/76:50 s. 43	
.....	1977/78:35 s. 32	
.....	1980/81:25 s. 70	
.....	1984/85:35 s. 15	
Terrängkörningslagen – bemyndigande till regeringen	1975/76:50 s. 39	
Thailand, krigsmaterielexport till	1990/91:30 s. 50	
.....	1993/94:30 s. 136	
Tillfälliga organ under regeringen, myndighetsutövning i	1992/93:30 s. 27	
Tillståndsplikt enligt miljöskyddslagen i fråga om vägar och flygplatser	1975/76:50 s. 31	
Tjeckoslovakiska medborgare, utvisning av.....	1986/87:33 s. 64	
Tjernobykastrofen 1986.....	1986/87:33 s. 51	
Tjänstebrev och distribution av visst informationsmaterial från intresseorganisation.....	1975:12 s. 32	
Tjänsteman i flygvapnet, överförande av till disponibilitet	1985/86:25 s. 47	
Tjänstetillsättningar		
biståndskontorschef	1993/94:30 s. 149	
Domstolsverket.....	1975/76:50 s. 48	
.....	1987/88:40 s. 59	
dröjsmål i fråga om tillsättning av viss landshövding.....	1974:22 s. 39	
generaldirektör vid Skolöverstyrelsen	1981/82:35 s. 36	
EG/EU-institutioner, rekrytering till tjänster inom	1993/94:30 s. 148	
Finansinspektionen, byte av chef.....	1993/94:30 s. 139	
generaldirektörer åren 1976–1986	1986/87:33 s. 66	
kommittésekreterare	1992/93:30 s. 108	
krigsmaterielinspektör	1995/96:30 s. 58	
landshövding i Norrbottens län.....	1992/93:30 s. 112	
ledamöter i Exportkontrollrådet.....	1995/96:30 s. 61	
politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet	1993/94:30 s. 10	
politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet	1995/96:30 s. 11	
kyrkliga tjänster	1972:26 s. 15	
lektor i organisk kemi vid Lunds universitet (Hellmers-ärendet).....	1975/76:50 s. 49	
.....	1976/77:44 s. 41	
.....	1981/82:35 s. 42	
länsbostadsdirektör i Blekinge län	1989/90:30 s. 81	
medbestämmandelagens tillämpning vid tillsättning av högre tjänster.....	1979/80:50 s. 25	
ordförande i Riksbanksfullmäktige.....	1975:12 s. 31	
Postverket	1984/85:35 s. 56	
professor i datorlingvistik vid Universitetet i Uppsala	1989/90:30 s. 82	
professor i musikvetenskap vid Lunds universitet	1986/87:33 s. 68	
.....	1987/88:40 s. 60	
regeringens praxis i förhållande till jämställdhetslagen.....	1983/84:30 s. 20	
.....	1984/85:35 s. 19	
Regeringsrätten.....	1987/88:40 s. 59	

rådgivare vid Interpol, m.m.	1989/90:30 s. 81	
skoldirektör i Lomma	1979/80:50 s. 35	
Tullverket	1984/85:35 s. 52	
styrelse för Statens strålskyddsinstitut	1995/96:30 s. 151	
styrelseledamöter, Vägverket och Trafiksäkerhetsverket	1992/93:30 s. 113	
universitetslektor i fysik vid Lunds universitet	1986/87:33 s. 67	
utlandsmyndigheter, svenska, chefer för	1987/88:40 s. 57	
verkschefer	1986/87:33 s. 66	
.....	1987/88:40 s. 57	
.....	1989/90:30 s. 79	
.....	1990/91:30 s. 77	
verkställande direktör i Svensk Bilprovning AB	1985/86:25 s. 35	
vikariat som överbibliotekarie vid Musikaliska akademins bibliotek	1980/81:25 s. 15, s. 18	
verkschefer	1988/89:30 s. 73	
Tjänstledighet från viss domartjänst	1984/85:35 s. 54	
Tobaksrökning, åtgärder mot	1971:34 s. 20	
.....	1976/77:44 s. 40	
Trafiksäkerhetsverket, utnämning av styrelseledamöter i	1992/93:30 s. 113	
Trafiktillstånd för viss busstrafik	1975/76:50 s. 46	
se även Yrkestrafikförordningen		
Trav- och galopp skolans framtida lokalisering	1995/96:30 s. 153	
Tredje spåret över Ridderholmen	1995/96:30 s. 147	
Triangeln i Malmö, stadsplan för	1985/86:25 s. 43	
Trygg-Hansa SPP Holding, statsråds kontakter	1994/95:30 s. 96	
Trygghetsförsäkring för skogsbrukare	1984/85:35 s. 25	
Tulltaxa, rättelse i lagen om	1981/82:35 s. 40	
Turismpolitiken i EU	1997/98:25 s. 33	
Tätbebyggelseförbud, undantag från	1980/81:25 s. 31	
.....	1982/83:30 s. 41	
Ubåt 137 – grundstötning i Blekinge skärgård	1981/82:35 s. 12	
Ubåtsincidenten i Gäsefjärden	1981/82:35 s. 12	
Ubåtsincidenten i Hårsfjärden	1982/83:30 s. 23	
Ubåtskränkningar, brev till Rysslands presiden	1994/95:30 s. 109	
Ubåtsskyddscommissionen		
diarieföringen av det s.k. Fermbrevet	1983/84:30 s. 30	
ledamoten Carl Bildts resa till USA	1983/84:30 s. 29	
UD:s antagningsnämnd, visst ledamotskap i	1984/85:35 s. 31	
UD:s rutiner vid kontakter med massmedia	1984/85:35 s. 29	
Umeå universitetsbibliotek, granskningsexemplar		
av tryckt skrift till	1974:22 s. 37	
.....	1975:12 s. 33	
Underrättelse- och säkerhetsfrågor, vissa	1991/92:30 s. 60	
se även Personalkontroll och Värnpliktiga		
Underrättelseverksamhet mot Sovjetunionen på 1950-talet	1994/95:30 s. 99	
Ungdomslagen, tillämpningen av	1983/84:30 s. 43	
Uppgiftslämnande till massmedierna	1983/84:30 s. 45	
Upphandlingsfrågor		
Crownair AB	1974:22 s. 40	328

ARE-bolagen	1974:22 s. 41
konsulttjänster.....	1974:22 s. 41
bevakningstjänster i Stockholms tunnelbana	1987/88:40 s. 65
av datorer för försvaret	1973:28 s. 19
konsulttjänster.....	1994/95:30 s. 43
regeringskansliets riktlinjer.....	1994/95:30 s. 47
Utbetalning av visst skadestånd till f.d. handelssekreterare.....	1975:12 s. 32
Utbildningsanslag i budgetpropositionen 1990/91	1990/91:30 s. 25
Utbildningsdepartementet	
administration	1995/96:30 s. 24
.....	1996/97:25 s. 16
anlitande av Gramma AB	1994/95:30 s. 80
anslagsfrågor.....	1992/93:30 s. 115
regeringsprotokoll.....	1994/95:30 s. 17
upphandling av konsulttjänster	1994/95:30 s. 79
Utbåtskränkningar, brev till Rysslands president	1994/95:30 s. 109
”Utflaggningsärende” – tillstånd till överlåtelse av fartyg.....	1979/80:50 s. 32
Utländssvenskarnas rösträtt	1975/76:50 s. 47
Utlämnande av underlag rörande kommande försvarsbeslut.....	1994/95:30 s. 245
Utlämnning, utformningen av regeringsbeslut om	1990/91:30 s. 13
Utländska fartyg i svensk kustfart	1989/90:30 s. 103
Utländskt fastighetsförvärv.....	1983/84:30 s. 43
Utlänningsnämnden, förordnande av ledamöter i.....	1991/92:30 s. 83
Utlänningsärenden	
angående de s.k. Åselefamiljerna.....	1995/96:30 s. 97
asylsökande från Bosnien	1993/94:30 s. 75
asylsökande från Republiken Makedonien	1994/95:30 s. 209
avvisning av vissa peruanska medborgare	1992/93:30 s. 103
.....	1993/94:30 s. 70
avvisningsbeslut av asylsökande med såväl bosniskt som kroatiskt medborgarskap	1995/96:30 s. 91
barns rättigheter	1990/91:30 s. 69
behandlingen av asylansökningar från kosovoalbaner.....	1993/94:30 s. 77
direktavvisningar till Polen under 1990.....	1990/91:30 s. 71
förvar av barn.....	1987/88:40 s. 53
.....	1990/91:30 s. 70
.....	1990/91:30 s. 74
handläggningstider.....	1982/83:30 s. 10
.....	1984/85:35 s. 15
.....	1987/88:40 s. 50
.....	1988/89:30 s. 63
.....	1989/90:30 s. 72
.....	1990/91:30 s. 64
invandrarministern, visst uttalande	1987/88:40 s. 55
.....	1992/93:30 s. 93
Invandrarverket, regeringens kontakter med	1992/93:30 s. 93
medborgarskap.....	1973:20 s. 7
regeringens praxis i asylärenden.....	1990/91:30 s. 65
.....	1993/94:30 s. 64

Schengenavtalet.....	1992/93:30 s. 103
terroristbestämmelserna.....	1987/88:40 s. 52
.....	1988/89:30 s. 66
.....	1990/91:30 s. 72
tillämpningen av utlänningslagen.....	1977/78:35 s. 32
.....	1979/80:50 s. 20
.....	1979/80:52 s. 1
.....	1980/81:25 s. 70
.....	1982/83:30 s. 10
.....	1983/84:30 s. 11
.....	1984/85:35 s. 15
.....	1996/97:25 s. 166
utländskt medborgarskap, befrielse från.....	1990/91:30 s. 75
utvisningsärenden, praxis i.....	1987/88:40 s. 50
.....	1988/89:30 s. 64
.....	1989/90:30 s. 74
viseringspraxis.....	1989/90:30 s. 77
vissa handläggningsfrågor.....	1990/91:30 s. 74
visumplikt, införande av.....	1992/93:30 s. 93
Utnämning av statsråd till visst ämbete (Ove Rainer till justitieråd).....	1983/84:30 s. 34
Utnämning av verkställande direktörer.....	1992/93:30 s. 114
Utnämningar av generaldirektörer och verkschefer m.fl. se Tjänstetillsättningar	
Utnämningar, ordinarie domartjänster.....	1990/91:30 s. 78
Utnämningsspolitik, regeringens.....	1995/96:30 s. 52
.....	1997/98:25 s. 107
Utrednings- och remissväsendet.....	1972:26 s. 11
.....	1975:12 s. 20
.....	1975/76:50 s. 18
.....	1976/77:44 s. 11
Utrikesdepartementets organisation.....	1975:12 s. 5
Utrikesdepartementets rutiner vid kontakter med massmedierna.....	1984/85:35 s. 29
Utrikesfrågor, vissa.....	1991/92:30 s. 46
Utrikesförvaltningen	
extra utbetalning till anställda.....	1996/97:25 s. 168
Utrikesnämnden	
regeringens information.....	1996/97:25 s. 118
vissa frågor rörande.....	1975/76:50 s. 36
Uttalanden av statsråd	
ifrågasatt överensstämmelse med regeringens uppfattning.....	1993/94:30 s. 63
om rättsavgöranden.....	1993/94:30 s. 61
statsminister Bildt om viss underrättelseverksamhet.....	1994/95:30 s. 102
utrikesminister Lena Hjelm-Wallén om vetorätten inom EU.....	1995/96:30 s. 122
vissa uttalanden.....	1991/92:30 s. 43
.....	1992/93:30 s. 93, 104, 127

.....	1994/95:30 s. 244	
.....	1995/96:30 s. 38	
.....	1996/97:25 s. 126, 189, 197	
Utvisning enligt terroristbestämmelserna	1990/91:30 s. 72	
Utvisning på grund av brott	1983/84:30 s. 11	
UV Shipping, fördelning av aktier i samband med nyemission.....	1988/89:30 s. 91	
Vapenexport		
se Krigsmaterielexport		
Vapenvägrare – nåd i brottmål	1981/82:35 s. 8	
Varvsfrågor		
Kockums AB, visst anslag till.....	1986/87:33 s. 83	
statligt stöd till Öresundsvarvet, Kalmar Varv AB och		
Kockum Construction AB	1980/81:25 s. 63	
.....	1981/82:35 s. 37	
Vellinge kommun, omläggning av väg 100 i.....	1989/90:30 s. 86	
Verksamhetstid för 1979 års kyrkomötes utredningsnämnd.....	1979/80:50 s. 36	
Verkschefers bisysslor.....	1986/87:33 s. 72	
Verkschefsfrågor		
Datainspektionen – Socialstyrelsen – Riksrevisionsverket.....	1985/86:25 s. 33	
Verksledningsbeslutet och myndighetsinstruktionerna.....	1989/90:30 s. 32	
Verkställande direktörer, utnämning av.....	1992/93:30 s. 114	
Vetebiståndet till svältande länder.....	1975/76:50 s. 47	
Vietnam och viss skuldreglering	1984/85:35 s. 43	
Viggenplanet, export av och garantifrågor	1976/77:44 s. 39	
Villkorslagen, tillämpningen av.....	1978/79:30 s. 26	
Viseringsfrågor inom UD	1988/89:30 s. 22	
VM-kvalmatchen i fotboll, polisingripanden i		
september 1989 i.....	1990/91:30 s. 84	
Volvo AB och Procordia AB, affären mellan	1990/91:30 s. 94	
.....	1992/93:30 s. 127	
Volvo–Renaultaffären	1994/95:30 s. 137	
Volvoärendet - principavtal mellan AB Volvo och den		
norska staten om bildandet av svensk-norsk koncern.....	1978/79:30 s. 29	
Vuxentandvård, ersättningssystemet för.....	1994/95:30 s. 34	
Vuxenutbildningen och socionomutbildningen	1972:26 s. 15	
Vårdhemmet Majgården i Gnesta, kommunikationsministerns		
engagemang i.....	1992/93:30 s. 55	
Våtmarkskonvention om småbåtshamn och omläggning av		
väg 100 i Höllviken i Vellinge kommun	1989/90:30 s. 86	
Väganslag, disposition av	1976/77:40 s. 40	
Vägomläggning vid Sätra i Skaraborgs län, arbetsplan för.....	1985/86:25 s. 47	
Vägverket, tillsättande av styrelseledamöter i	1992/93:30 s. 113	
Vägverket, överklagat beslut av	1993/94:30 s. 8	
Värdepapper, statsråds innehav av	1992/93:30 s. 42	
.....	1994/95:30 s. 202	
Värnpliktiga		
personalkontroll i samband med kommendering av	1991/92:30 s. 60	
regeringsbeslut att avbryta pågående försök med		
förkortad grundutbildning av	1991/92:30 s. 60	331

regeringsbeslut om mobiliserings- och förplägnadstjänst.....	1993/94:30 s. 170
Värnpliktsvägrare – nåd i brottmål	1981/82:35 s. 8
Västra Gulfstaterna, krigsmaterielexport till.....	1993/94:30 s. 133
Västtyska ambassaden, ockupation av i april 1975.....	1975/76:50 s. 32
Växthusgaser	1997/98:25 s. 48
Yrkesmässig trafik med buss, riktlinjer för.....	1975:12 s. 32
Yrkestrafikförordningen – Försvarets civilförvaltnings dispens från reglerna i (försöksverksamhet betr. fria värnpliktsresor med chartrade bussar)	1975/76:50 s. 46
Åselefamiljerna, regeringens handläggning av utlänningsärendet.....	1995/96:30 s. 97
Äldreomsorgens organisation, hälso- och sjukvård	1990/91:30 s. 85
ÖB:s pressmeddelande om den nordiska bataljonens uppgifter i Bosnien	1995/96:30 s. 112
Öresundsbron	
beslutsunderlag för	1991/92:30 s. 74
fast förbindelse över	1990/91:30 s. 95
redovisning till riksdagen av de ekonomiska förutsättningarna för	1994/95:30 s. 191
Öresundsvarvet i Landskrona, fråga om nedläggning.....	1980/81:25 s. 63
Överläggningar med partiledarna	1990/91:30 s. 8

Inledning.....	1
Sammanfattning.....	1
1 Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation	3
2 Regeringskansliet.....	5
2.1 Regeringskansliet en myndighet	5
2.2 Jävsfrågor när departementstjänstemän har styrelseuppdrag	9
2.3 Organisationen för handläggning av EU-frågor	19
3 Regeringens och Regeringskansliets hantering av allmänna handlingar som berör Sveriges förhållande till EU.....	33
4 Regeringens behandling av riksdagens skrivelser.....	37
5 Regeringens behandling av skrivelser från Riksdagens ombudsmän....	43
6 Regleringsbrev.....	45
7 Förvaltningsfrågor	51
7.1 Inledning	51
7.2 Regeringens myndighetsuppgifter på förvaltningsområdet.....	52
7.3 Regeringsprotokollen.....	61
7.3.1 Statistik.....	61
7.3.2 Granskning av regeringsprotokollen	62
7.4 Vissa förvaltningsärenden.....	64
7.4.1 Ärendegrupper från vissa departement.....	64
7.4.2 Permutationsärenden	69
Utskottets anmälan	75
Särskilt yttrande.....	76
Jävsfrågor när departementstjänstemän har styrelseuppdrag	76
Bilaga 1.1 Regeringens sammansättning	77
Bilaga 1.2 Förordnanden enligt 7 kap. 5 § Regeringsformen	78
Bilaga 2.1.1 Sammanfattning av utfrågning	113
Bilaga 2.1.2 Skrivelse till Statsrådsberedningen, Regeringskansliet en myndighet.....	116
Bilaga 2.1.3 Svar från Statsrådsberedningen	118
Bilaga 2.2 PM från Statsrådsberedningen om jävsfrågor.....	128
Bilaga 2.3.1 Underlag för intervjuer	152
Bilaga 2.3.2 Underlag från Justitiedepartementet	155
Bilaga 2.3.3 PM från Utrikesdepartementet.....	159
Bilaga 3.1 Redogörelser ang. handlingar i ärenden som berör Sveriges förhållande till EU	165
Bilaga 4.1 Finansutskottets yttrande	212
1998/99:FiU1y.....	212
Bilaga 4.2 Skatteutskottets yttrande.....	215
1998/99:SkU3y	215
Bilaga 4.3 Kulturutskottets yttrande	217
1998/99:KrU1y.....	217
Bilaga 5.1 Sammanställning från Riksdagens ombudsmän	221
Bilaga 5.2 PM från Statsrådsberedningen ang. JO:s skrivelser.....	227
Bilaga 6 Iakttagelser angående regleringsbrev.....	245

Bilaga 7.2 Förteckning över författningar som innehåller bestämmelser om överklagande till regeringen.....	273
Bilaga 7.3.1 Antalet avgjorda regeringsärenden	279
Bilaga 7.3.2 Ärendeutvecklingen sedan år 1987.....	280
Bilaga 7.4.1.1 PM från Kommunikationsdepartementet om vissa förvaltningsärenden	281
Bilaga 7.4.1.2 PM från Kulturdepartementet om vissa förvaltningsärenden	286
Bilaga 7.4.1.3 PM från Inrikesdepartementet om vissa förvaltningsärenden	288
Bilaga 7.4.2.1 Permutationsärenden	290
Bilaga 7.4.2.2 Redogörelse från Regeringskansliet om permutationsärenden	295
Sakregister 1971–1997/98	302